

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI

YENİ KENT KURGUSUNDA REKREATİF YEŞİL
ALANLAR VE PARKLAR ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR
ARAŞTIRMA

Hale Nur UYANIK
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali AYDEMİR

KONYA, 2016

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Adı Soyadı Hale Nur UYANIK

Numarası 144205001009

Ana Bilim / Bilim Dalı Sosyoloji

Programı Tezli Yüksek Lisans Doktora

Tezin Adı YENİ KENT KURGUSUNDA REKREATİF YEŞİL ALANLAR VE PARKLAR ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

Hale Nur UYANIK

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Hale Nur UYANIK
	Numarası	144205001009
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali Aydemir
Tezin Adı	YENİ KENT KURGUSUNDA REKREATİF YEŞİL ALANLAR VE PARKLAR ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan YENİ KENT KURGUSUNDA REKREATİF YEŞİL ALANLAR VE PARKLAR ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA başlıklı bu çalışma 18/11/2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Prof. Dr. Mustafa AYDIN

Danışman ve Üyeler İmza

Üye

Yrd. Doç. Dr. İbrahim NACAĞ

Üye

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali AYDEMİR Danışman

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı	Hale Nur UYANIK
Numarası	144205001009
Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali AYDEMİR
Tezin Adı	YENİ KENT KURGUSUNDA REKREATİF YEŞİL ALANLAR VE PARKLAR ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA

ÖZET

Bu çalışma, kentsel yaşam içerisinde gündelik hayatımızda “boş zaman” kurumunun değerlendirilmesi noktasında kent mekanları olarak yeşil alanların (park, bahçe, rekreasyon gibi) kullanımının sosyolojik nedenleri üzerine bir araştırma konusu belirlenmiştir. Herhangi bir toplumun kentsel kimliğini anlama noktasında, kentsel mekanları ve bu mekanlar içerisinde yapılan pratiklerin, eylemlerin sosyolojik muhayyile çerçevesinde değerlendirme, bize o toplum hakkında malumat edinmemizde yardımcı olur. Kent parklarının, yeşil alanların bir diğer görevi olan “toplumsal etkileşim” sürecine de sağladığı etki üstünde durulmuştur.

Sonuç olarak bu çalışma; parkların işlevi, parkların, kentsel mekanların bir parçası olarak, tarihsel süreç içerisinde edindikleri sosyalleştirme görevi üzerinde değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kent-Kent Mekânları, Gündelik Yaşam, Boş Zaman Kültürü ve Rekreasyon, Ekolojik Şehir Kuramı, Toplumsal Etkileşim.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Hale Nur UYANIK		
	Numarası	144205001009		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐	
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali AYDEMİR		
Tezin İngilizce Adı	A SOCIOLOGICAL INVESTIGATION ABOUT RECREATIVE GREEN AREAS AND PARKS IN NEW CITY FICTION.			

SUMMARY

This study has been established as a research subject which is based on sociological causes of the use of green areas (parks, gardens, recreations) as urban spaces in relation to the evaluation of the idea of “free time” during our daily lives in urban existence. In connection with understanding the urban identity of any society, an evaluation of urban spaces and the practices, activities carried on in these spaces with the frame of sociological imagination would help us to gather information about that society. This thesis also dwells upon the effects of urban parks during the process of “social interaction” which is also another mission of green areas.

As a result, this study makes evaluations in terms of the function of parks as urban spaces and the fact of their mission of socialization which they gather throughout historical process.

Key Words: City-Urban Spaces, Daily Life, the Culture of “Free Time” and Recreations, Ecological City Theory, Social Interaction.

ÖNSÖZ

Bu çalışma, kentin modernleşme süreciyle yeni planlamalar sonucu oluşan kentlerdeki rekreatif mekanların gündelik hayatımızda ve toplumsal etkileşim sürecinde ne şekilde yer edindiğine yönelik olarak kent-mekan-insan etkileşiminin gündelik hayat ve boş zaman kurgusu içerisinde hayatımızdaki yerini araştırmaya yönelik bir çalışmadır.

Çalışmanın konusu multi disiplinler bir özellik taşımaktadır. Mimar, Kent Planlamacıları, Tasarımcılarına üzerinde çalışmalarda buldukları konu, kent kurgusunun toplumsal ilişkiler ve mekan üzerinden eylemler üretimine yönelik olarak, sosyolojik perspektiften çalışılmıştır.

Bu tezin fikir aşamasında, daha bir tohum iken tamamlanana kadar süren her aşamasında, benim bu çalışmayı severek ve çalışmanın her basamağında bana bir şeyler öğretmekten gocunmayıp, sabırla beni motive eden değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali AYDEMİR'e teşekkürü bir borç bilirim.

Bu tezin oluşumu süresince bir an bile hoşgörü ve sabırlarını benden esirgemeyen, en az benim kadar bu tez üzerinde emekleri olan annem Handan UYANIK'a, babam Hikmet UYANIK'a ve kardeşim Handegül UYANIK'a sonsuz sevgimle teşekkür ederim.

Mülakat sürecinde tüm samimiyetleriyle sorularına karşılık veren değerli görüşmecilere de saygılarımı sunarım.

Hale Nur UYANIK

KONYA-2016

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası.....	ii
Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu.....	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	v
ÖNSÖZ	vi
1. YENİ KENT KURGUSU VE REKREASYON İLİŞKİSİ.....	2
1.1. Yeni Kent Kurgusu	2
1.2. Rekreatif Sürecin Kentle Bütünleşmesi	2
1.3. Çevre-İnsan ve Ekolojik Şehir Algısı	4
1.3.1. Ekolojik Şehir Kuramı	4
1.3.2. İnsan Ekolojisi ve Ekolojik Düzen Anlayışı	8
2. MODERN KENTİN KAMUSAL YÜZLERİ: REKREATİF YEŞİL ALANLAR VE PARKLAR.....	9
2.1. Rekreatif Mekanların Toplum Üzerine Etkisi	12
2.2. Toplumsal Yönden Rekreatifliğe Duyulan İhtiyacın Nedenleri	12
2.2.1. Toplumsal Dayanışma ve Bütünleşmeyi Sağlama Özelliği	12
2.2.2. Demokratik Toplumun Yaratılmasına İmkan Sağlama Özelliği	13
3. GÜNDELİK YAŞAM VE PRATİKLERİ	13
4. BİR KAMUSAL ALAN TANIMI	19
4.1. Kamusal Alan	19
4.2. Kamusal Açık Alanlar	21
5. BİR KAMUSAL ALAN OLARAK: “PARK VE BAHÇELER”	23
5.1. Parkların Tanımı ve Türleri	23
5.1.1. Parkların Sınıflandırılması	25
5.2. “Kentli Olma” Kimliği ve Parkların İlişkisi.....	26
5.3. Parkların İşlevleri	28
5.3.1. Sosyalleşme ve Boş Zaman Değerlendirme Alanı Olarak Park İşlevi	29
5.3.2. Park ve Bahçelerin Fiziksel Özellikleri ve İnsanların Taleplerini Karşılama İşlevi.....	33
6. PARK VE BAHÇELERİ TERCİH EDEN AKTÖRLERİN SOSYO-KÜLTÜREL AÇIDAN ÖZELLİKLERİ.....	35
7.PARK VE BAHÇELERDE YAPILAN ETKİNLİKLER.....	36

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	37
1. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZİ.....	37
2. Kent Kimliği Kavramı.....	38
2.1. Kent Kimliği	38
2.1.1. Konya'nın Kentsel Kimliği	40
2.2. Kent Mekanları.....	43
2.2.1. Kent ve Mekan İlişkisi.....	48
2.2.1.1. Konya'nın Rekreatif Mekânsal Yüzleri.....	50
2.3. Kent İçerisindeki Toplumsal Etkileşim Algısı	60
3.ARAŞTIRMA BULGULARI	63
3.1. Kent ve Kentleşme, Kentli Olma Bilinci Ölçümü	63
3.2. Rekreasyon ve Boş Zaman değerlendirme Adına Yapılan Etkinlikler Ölçümü:	
.....	70
3.2.1. Modernitenin Ürünü Olarak Boş Zaman Kavramı.....	70
3.3. Konya'nın Modern Kent Olması Algısının Ölçümü:	76
3.4. Gündelik Hayat Alışkanlıkları Ölçümü:	83
3.5. Yeşil Alan ve Parkları Kullanma Durumu:.....	87
.4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	93
EK:1 KATILIMCI KÜNYESİ:	97
EK:2 GÖRÜŞME SORULARI:	99
KAYNAKÇA:	101
ÖZGEÇMİŞ	107

GİRİŞ

Çalışma, Konya kenti üzerinde Rekreatif Yeşil Alanların, insanların etkileşim ve sosyalleşme çerçevesinde, mekânsal olarak katkısı, bu katkının diğer rekreasyon alanlarından farklı olarak yeşil alanların boş zaman değerlendirme açısından farklılıkları ve önemi, modern kent planlamacılığı açısından da toplumsal estetik ve rahatlık duygularının belirlenmesine katkısı rekreasyonel, boş zaman değerlendirme, etkileşim içinde bulunma ve modern şehir hayatında bir nebze de olsa insan ve insan ilişkilerinin şekillendirilmesi üzerindeki etkisi, bu alanları kullananlara rahatlık, huzur, güven ve estetik kaygılarını tatmin etme noktasındaki görevleri araştırmanın konusu çerçevesinde ele alınacaktır. Ayrıca tezin ele aldığı yan konular arasında da çevre-kent ilişkisi, rekreatif mekanlarda boş zamanların nasıl değerlendirildiği, modern tüketim toplumunda bu gibi mekanlara olan ihtiyaçların artma sebebi çalışma konusu dahilindedir. Amacı kapsamında bireyselleşmiş ve atomize olmuş kent hayatı içinde koşuşturma, stres ve yüksek tempo içerisinde olan bireylerin “rahatlama” ve “kafa dağıtma”, “dinlenme” gibi kavramlar çerçevesinde mekan tüketimi ve boş zaman değerlendirilmesi arasındaki ilişkinin gündelik hayatta insanların sosyalleşmelerinde etkisinin nasıl olduğunu ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın bir diğer amacı rekreasyonel faaliyet gösteren (park, bahçe, mesire yerleri, açık alan, gezi mekanları vs.) mekanların insanların gündelik hayattaki etkileşim ve sosyalleşme amaçlarına uygun hizmette bulunup bulunmadığı kamusal mekanlar olarak kent sosyolojisi içerisinde ve gündelik hayatta insanların ihtiyaçlarını karşılama işlevinde bireyleri ne kadar tatmin edip etmediği, bireye neler kattığını yeni mekânsal işlevinin birey etkisi üzerindeki etkisinin önemini sonuca çıkarmak amaçlanmaktadır. Çalışma modern kent hayatında doğadan uzak, beton yığınları içerisinde plazalara sıkışmış insanların doğaya duyduğu ihtiyaç noktasında, kentin sunmuş olduğu bu mekânsal yüzlerden ne kadar tatmin olup olmadıkları, doğayla ilişkilerini ve boş zamanlarını değerlendirmeleri noktasındaki etkinliğini ortaya koymak açısından önem taşır. Yeni kamusal rekreatif alanların kent parklarının, günümüzde çok sık bir şekilde insanlar tarafından talep görmesinin kent hayatında eksik olan ekolojik, sağlık, sosyal ve toplumsal ilişkilerdeki çözümler gibi sorunlara çözüm olarak planlanmış olan bu mekanların insanların estetik yönüne, rahatlama ve dinlenme duygularına sosyal kültürel varlık olan insanın kendini gerçekleştirmeindeki önemi vurgular.

BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

“Bir şehir farklı karakterdeki insanlardan oluşur, benzer insanların olduğu yer şehir olmaz”. Aristoteles.

1. YENİ KENT KURGUSU VE REKREASYON İLİŞKİSİ

1.1. Yeni Kent Kurgusu

Yenileşme, ilerleme, gelişme gibi süreçler 20.yy sonlarında modernleşmenin elzem olarak gidişatını, sınırlarını belirlemiştir. Yeni kent kurgusu temelini bir “planlama” zeminine oturtur. Kentsel planlama ise bütüncüllük özelliğine sahip bir planlamadır. Yani bunun anlamı şudur: Ekonomik, toplumsal, kültürel ve çevreye ilişkin konularda çözüm arayışı içinde olmalıdır. Bu kapsamda, süreçte önemli rol oynamakta olan çevre bilimsel (ekolojik) etmenleri planlama sürecinde etkin ve etkili rol oynamaktadır. (Planlama.org, 2016). Yeni dalgalanmada tasarımlar, belli temalara vurgu, akışkanlık, haz ve konforun öncelikli kılınması önem taşıyor.

Değişen bu 20.yy kent kurgusu ekonomik tabanda, sosyalleşme ve kültürel değişim üzerinde, mekânsal farklılaşma ve fazlalaşma üzerinden ele alınacağı gibi bu çalışma, yeni kent kurgusu ve bunların sonucunda ortaya çıkan mekânsal yüzleri rekreasyonel zemin üzerinde, boş zaman kavramı, mekan-insan ilişkisi ve sosyalleşme süreci perspektifinden ele alınacaktır.

1.2. Rekreasyonel Sürecin Kentle Bütünleşmesi

Kentlerin günümüzde insanların hazlarına hitap etme sürecinde izlediği yol rekreasyonel alanların gelişmesine yol açmış büyük etkidir. Günümüzün modern insanı ve sosyal gruplar artık hem fiziksel hem ruhsal hem de mental yönden sağlıklı bir hayat sürmek için rekreatif alanları ve çeşitli aktiviteler gerçekleştirebilecekleri yeşil alanlar ve parkları tercih ediyorlar. Böylece, kentsel yeşil alanların nitelik ve nicelik bakımından yayılması kentler için bir önem teşkil ediyor. Kentin, kırsal alandan en belirgin şekilde ayrılmasında parklar belirleyici bir rol oynuyor, çünkü kırsal alanda doğa gündelik hayatın bir parçası iken kentin sistemli modern yapısında doğa kendine belirli ve sınırlı bir alanda yer edinmiştir. Bundan dolayıdır ki çeşitli eylemler, aktiviteler kendine parkta yer bulmuş, parkla özdeşleşmiştir. (Özdemir, Polat, 2014: 48). Rekreasyonun kentle ilişkisini ise rekreasyon tanımında yatan kavramla kentte neden bu kadar yer edindiğini anlayabiliriz. Rekreasyon “yenilenme, yeniden yaratılma, yapılanma” anlamına gelen “recreatio” kelimesinden gelir. Rekreasyon canlanmak,

insan yaşamının canlanması ve hareket kazanmasıdır. Kentlerin bu kadar dinamik olmasının sebebi de insanların çalışma hayatında süregelen tek düzeliği rutinin oluşturduğu sıkıntıları giderici aktivitelerin yaygın olmasındandır. (Karaküçük, 1999).

Rekreasyonun tam olarak neyi anlatmak istediğine gelince, bunu boş zaman kavramıyla temellendirerek açıklamak, rekreasyonel faaliyetlerin temel felsefesini anlamada daha açıklayıcı bir durum sağlar. Boş zaman kavramının türetilmesi, modern/endüstriyel sürecin başlaması ile ortaya çıkmıştır. Çalışma, meslek, iş hayatının dışında geri kalan bütün zamanlar “boş zaman” a atıftır. Bir babanın sabah 8 akşam 5 saatleri dışında eve geldiğinde çocuğu ve eşiyile geçirdiği zaman içerisinde gerçekleştirdiği tüm aktiviteler boş zaman aktiviteleri kategorisindedir. İngilizce bu kavram “free time” diye ele alınır. Bu kavram özgür zamanı tanımlar yani kişinin zorunlulukları dışında kalan kendisi için herhangi bir etkinliğe yönelmediği veya yönelme isteği göstermediği zaman iken, boş zaman gene çalışma ve sorumluluklar dışında kalan fakat kişinin kendini gerçekleştirmeye yöneldiği zamandır. Boş zaman (leisure) ve boş zaman değerlendirme etkinliği (recreation) aynı anlama gelmez. Boş zaman kavramında kişi zamanın isteği yönünde harcaması iken, rekreasyonda kişi zamanını belirlenmiş bir alanda, bir mekan ve zaman düzleminde belirlenmiş aktiviteleri gerçekleştirir.

Rekreasyonel faaliyetler gösterebilmek için bireyin boş zamana ihtiyacı vardır ama rekreasyon eşittir boş zaman diyemeyiz. Her boş zaman rekreatif eylemler ortaya çıkarmaz, ama rekreasyon boş zamana ihtiyaç duyar. Modern toplumda çalışma hayatı dışındaki boş zamandan istifade etmek için boş zaman endüstrileri ortaya çıkmıştır. Turizm, tarihi-kültürel mekan gezileri, spor alanları, temalı parklar ve yeşil alanlar, hobiler edinilen yerler ve eğlenceye harcanan paralar hızla artmış. Burada ortaya çıkan sıkıntı ise rekreasyonun tam olarak ne ifade ettiğini, önemini, önemini yeteri kadar kavramayan toplumlar bu boş zamanlarını gerçekleştirecekleri yararsız ve zararlı uğraşlar, aktiviteler, ticari kuruluşlar ve endüstriler doğmuştur. Günümüzde müzik, spor vb. boş zaman uğraşları edinmenin yanı sıra; barlarda, gazinolarda kumar oynamakta bir rekreasyonel etkinlik olarak ifade edilir.

Rekreasyonel faaliyetler kişinin amaç ve istekleri doğrultusunda ortaya çıkar ve çeşitli kriterlerden dolayı sınıflandırılır. Rekreasyon faaliyetleri belli bir amacı gerçekleştirmeye dönüktür. Bilhassa atomize olmuş toplumlar için insanlar arası iletişimi kuvvetlendirmeye ve paylaşımlara açık eylemler dizisini kuşatır. Rekreasyonun toplumsal amaçlı etkinlikleri bireyi sosyal çevresi içerisinde etkin bir pozisyona getirir.

Rekreatif faaliyetlerde kullanılan mekanlar, eylemin yönünü belirleyen başlıca kriterlerdendir. Mekanın açık veya kapalı olması eylemi şekilsel boyutta farklı tarzlara sürükler. Park, orman, kampçılık gibi doğa ile iç içe alanlardaki faaliyetler ve söylemler farklı iken; kapalı mekan olan sinemalar, kafeler, tiyatrolarda eylem ve söylemler farklılık gösterir. Kentin, imar ve kullanımı açısından park ve rekreasyon alanları en önde gelen ve dikkat çeken kamusal alanlardır. Bu yüzden açık alanlar yerel yönetimler tarafından koruma altındadır. Bu da parkların, yeşil alanların kullanımında belli hedef ve sınırlamalarla planlamacılar ve karar mercilerinin politikaları yönünde şekillenir. Böylelikle açık alanların korunması belli bir amaç sistemini de beraberinde getirir. Bu amaç ve politikalar kent kimliğini, dokusunu taşıyacak şekilde halkın kentli olma kimliğine uyma zorunluluğu doğurur. (Altunkasa, 1998).

1.3. Çevre-İnsan ve Ekolojik Şehir Algısı

1.3.1. Ekolojik Şehir Kuramı

20. yy' da şehir, şehirleşme, (kentleşme), şehirlilik, kentsel dönüşüm, ekolojik toplum kavramların sıklıkla karşı karşıya kalmış olduğu bir yüzyıldır. Bu kavramlar elbette ki var olan bir sürecin, durumun ortaya sunmuş olduğu durumları adlandırmak için ortaya çıktı. Peki, neler oldu da 20. yy 'da bu gibi konular aktif olarak ilgi çekmeye başladı. Yani sistematik bilimsel bir çerçevede bu kavramlar bir araştırma konusu oldu? Batı için, 1920'lerden sonra yaygın şekilde sosyologlardan, şehir plancılara, coğrafyacılardan, iktisatçılara, yerel yönetim uzmanlarına ve pek çok diğer sosyal bilim disiplinlerine kadar geniş bir akademik çevre sorunlarını ekolojiden ödünç alınan kavram, fikir ve yaklaşımlarla anlamlandırmaya başladı. Light, büyüyen sanayi şehirlerinin dinamiklerini açıklamak için yola çıkmış bu araştırma ve izah merakının bazı 19.yy ekoloji uzmanlarına kadar izinin sürülebileceğini belirtir. Ancak bunun sosyal bilimlere ve onun üzerinden geniş bir alandaki uzman ve entelektüellere taşınmasındaki merkezi rol Chicago Üniversitesindeki sosyologların araştırma ve kitaplarıyla gerçekleşir. (Arlı, 2015: 12). Şehrin ekolojik olarak örgütlenmesinin kapsamını oluşturan alanlar ise;

- 1)Doğal Alanlar
- 2)Mahalle
- 3)Yerel Topluluk
- 4)Kuşaklar ve İmar
- 5) Şehir Planı (Park, 2015: 220)

Yeni sosyoloji çevre ve insanı bir bütün halinde ele almıştır. İnsanların yarattığı sorunlara karşılık sosyoloji bir olarak doğa ve insan ilişkisinin oluşturduğu hasar üzerinde eğilim göstermiştir. Park “ekolojik şehir kuramıyla” kültürel bir alan taşıyıcılığı özelliği gösteren şehrin uygar insanın doğal yaşam alanı olduğu savındadır. İnsan ve ekolojinin doğadan ayrılmaz bir parça olduğu gerçeği ile modernleşmenin sağladığı ortamların verdiği zararları sonucunda bu konuya eğilim günden güne artmaktadır. İnsan topluluğunun başlangıcı, insan doğasının ve ihtiyaçlarının niteliğidir. İnsan, bir sürü hayvanıdır: Kendi başına yaşayamaz; nispeten zayıftır ve sadece diğer insanların arkadaşlığına değil aynı zamanda, barınma ve belli unsurlardan korunmaya da ihtiyacı vardır. (McKenzie, 2015: 109).

İnsan yeryüzünde belirdiğinden bu yana, çevresiyle olan ilişkileri değişik aşamalardan geçmiştir. Bu çağlar boyu gelişen ve değişen süreç içerisinde, Neolitik çağın sonunda kentlerin ortaya çıkışı, insanın çevresini denetlemesini ve ona biçim vermesini de önemli ölçüde belirginleştirmiştir. Bu dönemden başlayarak ve devamlı yığınlar halinde gelişen, insanın bilgi ve teknik birikimi hızla artmış, bu gelişmeye koşut olarak insan doğayı her geçen gün daha fazla işleme çevreyi daha fazla denetim ve düzenleme yolunu açmıştır. (Keleş ve Harmancı, 2005: 51). Çevrenin ve doğanın ne pahasına olursa olsun işletilmesi, doğanın zenginliklerinin yok edilmesi bir gereklilik olarak algılanmış, klasik iktisat kuramı bu olgu üzerine kurulmuştur. Anımsanacağı gibi, temel çevresel değerler, hava, su gibi serbest mallardır; yani üretim sürecinde bir ederi yoktur. Özellikle 19. yüzyıl biliminin ve teknolojisinin hızla ilerlediği, insanın kendine güvenin arttığı, kendini çevreyi denetleyebilen tek güç saydığı bir dönemdir. Bu gelişmelerin doğal sonucu olarakta çevrenin geçmişe oranla daha çok tahrip edici biçimde işlendiği gözlenmektedir. Endüstriyel üretim yeni bir üretim tekniği olarak toplumu etkilemeye başlamış, gereksinim duyduğu iş gücü, mal ve sermaye akımı mekan üzerinde yeni bir örgütlenmeye yol açmış, endüstri kenti ortaya çıkmıştır. Endüstri devrimi hem nitelik nicelik bakımından çevreye atık bırakma ve tahrip etme yönünden büyük hasarlara yol açmıştır. Endüstri kenti barındırdığı nüfus açısından, tarihin en kalabalık kenti olmuş, aşırı nüfus yığınları çevreyi bozucu etkiler doğurmuştur. (Keleş ve Harmancı, 2005: 53-54).

Sanayi Devrimi'nin 19. yüzyıl Batı toplumlarının ekonomik ve toplumsal yaşamlarında yarattığı olumsuz sonuçları gidermek amacıyla, Pierre Joseph Proudhon, Robert Owen, Saint Simon, Charles Fourier gibi kimi düşünürler, bazı yerleşim modelleri önermişlerdi. Bu gibi isimler modernleşme üzerin de teorilerini

modernleşmenin getirdiği olumsuzluklar üzerine geliştirmişlerdir. Çevrebilimsel ütopya olarak adlandırılan, kendi kendini yöneten, küçük yerel topluluklardan oluşan, ekosistemle bütünleşmiş, kişilerin maddi ve manevi kişiliklerini geliştirmelerine elverişli bir ortam sunulmuştur. Modernitenin yaşattığı en büyük sıkıntı kapitalist kültür nüveleri, bu kişiler tarafından, sorunu kapitalist sistemin mantığı içinde çözmeye çalıştıkları için ütopyacı olarak adlandırılmışlardır. 19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın başında, Bahçe Kentler (Garden Cities) adlı kitabıyla yerleşim bilimleri açısından çığır açan, yeni kentler düşüncesine esin kaynağı sağlayan Ebenezer Howard da bunlar arasında sayılabilir. (Keleş, 1997: 240-241). Çevreye karşı ilginin ve ilk çevrecilik akımlarının, doğaya ve doğanın korunmasına gösterilen ilgi biçiminde, 19. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıktığı söylenebilir. İngiltere’de, daha 1865’te yeşilliğin ve orta malların korunması amacıyla bir dernek kurulmuştur. ABD’de de Sierra Club, Audubon Society, Itzaak Walton League gibi gönüllü kuruluşların ortaya çıkması aynı tarihlere rastlar.

Gelişen bu akımlar karşısında, romantik korumacılığın (conservationism) çevrecilikten (environmentalism) ayırt edilmesi gerekir. Birincisi 1890- 1930 yılları arasında, avcılık, balıkçılık, ulusal parkçılık akımı biçiminde gelişmiştir. Bunun bir kolu da daha çok eğlenme ve dinlenmeye yönelik (rekreatif) bir amaç güdüyordu.

Toplumların gelişmişlik düzeylerinin artmasıyla ekolojik çevre düzeni büyük bir sorun haline aldı. Trafik, hava kirliliği, psikolojik rahatsızlıklar artmaya başladı. Bunu tetikleyen başat unsur ise sanayileşme ve makineleşmedir. Nüfus yoğunluğu sanayileşmenin arttığı bölgelerde kendini göstermiş durumda. Buna örnek olarak otomobil ve petrol sanayisinin Birleşik Devletlerin belli eyaletlerindeki nüfusu yoğunlaştırmıştır. (McKenzie, 2015: 114). ABD’de tüm petrolün %56 ‘sı otomobiller tarafından kullanılıyor. Hava kirliliğinin %60’ı, tüm şehir gürültüsünün %85’i otomobillerden geliyor. Otomobilin ezici olarak hüküm sürdüğü Los Angeles’ta, şehir alanının %65’i otomobil ile ilgili kullanımlara ayrılmış durumda. (Kışlalıoğlu ve Berkes, 2005:149). Otomobilin tahakkümünden kurtarılacak alanlar, şehirler için özellikle yeşil alanlar olarak gerekli. Le Corbusier’nin hayalini kurduğu ağaçlıklar içinde şehirler, şimdiye kadar ancak zengin ülkelerde gerçekleşmiş, o da uzun sürede. Londra’nın meşhur yeşil kuşağının planlanması 1931’de başlamış. 10-16 km eninde bu kuşak, Londra’yı çepeçevre sarıyor. yeşil alanlarla ilgilenen bazı planlamacılar, bu alanların piknik yeri, spor alanı, doğa eğitimi, doğacı rekreasyon gibi kullanımlara

doğrudan açık olması gerektiğini düşünüyorlar. Yoksa sahipsiz kalmış yeşil alan, Ankara Or-An sitesi örneğinde olduğu gibi yavaş yavaş ucundan kırılıp, kuşa dönüyor.

Kimimiz park ve yeşillikleri lüks sayarız. Oysa açık hava ve yeşil alanlar, şehir nüfusu için çok yönlü bir ihtiyaç. Yararlarını şöyle özetleyebiliriz: Bitkiler havadaki toz ve kirletici gazları süzerek, hava kirliliğini azaltır. Şehir içindeki büyük yeşil alanların, havanın kalitesini arttırıcı görevi vardır. Kentin havasız ve karanlık ortamda (örneğin, bodrum katında) oturanlar için, yeşil alanlar kolayca açık havaya ve güneşe çıkma fırsatı verir, sağlığa katkıda bulunur, çeşitli hastalıkları azaltır.

Yeşillik dinlendirir, huzur verir. Parklar önemli bir psikolojik ihtiyacı karşılar. Beton yapılar içine sıkışıp kalmış, doğa ile iç içe olma imkânı kısıtlı insanlar açısından, bir büyük parkta rastlanan kuşlar ve küçük hayvanlar, ruh sağlığına katkıda bulunur. Oyun, spor ve genel rekreasyon alanları, toplum sağlığı açısından çok önemli. Avrupa'nın "az çocuk seven" toplumları çocuk bahçelerine çok önem verirken, bu çeşit alanlar bizim şehirlerimizde neredeyse tamamen ihmal edilmiş durumda. Oysa bunlar fazla bir yatırım gerektirmiyor. İyi çocuk parklarının kurulabilmesi, para ve yerden çok, yaratıcılık ve planlama gerektiriyor.

Sanayi alanlarının ve yerleşim bölgelerinin arasına yerleştirilecek yeşil alanlar, yeni Bhopal'leri¹ önler. Şehir ekolojisi ve planlama açısından, yeşil alanların belki de en önemli fonksiyonu, şehir içi nüfus yoğunluğunun azalmasına yaramasında. Ankara ve İstanbul gibi, şehircilik sorunları büyük ölçüde nüfus sıklığından kaynaklanan kentlerde, yeşil alanların arttırılması önemli bir konudur. (Kışlalıoğlu ve Berkes, 2005:149-150). Yeşil alanlara ihtiyaç duymamızın ve bunların gereklilik olmasının sebebini en güzel şekilde dile getiren mimar Corbusier kentleşmenin doğurduğu tahribattan kaynaklanan durumumuzun sonucunu şu şekilde dile getirmiştir:

“Kötü konutlarda yaşadığımız için bizler mutsuz ve zavallıyız çünkü bu konutlar sağlığımızı ve ahlakımızı çürütmektedir. Hepimiz ev kedilerine dönüştük; bu bizim yazgımız; içinde yaşadığımız konu aynı verem hastalığı gibi devinimsizliğimiz süresince içimizi kemiriyor. Yakında çok sayıda sanatoryuma gereksinmemiz olacak. Mutsuzuz. Evlerimiz bizlere bıkkınlık veriyor; evlerimizden kaçıp kahvelere toplantılara gidiyoruz ve ya hüznü hayvanlar gibi

¹ Hindistan'da Bhopal şehrinde var olan böcek ilacı üreten fabrikadan 40 ton metil isosiyenet gazının çıkmasıyla 18.000 kişinin ölümüne sebep olan çevresel bir faciadır. Bu kaza sonrasında bu eyalet doğal afet bölgesi ilan edildi. (Vikipedi).

somurtuk bir şekilde toplanıp evin içinde kapanıyoruz. Ruh sağlığımız bozuyoruz.” (Corbusier, 2001: 46).

1.3.2. İnsan Ekolojisi ve Ekolojik Düzen Anlayışı

İnsan ekolojisi, belli bir yerleşme grubu içerisindeki insanların ve sosyal müesseselerin mekan içerisindeki dağılışı üzerinde duran ve bu dağılışa rol oynayan faktörleri belirlemeye çalışan bir ilim dalı olarak tarif edilmiştir. Belli bir yaşama yeri içerisindeki insanların kurmuş olduğu yerleşmeler, ekoloji çalışmalarının araştırma birimi olarak kabul edilmiş, yerleşme grubunun ekolojik düzeni ile bu düzenin kurulması ve değişmesinde rol oynayan süreçlerin incelenmesi, insan ekologlarının belli başlı işi olarak görülmüştür. Ancak ilk ekoloji araştırmalarını yapanlar, daha çok şehir yerleşmesi üzerinde durmuşlar ve şehrin ekolojik düzenini tespit etmeye çalışmışlardır. Bu araştırmalarda, şehrin, belli bir hakimiyet merkezine göre düzenlenmiş tabi alanlardan meydana gelen parçalı bir yapısı olduğu; tabi alanların ise temerküz (concentration), merkezileşme (centralization) ve ayrılma (segregation) süreçleri sonucunda ortaya çıktığı gösterilmek istenmiştir. İnsanlar ve müesseseler arasındaki yarışma ve işbölümüne bağlı olarak şehrin belli yerleri, belli unsurların toplandığı lokal bölümler haline almış, her bölümün kendine ait unsurları seçen ve çeken bir kuvvet merkezi olarak rol oynaması da bu ayrılışı büsbütün kuvvetlendirmiştir.

İnsan ekolojisi her şeyden önce şehir yerleşmesinin ekolojik düzeni, yani şehrin meydana getiren unsurların, insanlar ve müesseselerin mekan üzerindeki dağılışı kalıplarıyla ilgilenmiştir. Maunier’in, şehrin kuruluşu ve gelişmesi olayını daima lokal temeliyle ilişkiye getirerek incelemeye çalıştığı ve daha çok şehrin *lokal bölünüşü*, yani *şehir yerleşmesinin iç yapısı, yapı ve fonksiyon bakımından farklılaşması* üzerinde durduğu düşünülecek olursa, incelemesini, insan ekolojisi alanındaki ilk çalışma olarak görmek yanlış olmayacaktır. (Yörükhan, 2006: 105).

Maunier’in önemle üzerinde durduğu bu konular, daha sonra Park, Burgess ve McKenzie’ nin çalışmalarıyla, insan ekolojisinin temel problemleri haline getirilmiş ve genel olarak insan ekolojisinin kurucusu olarak kabul edilen bu yazarlar, hemen bütün çalışmalarını ekolojik düzenin incelenmesine ayırmışlardır. (Yörükhan, 2006: 106).

İnsan ekolojisi teorisinin öncüleri olarak görülen Park, Burgess ve McKenzie’ nin insan ekolojisinin konusu ve problemleri üzerindeki fikirleri, birbirini çok yakından tamamladığı için, bu yazarların görüşlerini *klasik ekoloji* adı altında toplamak adet olmuştur. Klasik ekolojiye göre insan ekolojisi, belli bir cemaat içinde insani varlıkların ve sosyal müesseselerin mekan üzerindeki dağılışını tasvir eden ve bu dağılışa rol

oyunayan faktörleri ve prensipleri araştırmayı hedef tutan bir ilim olarak ortaya çıkmaktadır.

Park, Burgess ve McKenzie tarafından ortaya atılan ve daha sonraki araştırmacılar tarafından da kabul edilen bu görüşe göre insan ekolojisinin araştırma birimi, hem insani varlıkların ve müesseselerin topluluğu, hem de coğrafi ve kültürel bir yaşama yeri olan cemaattir. Her cemaat ancak başka cemaatlerle olan ilişkileri bakımından ele alındığı gibi, cemaati teşkil eden unsurlar, insani varlıklar ve müesseselerde, aynı karşılıklı bağıllık halinde ve ilişkiler ağı içinde görünmektedirler. (Yörükhan, 2006: 117-118).

Sonuç olarak sorumuz yalnız yakın çevremizi değil, bütün gezegeni ilgilendirmektedir. O düzeyde ise, altında yatan toplumsal- tutumbilimsel düzen ne olursa olsun, işleyim toplumunun çevreyle ilintilerini ele almak gerekir dolayısıyla sorun yalnız toplumsal-tutumbilimsel olmaktan çıkar, uygulamısal evrimi de kapsar. Bunlar arasındaki biricik olası ayırım şudur: bütün toplumun çıkarlarıyla ilgili kimi zorunlulukları benimsetmek, planlı bir tutumbilim de hani şu sözüm ona özgür tutum bilime, yalnız belli kümelerin çıkarının egemen olduğu tutumbilime oranla daha kolay olabilir.

Ancak değindiğimiz ayırım, yer küresel diyebileceğimiz *genel çevrebilim* sorunları, XX. yüzyıl sonunda işleyim toplumunun karşılaştığı sorunlar ile *yerel çevrebilim sorunlarını* birbirinden ayırmanın önemini gösteriyor bize. Başka bir deyişle, *kentleşmenin* yarattığı sorunlarla *kentçiliğin* doğurduklarını birbirinden ayırmak zorundayız.

2. MODERN KENTİN KAMUSAL YÜZLERİ: REKREATİF YEŞİL ALANLAR VE PARKLAR

Modern kentler, bireylerin gündelik hayatını canlandırarak, ihtiyaçlarını giderecek, sosyal, kültürel, ekonomik boyutlarında göz önünde tutularak insanları bir araya getiren kamusal ortak kullanıma açık mekanlar inşa eder. Bu alanlar kent planlaması ve düzeni açısından kent kimliğini ve yerel kültürü yansıtan bir yaklaşımla tasarlanır. Bu tasarıda kentin tarihi dokusu, yaşayan halkın ihtiyaç ve gereksinimleri bu alanları nitelikli, anlamlı kılar ve kentsel alanlara anlamlar atıflar yükler.

Kamusal mekan, toplumsal yaşamın oynandığı bir sahne olarak tasarlanmıştır. Bu mekanlar parklar, meydanlar, Pazar yerleri, cadde ve yollar, oyun alanları, topluma açık mekanlar, yeşil yollar, AVM vb. gibi açık veya kapalı mekanlar olarak tasarlanmıştır. 20. yy başlarında Almanya gibi gelişmiş toplumlardaki kentlerde “dekoratif griden,

faydalı yeşile” sloganı altında toplumun mekanikleşen sosyal hayatına “denge ve canlılık” getirmek amacıyla büyük ölçekli kamu kullanımına açık parklar yapılmıştır. Bu parklar İngiliz kültüründeki bireyselliği ön plana çıkaran bahçe anlayışının aksine bireyin doğayla temasından çok toplumun kendi içerisinde etkileşimini ve sosyal hayatın canlandırılması amaçlanmaktaydı. Gelişmiş toplumlarda kamu parklarının inşası hız kazanmıştır. Bu yeni kamusal alanların gelişmesi halkın refahını, kentin görsel zenginliğini, estetiğini, albenisini artırmayı, çevrenin geliştirilmesi ve ekonomik gelişmeye katkı sağlamak temel dinamikleri oluşturur. Özellikle kamu refahı için ortak kullanım alanlarının oluşturulması ve geliştirilmesi her zaman öncelikli ve belirleyici bir motivasyon olmuştur. Parklar –teoride olsa da– herkes tarafından ulaşılabilir oldukları için en demokratik kentsel açık mekânlar olarak kabul edilebilirler (Woolley,2003 Akt. Önal). Araştırmalar parkların çağdaş toplum için sosyal açıdan önemli, bu önem kentlerin büyümesi gelişmesiyle paralel olarakta, kentsel çevrede en çok kullanılan ve en iyi bilinen açık mekânlar olduğunu göstermektedir. London Planning Advisory Committee adına yapılan bir çalışmada parkların rekreasyon, ekoloji, konfor, yapı, eğitim, toplum ve kültür açılarından değerlendirilmesi gerektiği, yararlarının kişisel, sosyal, ekonomik ve çevresel olduğu savunulmaktadır (Llewelyn-Davies,1992, Akt. Önal). Kentleşme, beraberinde kamusal alanların sosyal, ekolojik ve ekonomik katkılarının ve paylaşımların artışını getirmektedir. Bu toplumsal değişim dönüşüm ışığında kentsel yapılanmada farklılıklar doğmuş oluyor. Bu kamusal paylaşım varoşların ve gettoların oluşturduğu sosyal izolasyonlarla daralan kamusal yaşamın büyümesini de artıracaktır. (Önal, 2014).

Fotoğraf:14
Georges-Pierre Seurat,“Grande Jatte Adası’nda Bir Pazar Öğleden Sonrası. Art Institute of Chicago (Önal, 2014)

Zaman geçtikçe 21. yy’ daki gelişmiş toplumlar kentsel olarak mekanların kimliklerini belirli bir tema düzleminde inşa etmeye başlamıştır. Bu şekilde kentin içerisindeki

parklarda kendi içerisinde sınırlanmaya başlamıştır. Şehrin merkezinde olan ve o kent ile özdeşleşen Kültür Parklar (Bursa, Konya vs. gibi şehirler) merkez parklar bunlar şehrin en işlek yerinde toplumdaki her kesimden insanın gün içerisinde soluklandığı parklardır. Birde mahallelerde, mahallelinin sıkıldığı anda kısa süreli de olsa vakit geçirdiği semt parklarıdır. Bu parklar daha çok mahalle sakinlerinden yaşlılar ve çocukların vakit geçirdiği parklar iken; merkezdeki belli temalar üzerine kurulu parklar ve yeşil alanlar her yaştan her kesimden insanın uzun saatler boyunca aktiviteler yapacak şekilde tasarlanır. (Deniz, 2005). Ayrıca şunu belirtmekte gerekir ki, parkın içerisindeki birçok tasarım unsuru, tematik özellikte olmasında kent kimliğini yansıtmamasından dolayı büyük önem taşır. Kent kimliğini yansıtır durumda mimari ön plandadır. İnsan fiziksel çevresini yaratırken onu güzelleştirmek ister, estetik düzeyi en üst seviyede olmasına dikkat eder. İnsan, çevresini dizayn ederken “estetik çevre” bilinciyle hareket eder.

Kentsel tasarımda kamusal alanlar oluşturulurken toplumun yarattığı kültürel özellikler, tarihsel doku o kentin estetiğinin oluşmasında ve o mekanın özelliklerini anlamada yardımcı olur. (akt. Gögebakan, 2012).

Güney ve Selman’a göre kamusal alanda kentsel estetiğin oluşmasında belirleyici etkenler şunlardır:

- Kentin estetiğinin temelini toplumun kültürü oluşturur. Bu o toplumun kültürel birikimini ve üretim şeklini belirler.
- Doğal çevre ve kentin iklim yapısal kamusal mekanların üzerinde önemli etkiye sahiptir.

Kısacası, bireyin yaşamış olduğu mimari ve kentsel çevre onun ruhsal ve sosyal yapısına etkide bulunur. Birey, yaşadığı kentin mimari ve kamusal alanlardan olumlu ya da olumsuz şekilde etkilenir, çünkü birey yaşadığı çevre ve mekan ile bütünleşir. Özellikle hızlı değişim içerisinde ve beton yığınları arasındaki modern birey estetikten yoksun bir çevrede mutsuz bir hayat yaşarken, tarihsel ve kültürel yapısını koruyan yeterli yeşil alanı barındıran kentte yaşayan birey boş zamanlarını eğlenceli bir şekilde değerlendirebileceği rekreasyon alanına sahip bir çevrede yaşamaya sağlıklı kendi ve çevresiyle barışık bireyler olmasında kamusal alanların estetik ve yeşil alanların var olması unsuruyla olumlu bir paralelliğin söz konusu olduğu söylenir.(Gögebakan, 2012).

2.1. Rekreatif Mekanların Toplum Üzerine Etkisi

İnsanın içinde bulunduğu her durum her eylem bir toplumsallığı ve örgütlenmeyi doğurur. İnsan birey oluşunun yanı sıra bir de kurumları oluşturma özelliğinden belli örgütsel davranış biçimleri ve kalıpları ortaya çıkarır. Bu kalıplar etki alanı yüksek ve genele hitap eden davranışsal öğretilerdir. Rekreatyonel faaliyetler bireyin, toplumdan örgütlü hale gelerek, insan ilişkilerinin yoğunlukta olduğu bir davranış, tutum ortaya çıkarması da toplumsal sistemin sürdürülmesinde önem taşır. Rekreatyonel faaliyetler anlamalı ve bütünsel bir program geliştirmek zorundadır. Modern toplumda yetişkinler için daha etkileyici daha iyi örgütlenmiş bir boyut kazanma noktasında rekreatyon etkinlikleri büyük önem taşımaktadır. Amaca yönelik etkinlikler, kamusal ve toplumsal ilişkilerin sürdürülmesi, bireysellikten çıkıp toplumla kurulan ilişkiler sayesinde gelişen sorumluluk bilinci, toplumsal hayatta önem taşıyan grup ve arkadaşlık olgularını sürdürme ve toplumsallığın sürdürülebilirliğini sağlama açısından rekreatyon önem taşır. (Köktaş, 2004).

Şu durumda unutulmamalıdır ki rekreatyon, modern toplumun ortaya çıkardığı bir olgudur. Çünkü 21. yy' da artan hız ve hareketli yaşam tarzından dolayı bireyin zihinsel, psikolojik ve bedensel sağlığı açısından belli gereklilikler doğurmuştur. Toplumun koşulları göz önüne alındığında rekreatyon alanları modern kentin olmazsa olmaz bir unsuru olma da önem taşımaya başlamıştır.

Modern yaşamda, toplumsal süreç, toplumsal işleyişleri ve toplumsal değişimlerin sürdürülmesini sağlar. Fakat bireyselleşmenin artması ve yoğun çalışma hayatı insanların grup etkileşiminde bulunma, bir gruba aidiyet hissetme gerekliliğine yeteri ortam sağlamıyor. Rekreatyonda birlikte grup üyeleri etkileşim içerisinde ve birbirleriyle ilişki kurarlar. Bu etkileşim, toplumsal farklılıklar tarafından oluşturulur ya da üretime dönebilir. Boş zaman değerlendirilmesiyle ortaya çıkan bu üretim süreciyle toplum, rekreatyon faaliyetleriyle birbiri ile yaklaşır, toplumsal etkileşimi oluşturur ve ortak davranış kalıpları ortaya çıkar. (Köktaş, 2004: 104-106).

2.2. Toplumsal Yönden Rekreatyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri

2.2.1. Toplumsal Dayanışma ve Bütünleşmeyi Sağlama Özelliği

Bugünkü toplumlarda değişik birçok faktör insanları birbirinden ayırmaktadır. İrk, milliyet, din, mezhep, sosyal konum, eğitim, kültür ve ekonomik farklılıklar bu ayırımın gruplarını oluşturmaktadır. Bu gruplar arasındaki çeşitli şiddet derecelerinde olan sürekli bir çatışma, toplumların rahatsızlık kaynaklarından birisidir.

2.2.2. Demokratik Toplumun Yaratılmasına İmkan Sağlama Özelliği

İnsanların birbiriyle olan ilişkilerinin düzenlenmesinde ve toplumsal kurallara uyulmasında rekreatif faaliyetler önemli rol oynar. İyi bir yurttaş olabilmenin öğretilmesinin temelinde insanların sosyal ortamda toplumun kurallarına uymaları, davranışlarını kontrol etmeleri gibi hususlar bulunmaktadır.

Bu benzerliklerden dolayı kişinin rekreatif faaliyetlerle kazanacağı belli kurallar içinde yaşamak, bu kurallar uymakta ve uygulamakta zorluk çekmemek, başkalarının haklarına saygılı olmak, böylece medeni bir toplum oluşmasına katkıda bulunmaktır.

Rekreasyon aktivitelerine katılan bir insanın, rutin hayatının terkedilmesi anlamına gelen **kaçış** ve beklentileri ifade eden **yöneliş** anlayışı paralelindeki şu temel motifler üzerinde gruplaştırılabilen ihtiyaçlara cevap aradığını söyleyebiliriz.

1. Rutin hayattan uzaklaşma, oyalanma, doğaya yönelme, değişiklik ve macera arzusu anlamında psikolojik motifler
2. Diğer insanlarla tanışma, eğlenme, sosyalleşme anlamında toplumsal motifler.
3. Günlük yaşantıdan kaçış: Alışkanlık ve sorumluluktan kurtulma, sosyal kurallardan ayrılma, doğaya yönelme, değişiklik, yeni şeyler yaşama.
4. Kendini bulma: Bedensel, ruhsal, sosyal, psikolojik ve yaratıcılık bakımından aktif olma
5. İlişki arama: Sosyal soyutlanmayı aşma, eş arama
6. Dinlenme: Bedensel ve ruhsal yönden rahatlık (Köktaş, 2004).

3. GÜNDELİK YAŞAM VE PRATİKLERİ

“Gündelik” , bize her gün verilen (ya da payımıza düşen), bizi her gün sıkıştıran ve hatta şimdiki zamanın baskısı nedeniyle ezendir. Her sabah uyanma anında sorumluluğunu yeniden yüklediğimiz şey, hayatın ağırlığı, yaşamın ya da böylesi bir yorgunluk, böylesi bir arzuyla şu veya bu koşul altında yaşamın zorluğudur. Gündelik bizi içeriden sıkı sıkıya yönetendir. Neredeyse köşeye çekilmiş zaman zaman örtük yol tarihimizin yarısıdır... Arzuların belleği tarafımızdan benimsenir. Belki de bu “akıldışı” ya da yine A. Dupront’un dediği gibi, bu “tarih- olmayan” tarih alanlarının öneminin altını çizmek gereksiz değildir. (Certeau ve diğerleri, 2009: 25). “Gündelik” kavramı felsefeden gelir ve felsefe olmadan anlaşılmaz. Bu kavram, felsefe için ve felsefe tarafından felsefi olmayı belirtir. Fakat felsefi olmayı düşünmenin ve ele almanın tek yolu, bir felsefe eleştirisi getirmektir. Gündelik kavramı, gündelik hayattan gelmez, gündelik hayatı yansıtmaz, daha ziyade felsefe adına, onun olanaklı kabul edilen dönüşümünü ifade eder. (Lefebvre, 1998: 20). Felsefeye göre gündelik hayat, felsefi

olmayan gibi, ideal (ve kavramsal) olana kıyasla ise gerçek dünyaymış gibi görünür. Felsefi hayat, gündelik hayat karşısında üstünlük iddia eder. Aslında soyut ve orada olmayan mesafeli, kopuk bir hayattır. (Lefebvre, 1998: 18-19). Gündelik hayat sorunsalı yaşam şekli bizim “rutin” olarak adlandırdığımız basit etkinlikler olarak gördüğümüz, felsefi ve hikmeti bilgilere kıyasla pek çaba ve akli gerektirmeyen sıradanlıkla gördüğümüz durumdur. Peki bizler bu gündelik hayatımızı, “hayatımızdan” çıkarmamızın ve bu hayatı bu kadar ön plana çıkarmamızın sebebi nedir? sorusuna Lefebvre şöyle der: “Gündelik hayat nedir ki? Ekonomik, psikolojik ve ya sosyolojiktir, özel yöntemler ve yollarla kavranması gereken özel nesnelere ve alanlardır. dünyevi her eylemi önceleyen ve bunları ön planda tutan eylemleri içine alır. Bunlar beslenmedir, giyinmedir, eşyadır, evdir, barınmadır, komşuluktur, çevredir. (Lefebvre, 1998: 28). Lefebvre bunu isterseniz “maddi kültür” olarak yorumlanabileceğini söyler. Gündelik hayatın sosyolojinin kısıpına girmesinin nedeni ise, gündelik hayatımızın belli bir uzmanlaşmış, bilimsel kesinliğin prototipinden doğan insanın düşünce, yaşam tarzı ve davranışlarını şekillendiren “ideolojileri” sağlamaştırmaya çalışmasından dolayı sosyolojik bir olgu olarak görür. 19. yüzyılda, sanayi devrimi ile birlikte toplumsal hayat, binlerce yıl boyunca hakim olan koşullardan, yokluktan, doğa kanunlarının belirsiz ve kör tahakkümünden yavaş yavaş sıyrıldı. Gündelik hayatın potansiyellerini açığa çıkarmak, *uyarlamayı*; yani doğadan ve zorunluluktan kaynaklanan şeyin yapıta, insani etkinlik için ve insani etkinlik yoluyla özgürlüğe dönüştürülmesini sağlayan yaratıcı etkinliğin ayırt edici özelliğini yeniden kurmak değil midir? Akılcı bilgi onları kabul etse ve bir *bilimsellik* sertifikası vererek tasdik etmese de, her zaman mevcut koşulları incelemiştir. (Lefebvre, 1998: 30). Gündelik hayat mütevazı ve sağlamdır, doğal olandır, kısımları ve parçaları belirli bir zaman kullanımı içinde, kuşkuya meydan vermeyecek bir biçimde birbirine bağlanan şeydir. Gündelik hayat, tarih taşımaz. Görünüşte göstergesizdir; kişiyi meşgul eder ve uğraştırır, yine de söylenmeye gerek duymaz; zaman kullanımında gizli olan etiktir, kullanılan bu zamanın dekorun estetiğidir. O, modernlik ile birleşen şeydir. Modernlik kelimesinden, yeni olanın ve yeniliğin işaretini taşıyan şeyi anlamak gerekir: Parlaklıktır, paradokstur, teknik ve ya dünyevilik tarafından damgalanmış olandır. (Lefebvre, 1998: 31). Gündelik hayat kendini süreç içerisinde üretir. Modern dünyanın bizden istediği sürekli değişim ve evrimdir. (Lefebvre, 1998: 37). Bu durum süreklilik ve değişim getirmesinin yanında “Şenlik Meselesi”ni ortaya koyar. Şenlik Meselesi, Oyun Şenliğinin özel bir durumdan ve ya görünümünden başka bir şey değildir. La Critique de la vie quotidienne, Şenliğin

köylü kökenini ve gündelik ve gündelik olanın egemen olduğu toplumda Üslubun ve Şenliğin eşzamanlı olarak yozlaştığını ortaya koyuyordu. Üslup yozlaşır, gündelik kültür (kitle kültürü) ve yüksek kültür olarak bölünen kültüre dönüşür; bu bölünme kültürün parçalanmasına, değişimine ve sonunda da çözülmesine yol açar. (Lefebvre, 1998: 42). Gündelik hayattaki yaşam ve pratiklerinin yapılanması ve oluşumunu Lefebvre kitabında şu şekilde ortaya koyar.

- Gündelik olan ve gündelik olmayan (din, sanat, felsefe) arasındaki yavaş ve derin kopuş, böylece ekonomi ile dolaysız ve doğrudan ilişkiler arasında, yapıt ve ürün arasında, özel alan ile kamusal alan arasında meydana gelen kopuş
- “İnsan-doğa” ayrılığı, ahenklerin parçalanması, var olan doğal durumun çöküşü, nostaljinin (yitirilen doğaya, geçmişe duyulan özlemin) artması, dramın ya da daha ziyade trajedinin ve zamansallığın çökmesi;
- Göstergelerin ve daha sonra göstergesilerin, tüketim ve mesaj vermeye yönelik yani sinyallerin simgeleri ve simgecilikleri bir kenara itmesi;
- Cemaatin dağılması ve birlikteliğin çöküşü (bireyin gerçekleştirilmesiyle hiçbir şekilde özdeş olmayan) bireyciliğin yükselişi;
- En aşırı bölümlenmeye kadar vardırılan işbölümünün ivme kazanması, ancak bu sürecin bir birliğe duyulan nostaljiyle ve parçalanmanın ideoloji yoluyla telafi edilmesiyle başa baş ilerlemesi; (Lefebvre, 1998: 45).

Gündelik hayatın nesnelere metalleri, giyimi beslenme ve yaşam şekli belli bir ideoloji çerçevesinde gelişir. Günümüzün en önemli ideolojisi olan “modernleşme” de kendi toplumsal kamusal mekanlardan, yeme, içme, giyinme, yürüme ve hatta konuşma şeklimizi belirleyici en önemli ideolojik unsur olmuştur. Gündelik hayat yaşadığı toplumun ekonomik üretim şeklinden, kültüründen en derinden etkilenen alandır. Saint Simon ’un “Sanayi Toplumu” kavramında devletin ve örgütleyici akılcılığın rolünün giderek önem kazandığı bir süreci de beraberinde getiren sanai üretimin, en azından modern ülkelerde sürekli arttığı saptanır. Sanayi tarımı tamamlamaz; sanai üretim tarımsal üretimle barış içinde bir arada yaşamaz, tarımsal üretimi yutar. (Lefebvre, 1998: 52). Sanayileşmeye anlam veren, onu sürecin ikinci görünümü olarak içeren şey kentsel hayattır. Kent ve modernlik birbirini tamamlar. Bizimde yer alabileceğimiz belli bir eleştirel noktadan hareketle, kentleşmeyi ve kentleşme sorunsalını sanayileşme sürecinin önüne koymak mümkündür. Çünkü kentler hep üretimin mekanı olagelmişlerdir. Eğer bütünlüğü içinde kentsel hayatı üretir, bu durumda “sanayi toplumu”nun kentle özdeşleşmesiyle kaçınılmazdır. (Lefebvre, 1998: 53). Akışkan ve

sürekli değişime hazır olan gündelik hayat “Sanayi Ötesi Toplum Aşaması” diye tabir edilen günümüzde “ Teknoloji Toplumu”, “Bolluk Toplumu” olarak kavramsallaştırılır. Bolluk toplumuna geçişin çağımıza damgasını vurduğu ve buradan bir tanım çıkarılabileceği söylenir. Gerçekten, sınai üretim ve “teknoloji”, üretici faaliyetlerin otomasyonu sayesinde, sınırsız bir üretkenliğin kurgulanmasını sağlar. Bolluk toplumu, hatta israf toplumu denilen toplumlarda, Amerika Birleşik Devletleri’nde ve Avrupa’nın yüksek düzeyde sanayileşmiş ülkelerinde, yoksulluk ve maddi sefalet adacıkları varlığını sürdürmektedir. (Lefebvre, 1998: 57). Eskiden, yaşadığımız ülkelerde ekmek kıtlı fakat mekan genişti. Şimdi (dünyanın belirli bölgelerinde ekmek kıtlığı sürerken) buğday bol fakat mekan kıtlığı çekiliyor. İleri sanayi ülkelerindeki bu mekan kıtlığı, özellikle kent ve kentleşme ile ilgili olarak gözleniyor. Zamanda kıtlaşıyor arzuda. Günümüzde tanık olunan geçiş, büyük değişme, kıtlıktan bolluğa olduğu kadar, işten boş zaman geçiş de değil midir? Çağ değiştiriyoruz, egemen “değerlerimizi” değiştiriyoruz; zor bir değişim bu. Gündelik hayat üzerinden dikkat edilmesi, okunması gereken bir diğer husus ise tüketimin en fazla hayatımıza dahil ettiğimiz zaman dilimi olmasıdır. Gündelik hayatın düzenlenmesi, bölümlere ayrılması (iş, özel hayat, boş zaman) zaman kullanımının kontrollü ve titiz bir biçimde örgütlenmesidir. Geliri ve şu ya da bu tabakaya aidiyeti ne olursa olsun (memurlar –beyaz yakalılar-, küçük ve orta düzey teknisyenler, küçük ve orta düzey yöneticiler, yeni şehrin sakini) genelleşmiş proleter statüsüne sahiptir. Gündelik hayat için en önemli pratikler ise boş zaman pratikleridir. Çalışma hayatının zıttını oluşturan dinlenmenin gündelik hayat içerisinde insanı tatmin etme ve psikolojik haz sağlama durumunda gündelik hayatın bize dayattığı tüketim mekanları ortaya çıkar. Bu mekanlarda insanlara modernleşmenin kıstaslarını, ideolojisini dayatır. Modernleşmenin, kendisini üretebileceği alanlar *kentsel çerçeve* içinde programlanmış olan *gündelik hayat pratikleridir*. Kentsel hayat iktidarın elinde ve hizmetindeki haberleşme ve dolaşım ağları aracılığıyla üretilmiş olup, insanlara buralarda boş zaman değerlendirme olanakları sunma olgusuyla robotlaşmış ve tek tip insan modeli yaratılmaya başlanmıştır.

Gündelik hayat pratikleri, insanlara özgürlüğü, mutluluğu, çağdaş olmayı vad ediyor. Gündelik hayatın en başat aktörleri “kurban” ları ise kadınlardır. Çünkü kadınlar çalışma emek konusunda erkeklerin gerisinde kalma psikolojisinin yaratmış olduğu eziklik duygusunu gündelik hayatın onlara sunmuş olduğu çeşitli aktiviteler, rekreasyonlar, boş zaman kültürünün dayatmış olduğu metaları tüketerek tatminlik duygusu geliştirirler. Onların bu mekanlarda yer almaları zaman geçirip keşfetmeleri,

diğer insanlarla sosyal etkileşim içinde bulunmaları onlara modern hayatın dayattığı ve elzem bir unsur olarak sunduğu “özgürlüğü” elde etme hissi yaratır. Bu yüzden kafeler, parklar, bahçeler, sinemalar, AVM’ler kadınların daha sık uğradığı mekânlardır. Açıkçası gündelik hayat bizim arzularımızı tatmin etmek için yanıp tutuştuğumuz bunları yapmaya , eyleme dökmeye çalıştığımız mecradır. Şöyle bir örnek verecek olursak; birinin gezip gördüğü bir hayvanat bahçesini ele almış olalım, bu hayvanat bahçesini gezen kişi yakın arkadaşına o mekanda geçirdiği zamanın eğlencesini dile getirecek edindiği tecrübeleri karşı tarafa ondan daha ayrıcalıklı ve üstün olduğu duygusunu yansıtarak yapılan bir etkileşimde anlatan kişi, karşı tarafta merak duygusunu uyandırır bu da onda o mekanı gezip keşfetme merakını uyandırır. Bu kişi anlatılan mekanı gezip görürse oda, tıpkı daha önce ona anlatan kişi gibi bilgilenmiş merak duygusunu tatmin etmiş donanımına erişmiş duygusuna sahip olur. Modernleşmiş bir kent anlayışında ürettiği modern, ideolojik mekanlarla buna hizmet etmiş oluyor. Bu yüzden yeni yeşil alanlar açılıyor. Buralara insanların arzularını tatmin edici birkaç kafe, oyun alanı, gezi ve keşif duygularını açığa çıkaracak interaktif şeylerle, yeni üretim mekanlarıyla cazibe merkezi olma özelliği taşıyarak gündelik yaşam içerisinde boş zamanlarını değerlendirecekleri eylemler, pratiklikler sunmuş oluyor. Bu tür uygulamaların, planlamaların altında yatan sebebinin “ideolojik” olduğu vurgusunu yapan Lefebvre kar-haz durumunu şu şekilde açıklamıştır: “Oyun alınının, çıkarlar ve özel mülkiyet tarafından istilası denetim demektir; tam haz için şart olan özgürlüğün sonu anlamına gelir. İstisnai yer ve mekanların bu işgali gündelik hayat üzerinde elbette etkili olur; gerçekten de bunalmanın, monotonluğun, sıkıntının en dibine varana dek, gündelik hayat insanları boş yer ve zaman, serbestlik, yani oyun faaliyetleri umut ederler. Oyuncul olan geri kazanılabilir, zaten geniş ölçüde geri kazanılmıştır; bununla birlikte, o da bir çatışmanın “sahnesi ve meselesi” olarak kalır ki bu çatıma da bir plaj, denize erişim, bir otlak söz konusu olduğunda epey şiddetli olabilir.(Lefebvre, 2010:135).

Kısacası gündelik hayat bize sunmuş olduğu bu zenginlikleri modern insan tipolojisinin yönlendirme işlevinin aksi yönde bir durum oluşturdu: Zayıflama, manipülasyon pasiflik. Bu dönemde kapitalizm yeni sektörleri ele geçirmiştir: geçmişte büyük ölçüde kapitalizm öncesi kalmış olan tarım, dışa ve içe patlayarak parçalanan tarihsel şehir, turizmin ve boş vakitlerin ele geçirdiği bütün mekan, kültür yani kültür endüstrisi tarafından büyümeye indirgenmiş ve tabi kılınmıştır. Şimdiye kadar Batı literatürü ve sanayileşme dönemi sonucu ortaya çıkan emek (praksis), işbölümü,

boş zaman ve kapitalist kültür etrafında değerlendirdiğimiz, gündelik hayat pratikleri kendi toplumumuzda modernleşme sürecinin yaşanmasına dayalı olarak üç aşığı beş yukarı aynı felsefe üzerine dayanır, lakin Marksist anlayış çizgisinde çalışma ve emeğin karşılığı olarak bile üst yapı kurumu olarak bir değer oluşturur ama bunu türevleri toplumsal ilişkiler, kültürel sermayenin farklılığından kaynaklı olarak üretim- yeniden üretim durumunu da göz ardı etmemiz gerekir. Kendi toplumumuzdaki mekanlar içerisinde sosyalleşme kültürümüz eylem ve pratiklerde batıdan tamamen farklıdır. Boş zaman olarak ele alınan tatiller başlıca hafta sonları planı, Türk toplumunda Batıdaki aileden farklılık gösterir. Farklılık şekilsel olarak benzer kalıplar şeklinde olsa da pratikte farklılık gösterir, modernleşmenin dayatmış olduğu batılı kalıplar, Türkiye' nin modernliğinin salt Batıyı taklit ederek olacağını benimseyen ideolojinin açık olarak dayatmış olduğu yansımalarıdır. Bunlar dayatma ve zorunlulukla devlet eliyle hayata geçirilmiştir. Ama bir hafta sonu gününü ele aldığımızda Batılı bir aile genelde yeşil alanları, kültürel aktiviteleri spor veya dinlendirici bireysel aktiviteleri tercih ederken, Türk toplumunda orta gelirli bir aile genelde hafta sonunu evin ihtiyaçlarını gidereceği alışveriş ve pazarına harcar, geri kalan zamanını genelde kapalı mekanlarda geçirir. Açık yeşil alanlar içerisinde ise tercih mesire, piknik yerleri, kamuya açık parklar ve bahçelerdir ve buralarda yapılan eylemler belirgindir, kalıplaşmıştır: Mesire yerlerinde aileler mangal kültürü, ve evde hazırladıkları diğer yiyecekler ile karınlarını doyururlar; çocuklar genelde açık alanda gerçekleştirecekleri fiziksel aktivitelere yani, ip atlama, futbol ve ya voleybol oynama gibi aktivitelere yönelirler.

Sonuç olarak gerçekte, böylesine önemsiz toplumsal etkileşim biçimlerinin sosyolojide büyük bir önemi vardır. Bizim neredeyse sürekli olarak başkalarıyla etkileşimi gerektiren gündelik rutinlerimiz, bizim yaptığımız şeylere biçim ve yapı kazandırır. Bu tür rutinleri inceleyerek, toplumsal varlıklar olarak kendimiz ve toplum yaşamının kendisi hakkında çok şey öğrenebiliriz. Gündelik hayat insan yaşamını anlamlandırmada açıklanmasına ihtiyaç duyulacak olan önemli bir unsurdur. Çünkü insanın gündelik hayatı iş, okul gibi sosyal zorunlulukların dışında gözlemlenebileceği yerdir. Gündelik hayat insan yaşamının neredeyse bütünü kapsar. Özetle insanı daha genelde toplumu anlamak/anlamlandırmak için dikkate alınacak en önemli öğelerden biridir. (Nacak, 2011: 9). Gündelik hayat bireysel ihtiyaçlar ve hayati rutinlerimiz için yapmamız gerekli olan her türlü eylemin içinde olduğu ve devamlı kendini güncelleyen bir süreçtir.

4. BİR KAMUSAL ALAN TANIMI

4. 1. Kamusal Alan

Gündelik hayatın modernlikle birlikte kent içerisinde insanlarla dolu mekanlar, alanlar, Pazar yerleri, tüketimin ön planda olduğu mekanlardır, bu tüketimden kasıt ise salt bir meta tüketimi değil aynı zamanda boş zaman geçirme, insan ilişkilerine dayalı bir tüketimdir. Kentin açık olan dış yaşamı gündelik hayatımızın özel alan mekanları dışında, dışsal olarak idame ettiğimiz açık kentsel alanlar modernleşme ve bireyselleşme felsefesi üzerinden şekillenmiştir. “Kamusal İnsanın Çöküşü” ile kamusal ve özel yaşam arasındaki ayırmadan doğan toplumsal davranışların yeniden şekillenmesi ele alınmıştır. Sennett, kamusal alanların yaşanan mekanlar olmaktan çıkıp herkesin gelip geçtiği “yabancılaşma” ve “bireyselliğin” had safhada olduğunu vurgular. Modernlikle birlikte birey özel hayatına tutsak olarak kamusal alan içinde yabancılaştığını vurgular. (Sennett, 2010). Yabancılaşma kent yaşamı içerisinde en büyük sorunlardan biri olarak pek çok toplumsal çözülmeye sebep olmaktadır.

Habermas’a göre ise, modernlikle birlikte kamusal alan dönüşüme uğramıştır. Yani politik hakimiyetin eleştirisinin yapıldığı kamusal alan yerini, devlet, özel şirketler ve medyanın manipüle ettiği bir kamusalığa bırakmış eleştiri ve muhalefet kaynağı olma işlevini yitirmiştir. (Cevizci, 2013: 739). Modern devlet aygıtıyla birlikte, “halk” içinde merkezi bir konuma sahip olan yeni bir “burjuva” tabakası ortaya çıkmıştı. Bu tabakanın çekirdeğini hükümdarlık idaresinin memurları ve en azından Roma hukukundan iktibas edilmiş hukuk tekniğinin, toplumsal ilişkileri rasyonelleştirme aygıtı olarak kullanıldığı Kıta Avrupa’sında öncelikle hukukçular teşkil ediyordu. Bunlara hekimler, papazlar, subaylar, profesörler ve hiyerarşisi öğretilenden ve katipten başlayarak “halk” a kadar uzanan “tahsiller” eklenebilir. (Habermas, 2005: 86). Burjuva toplumunun yeni alanında bu tabakanın sahip olduğu hakim konum, daha çok, tipik ulusal görünümüleriyle ilerde meşgul olacağımız bir “şehir”- “saray” gerilimine yol açar. Hükümet, merkantilist politikadan dolayı hem birinci derecede zarar görüp hem de itibar kazanan bu tabakada, kamu erkinin karşısındaki soyut güç olarak, yani oluşmakta olan *kamusal topluluğun burjuva kamuoyu* olarak kendisinin bilincine varmasına yol açan bir yankı yaratır. Çünkü böylesi bir kamusalılık, burjuva toplumundaki özel alana yönelik kamusal çıkarın yalnızca hükümet tarafından fark edilmekle kalmayıp, artık tebaa tarafından da kendi çıkarı olarak göz önüne alınması ölçüsünde gelişebilecektir. Hükümetle tebaa ilişkisi böylece, kamusal düzenleme ve özel inisiyatif arasındaki garip çelişkinin etkisine gire. Böyle olunca, kamu erkinin sürekli idari tasarruflar yoluyla özel

şahıslarla bağlantıda olduğu her alan sorunsal haline gelir. (Habermas, 2005: 87-88). Devletle toplumu birbirinden ayıran çizgi, kamusal alanla özel alanı da birbirinden ayırıyor. Kamusal alan kamu erkiyle sınırlı, özel şahıslara ayrılmış olan alanda özel alanla kamu arasında bir ayırım gözetilir. Özel alan, dar anlamda burjuva toplumunu, yani mal dolaşımı ve toplumsal emek alanını kapsıyor; mahremiyet alanıyla ailede ona dâhil. Siyasal kamu, edebi kamudan çıkıyor; kamuoyu yoluyla toplumun ihtiyaçlarını devlete iletiyor. (Habermas, 2005: 97-98). Çeşitli zümrelere mensup eşit olmayan şahıslar arasında bir eşitlik ve ortak toplum oluşturma burjuva cemiyetleri tarafından oluşturulmayı hedefliyor. Böylesi tarikatlar, odalar, akademiler, gayretlerini artık insanların birbirleriyle insan olarak anlaşabilmelerinin aracı olarak görülen anadili geliştirmeye adadılar. Buralarda burjuvalar, toplumsal hiyerarşinin duvarlarını aşarak, toplumsal saygınlığı olan ama siyasal etkinliği bulunmayan soylularla “sade” insanlar olarak bir araya geldiler. (Habermas, 2005: 104). Kamusal alan herkes için bir beklenti alanıdır. Kahramanlıklarını göstermek isteyenler de, ne kadar erdemli olduğunu anlatmak isteyenler de bu alanda buluşmaktadır. Eski Yunan’ da ortaya çıkan kamusal alanın gerekçelerine bakılacak olursa, işlevsellik açısından hukuki ve siyasi olmak üzere iki boyutu olması gerekmektedir. Habermas’ a göre bu modelin temelindeki toplumsal formasyon değil, ama ideolojik ülkü yüzyıllarca geçerliliğini koruyabilen bir zihinsel- tarihsel geçerliliğe sahiptir. Tarihsel süreç içinde oluşan zihinsel gerçekler ise en çok adaletsizlik ve yönetenlerin gücünden şikâyetçi olduğuna dairdir. (Taşçı, 2014: 81). Kamusal alanlar halkın kendi iradesini topyekûn bir şekilde ortaya koyduğu sesini duyurabildiği, isteklerini dile getirebildiği yerlerdir.

Kamusal topluluğun içinde teşekkül ettiği “dünya” yla birlikte, kamusal alan niteliği kazanır: Kant dünya bilgisinden (dünyayı tanımaktan), dünya adamından söz eder. Dünyaya vakıf olmanın bu anlamı, önce dünya vatandaşlığı kavramında, ardından “(dünyadaki) en yüksek iyi” kavramında, belki de kendini en açık şekilde bilimdeki “dünya kavramı”nda gösteren bir dünya fikrine eklemlenir- zira saf halde dünya, akıl sahibi varlıkların iletişiminden kurulur. Aklın kamusal kullanımı serbest olmalıdır ve yalnızca bu kullanım, insanlar arasında aydınlanmayı sağlayabilir; fakat aklın özel kullanımı, aydınlanmanın ilerlemesi önemli ölçüde engellenmek şartıyla, çoğu zaman katı bir şekilde sınırlanabilir. (Habermas, 2005: 206). Kant, insanların bizatihi özgürlük yasaları uyarınca yapmaları gereken şeylerden de bağımsız olarak, sırf doğanın zorlamasıyla insan türünün ve onun toplumsal düzeninin daha iyiye doğru ilerleyeceğini tasvir eder. Şayet doğa, insanlığın bütün doğal yeteneklerini “ genel bir biçimde hukuku

yöneten bir burjuva toplumu” içinde geliştirmek için “ toplumun antagonizmasını”², yani içerideki kavgaları ve halklar arasındaki savaşları kullanırsa, o zaman bizzat bu “yetkin adil düzeni”, “ahlaki bütünlüğün” yalnızca görüntüsünden ibaret kalan, “patolojik biçimde dayatılmış bir mutabakat” olacaktır. (Habermas, 2005: 210). Devlet kamu yararını doğal (tabii) hukuku özü çerçevesinde yasalarla eylemlerini meşru kılmayı hoş görür. Kamusal alan açıktır ki devletin halkı üzerinde egemenlik kurduğu bir alandır.

Habermas, şehrin, şehirleşmenin kamusal alanın gelişimi arasındaki ilişkiyi şu şekilde ele almıştır. “ Şehirleşme süreci, toplumsal hayatı “kamusallık” ile “özellik” arasında kutuplaştıran bakış açısının ilerlemesi olarak tasvir eder. Burada, kamusallık ile özellik arasında daima karşılıklı, alışverişli bir ilişkinin olduğuna dikkat edilmelidir. Koruyucu ve dayanak sağlayıcı özel alan olmadığında, birey, bizzat aynı eksiklik tarafından mahiyeti değiştirilmiş bulunan kamusallığın girdabına kapılır. Kamusallık açısından kurucu bir uğrak olan mesafe ortadan kalktığında, kamusal topluluğun mensupları dirsek temasına girerler ve böylece kamu kitleye dönüşür... Şu anda modern büyük şehrin toplumsal sorunsalı, hayatın fazla şehirlileşmesinde yatmıyor pek o kadar; aksine, şehir hayatının temel özelliklerini yitirilmiş olmasında yatıyor. (Habermas, 2005: 279). Kamusal alanlarda bir araya gelen halk kitle halinde bütünlük oluşturma özelliği gösterir. Günümüz modern yaşamın da yabancılaşmanın ve kopukluğun artış göstermesi kitleler içerisinde iletişimsizlik meydana getirmiştir.

4.2. Kamusal Açık Alanlar

Şehrin açık alanları, kentsel alan içinde tasarlanmış ve düzenlenmiş kamusal ya da özel alanlardır. Kamusal alan dediğimiz husus içerisinde ise insanların ortak kullanımına açık olarak gündelik yaşamında yer alan mekanlardır. Caddeler, sokaklar, meydanlar, bisiklet yolları, park alanları, yeşil alanların hepsi kamusal açık alan kapsamına girer. İnsan her eylemini bir mekanda gerçekleştirir. İnsanın üzerinde yaşadığı, çalıştığı, yürüdüğü, eylemlerini yaptığı, maddi ve zihinsel ürünler verdiği alanlar onun yaşam mekanlarıdır. Bu mekanlar ana çizgileriyle özel, kamusal ve yarı kamusal alanlar diye ayrılmaktadır. Mehmet İnceoğlu bunlara ilave olarak bir de yarı özel kamusal mekan ayrımı yapmaktadır. İnceoğlu’ na göre bu alanlar konut önlerindeki

² "Antagonizm ile yaratmak, üretmek" biçiminde Marx' ın da kullandığı bir terimdir. “Karşı kişi” veya “muhalif düşman” olarak bilinir. Özellikle kapitalizmin sömürüyü ve zulmü artırarak kendi antagonistlerini (karşıtlarını) ürettiğini ileri sürer. Bu süreç de Kapitalizmin aleyhine, sosyalizmin ise lehine işlemektedir. (Vikipedi).

bahçeler ya da binaların ön bahçeleri gibi daha çok özel mülklerdeki açık alanlardır. (Taşçı, 2014: 83). Burada şunu ifade etmekte gerekir ki modernite özel mülkiyet çerçevesi içinde ortaya çıkan kamusal alanın belirlenmesi aynı zamanda sınıf çatışmasına dayanan bir olgudur.

Kamusal alan ile Kamusal açık alan kavramları farklı durumlardır. Kamusal alan daha resmi işler sürecinde kendini var ederken; kamusal açık alanlar ise remi ve devletin çok fazla özel müdahale alanına girmeyen halkın daha çok gündelik hayatını yaşadığı alanlardır.

Kamusal alanların işlevlerini ise şöyle açıklamak gerekir: “ Kamusal alanlar sosyalliğin oluştuğu, insanların toplumla ve diğer insanlarla ilişki kurduğu, ortak kültür ve kimliğin biçimlendiği yerlerdir. Kentin özel alanlarında bireyin kişisel özellikleri gelişirken, kamusal alanlarda ise sosyal ilişkileri gelişmektedir. Kamusal alan toplum için planlanan, düzenlenen ve ya dönüşüm sonucu kendiliğinden oluşmuş, toplumun her kesiminin kullanımına açık yerlerdir. İnsanların iletişim ve etkinliklerine zemin oluşturma bağlamında, kentsel kamusal mekanlar bu işlevlerin gerçekleşmesini sağlayan en önemli araçlardır. (Taşçı, 2014: 84). Kamusal alanlar, sosyal faaliyetler (açılış törenleri, seçim kampanyaları, festivaller), kültürel faaliyetler (sokak tiyatroları, konserler, dini törenler), alışveriş, sportif faaliyetler, politik ve sendikal eylemlerin yapıldığı, ticari işlevlerinde yer aldığı açık alanlardır. Toplumsallaşma, sosyalleşme alanıdır.(Taşçı, 2014: 87). Halkın ortak bir payda da zaman geçirme farklılıkları görebilme adına kamusal alanlardan daha verimli ve çeşitli olan mekanlar oldukça sınırlıdır.

5. BİR KAMUSAL ALAN OLARAK: “PARK VE BAHÇELER”

5.1. Parkların Tanımı ve Türleri

Tarih boyunca park ve bahçelerin ortaya çıkışı ile toplumların uygarlık düzeyleri, yaşam biçimleri, mülkiyet ve sosyo-ekonomik güç ilişkileri arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Oğuz’a göre tarihte planlı ilk kent parkları 19. yüzyılda ve belli başlı dört düşünce ile ortaya konulmuştur:

- 1) Halk sağlığının iyileştirilmesi,
- 2) Toplumdaki bütün sınıfların moral ve fiziksel yönden doğal çevreden yararlanmalarını sağlanması,
- 3) Ekonomik anlayış içinde yeni parkların oluşumu sonucunda çevredeki arazilerde değer artışının sağlanması,
- 4) Gelişen endüstri şehirlerinin görsel niteliklerini iyileştirmek amacıyla romantizmin etkisinden estetik düşüncelerin geliştirilmesi (Oğuz, 1998).

1930’lardan başlayarak, park planlamasında yeni bir anlayış ortaya çıkmıştır. Bu dönemde daha önceki politikaların tersine, bundan böyle kentsel sorunları çözmek için parkların bir araç olarak kullanılması gerektiği konusu tartışılmaya başlanmıştır. 1960’larda başlayan açık alan sistemi henüz 30’ lu yaşlarda olup en belirgin özelliği kent hem işlevsel hem de sanatsal açılarla insan yapısı olarak görmesidir. (Polat, 2001: 12).

Sosyolojik anlamda ise kentin içerisinde ortak kullanıma açık olan bir mekan olma özelliği taşıyan parklar etkileşim ve sosyalleşme açısından kentleşme kültürüyle iç içe olarak yaşayan bireyler için vazgeçilmez mekanlardır. Parklar yeni toplumsallıklara sahne olmaktadır gündelik hayatın üretim ve yeniden üretim süreci sisteminin çarkına adeta en güzel şekilde hizmet eden mekandır. Yeni toplumsallıklar ise yeni davranışlar, yeni ritüeller, yeni anlayışları ihtiva etmektedir. Jane Jacobs’ın parkın yeni zamanların mahalle ve şehir hayatında ne denli baskın bir mekan halini aldığını gösteren ilginç bir tanımlaması ise: “park davranışı”dır. Kendine özgü bir davranış ve değer üreten onlarca mekandan biride parklardır. (Alver, 2013: 124). Genellikle parkın ürettiği davranış kalıpları daha çok bireyin moralini artıran başka insanlarla keyifli vakit geçirdiği daha pozitif yönleri olan davranış kalıpları üretir.

Batı ülkelerinde modern zamanlarda, parklar orta sınıf norm ve değerlerine yönelik sosyalleştirme ve bu yönde zevkler geliştirme işlevleri üstlenmişlerdir. “Sosyalleştirme” işlevi “modernleştirme” olarak okunabilir. Bizde bu modernliğin oluşturulmasında Cumhuriyetin başlarında devletin rolü (öncü bürokratlar, aydınlar,

kitle iletişim araçları, halkevi benzeri kuruluşlar vb. aracı aktörler) önemlidir. (Demir, 2006: 69, akt. Alver, 2013).

Parkların Türk Toplumundaki serüveni ise şu şekilde gelişmiştir. Modernleşmenin yeni yeni yüzünü gösterdiği Osmanlı toplumunda, 19.yy' a dek kamuya açık park kavramına rastlanmaz. Her ne kadar kamusal yeşil alan olarak camilerin ve külliyelerin çevresini saran bahçeler bulunursa da bunlar kentin değil mimarının bir parçası olarak düşünülmüşlerdir. Yüksek duvarlarla kentliden ayrılan bu yeşil alanlar yalnızca duvarlara denilen pencerelerle kentlinin algısına sunulmuştur. 1860 sonlarında eski bir Hıristiyan mezarlığı üzerine kurulan “Taksim Bahçesi” kamuya açık parkların Osmanlıdaki ilk örneğidir. Beaux-arts ilkelerine göre tasarlanan parkta bira bahçeleri, kafeler ve eğlence yerleri bulunmakta, yaz aylarında müzik ve sahne gösterilerine de yer almaktaydı (çoğunlukla Osmanlının Müslüman olmayan tabakasına hizmet veren parka Müslüman kadınların girmesi yasaktı). Taksim bahçesi canlı bir eğlence yeri haline gelince az sayıda da olsa başka parklar da düzenlenmiştir; Tozkoparan'daki Tepebaşı Bahçesi, Anadolu yakasında- Kısıklıdaki Millet Bahçesi, 1910'larda açılan Gülhane Parkı bulunmaktadır. (Aydemir ve diğerleri, 2004:319)

Osmanlı öncesinde Selçuklu Döneminde ise Selçuklu Sultanları 13.yy' da bir yere bağlanmayı kabullenip saraylarını yaptırmışlardır. Bu sarayların bazıları yazlık, bazıları kışlık olduğundan iklim koşullarına göre yerleşilir, dolayısıyla başkentten uzakta olabilmeydi. Bu kavram da gene göçebelige dayandırılabilir. Sultanların Konya'daki Cimcime Köşkü de denilen IV. Kılıçaslan devrine ait tepedeki Alâeddin Köşkünden başka Kayseri, Beyşehir ve Alanya civarında da köşkleri vardı. Saray kalıntıları azdır; bahçeleri hakkında devirlerinde yazılmış birkaç tanımlamadan başka bilgi yoktur. Bugünkü Mevlana Türbesinin yerinin Alaeddin Keykubat'ın gül bahçesi olduğu sanılmaktadır. İslam ülkeleri içinde park ve bahçeler hakkında pek malumat yoktur. Müslümanlar tarafından kurulan ilk şehirler askeri maksatlı, plansız, kendiliğinden teşekkül etmiş yerleşimlerdir. Emeniler döneminin sonlarında özelliklerde Abbasiler döneminde İslam şehirlerinde park ve bahçelerin kurulmaya başlandığı ve bu unsurların gittikçe yaygınlaştığı görülmektedir. İslam şehircilik tarihinde, park ve bahçelerinin güzelliği ve çokluğuyla dikkati çeken İslam şehri, Samarra'dır³. İlk dönemlerde İslam şehirlerinde görülen park ve bahçelerin, halka açık, umumi yerler olmadıkları, genellikle sarayların etrafında bulunan bu yerlerin, saraylarda ikamet eden halife ve

³ Samarra, günümüzde Irak'ta Bağdat 'a 125 km kuzeyinde yer alan bir şehirdir (Vikipedi). Abbasi döneminde başkent olmuş bir şehirdir.

çocuklarına ait olduğu anlaşılmaktadır. Halka açık yeşil alanların, oldukça geç devirlerde ortaya çıktığı ve genellikle de şehirlerin dış bölgelerinde yer aldığı bilinmektedir. İslam şehirlerinde genellikle başlıca açık alanlar cami ve evlerin avlularıdır. Cadde ve sokaklar üzerinde boş sahalara, açık alanlar bulmak mümkün değildi. (Evyapan, 1972: 11)

5.1.1. Parkların Sınıflandırılması

Farklı kullanım şekillerine göre kent parkları da kendi içerisinde birden fazla türde incelenirler. Kentlerin büyüklüklerine göre park türlerinin hepsi veya bir kaç kentte yer alabileceği gibi, parkların kendi büyüklükleri de nüfus büyüklüğüne ve artışına bağlıdır. Altınel'e (1998) göre kent parkları kullanım şekillerine, yani temalarına göre aşağıdaki gibi sınıflandırılabilirler:

- *Botanik bahçeleri*: Botanik parklarında bir yörede bulunan ve bulunmayan bitkiler özel koşullar altında yetiştirilerek insanlara bitkisel örnekler sunulur. Bu tür alanlara “botanik eğitim alanları” denilebilir. Burada bitkiler gruplar halinde yetiştirilir ve her birini tanıtan levhalarla, bitkilerin özellikleri, yaşam, yetiştirme ve bakım koşulları ve hangi yörede normal şartlarda yetiştikleri açıklanır.

- *Hayvanat bahçeleri*: Amaç, örnekler sunarak öğretmektir. Bir yörede bulunmayan hayvan türlerini orada yaşayanlara tanıtmaktır.

- *Eğlence parkları*: Eğlence parkları boş vakit endüstrisine ait alanlar olup özel ekipmanlara, büyük alanlara ve büyük bütçeye gereksinme gösteren yerlerdir. Ülkemizde bu tür alanlara ilişkin az sayıda örnek bulunmaktadır. Çocukların ilgisini çeken merkezler oldukları gibi büyüklerin de boş zamanlarını eğlenceli bir şekilde geçirmesine olanak tanıyan yerlerdir. Eğlencenin yanı sıra bu tür alanlar eğitici aktiviteleri de içeren mekanlardır.

- *Sanat parkları*: Sanat parkları, müze ve sergi galerileri gibi kapalı alanları gezme alışkanlıkları olmayanlar için ideal yerlerdir. Çünkü eserler açıkta ve doğa içerisinde sergilenmektedir.

- *Tarih parkları*: Tarih parkları kentlerin içinde bulunan küçük ölçekli alanlardır. Tanıtıcı ve eğitici amaç içeren bu alanlar, Sanayi Devriminden kalma endüstriyel arkeolojik alanlar, eskiden çok önemli şahısların yaşadıkları çevreler olabilir.

- *Kültürparklar*: “Kültürpark” sözcüğü terimsel olarak Türkiye’ye özgü bir kullanımdır. Çok büyük alanlar olan kültürparklar, doğanın yanı sıra bünyelerinde eğlence, sergileme, sanat, eğitim vb. çeşitli aktiviteleri barındırırlar. Kültürparklar, Türkiye’deki planlı kent parklarının ilk denemeleridir. Kültürparklar tam anlamıyla

doğanın kopyası olmaya çalışan doğal parklar değildir. Kültürparklar konulu parklardır ve adından gelen kültür fonksiyonu, bir yerde tasarımcıyı; bilgilendirmek, parkta eğitsel ve eğlendirici aktiviteler bulundurmaya yönünde şartlamaktadır. (Boyacı, 2010: 10-11).

5.2. “Kentli Olma” Kimliği ve Parkların İlişkisi

Tarihsel gelişme sürecine bakıldığında zaman her dönemde toplumların kendi yaşantı ve düşüncelerini mekâna yansıttıkları görülmektedir. Öyle ise; günümüz kent mekânlarında yaşanan, ekonomik ve teknolojik değişimle biçimlenen bir dizi değişim ve dönüşümü; birçok örnekte olumlu olmasa da günümüz kent kimliğinin bir parçası olarak değerlendirmek gerekmektedir. Lefebvre (1996), mekânın çeşitli üretimlerinin farklı toplumsal ve yaratıcı düzenlemeleri ifade ettiğini, böylece toplumların kimliklerinin oluştuğunu ve her toplumun üretim biçiminde ve kültüründe oluşan bir değişimin mekânın üretiminde de değişime neden olduğunu belirtmektedir. Bunun sonucunda da özgün bir form ya da yerleşme düzeni oluşmaktadır. Dolayısıyla kentin yaşam biçimi ve kültürel yapısı da kimliğinin oluşmasında önemli bir bileşendir. (Topçu, 2011: 1050). Bunun içerisinde yaşanan bölgenin iklim koşulları, üretim teknikleri coğrafi alanın yapısal özellikleri insanları yaşadıkları yeri şekillendirmesine yön vermiştir.

Kent yaşamı bünyesindeki bireyleri ister istemez bu ilişki sisteminin içine aldığından önce kentin fiziksel yapısını oluşturan doğası, tarihsel eserleri, binaları, caddeleri, sokakları, ibadet yerleri, alışveriş (ticaret) ve eğlence merkezleri kent toplumunun doğal üyesi olan birey birincil derecede etkileyen maddi kültür unsurlarıdır. Bununla birlikte sadece maddi değil manevi kültür öğelerini de gerçek anlamda göz önüne seren kitle kültürü araçları kültür değişmelerini hızlandıran bir katalizör görevi görmektedir. Bireyde aidiyet duygusu arttıkça, kentlileştikçe, kendisini bu maddi öğelerle özdeşirmeye çalışacak ve etkilenecektir. Çünkü kentte kitle kültürünü taşıyan unsurlar çeşitlilik kazanmış olduğundan, söz gelimi sadece TV ve radyo değil sokak ve caddelerde karşılaşılan afişler, reklam panoları, yeni ürünler sergileyen ve teknolojik gelişimleri simgeleyen bilgisayarlar, mültivizyon cihazlarıyla donatılmış iş ve alışveriş merkezleri, değişik yemek ürünlerinin servis edildiği oturma ve yemek birimleri, sinema, konser ve değişik eğlence yerleri bunlardan birkaçıdır. (Altıntaş, 2012: 66). Kamusal özellik taşıyan ortak kullanım alanları, insanlara ortak değer ve düşünce üretmelerinde önemli rol oynar. İnsanlar girmiş oldukları ortamın yansıttığı kültürel özelliklere göre tutum gösterirler.

Konya kenti de tüm bu gelişmelerden payını almıştır. Özellikle 1980 sonrası neo-liberal politikaların etkisiyle yaşanan süreç, çoğu Türk kentinde olduğu gibi Konya kentinin de hızlı bir şekilde büyümesine ve değişmesine neden olmuştur. Kentte var olan eski doku bu süreçte köhneleşmeye ve kentin gelişme alanlarında modernizmle şekillenen yeni gelişmeler yaşanmaya, yeni yapılaşma desenleri görülmeye başlamıştır. Tüm bu gelişmeler kentlerin kimlik sorgulamasının yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. (Topçu, 2011: 1050). Yeni oluşumlar sürecinde üretilen mekanlar, beraberinde kendi kültürel esintilerini de getirerek kentsel kimliğin üretiminde sürekliliğin oluşmasını sağlar.

Her kentin bir başkasının zihninde oluşturduğu belli imgesel, mekânsal, kültürel değerleri özellikleri taşıması ve bu özelliklerle insanların kafasında canlanması kent planlamasının en can alıcı noktasıdır. Bunun için şehirlerin kimliklerini vurgulayacak net bir imgelemeye ihtiyaçları vardır, çünkü kentte, her durumda gözün görebileceği, kulağın işitebileceğinden fazlası, keşfedilmeyi bekleyen bir dekor ya da manzara vardır. Kent çevresi farklılıklar ve ilişkiler ortaya koyar. (Lynch, 2014). Lynch'ın belirttiği durum, bir kentin oluşumunun belli zihinsel aşamalardan geçerek, insanlara dayatılması ve kendiliğinden oluşmayan bu sürecin insanlara bir kimlik kazandırma özelliği vurgulanmıştır.

Modernleşmenin ve modernitenin en önemli ideolojilerinden biri olarak söyleyebileceğimiz “kimlik inşa etme” ya da “ bir kimliğe aidiyet” modern dünyanın bize sunmuş olduğu kaçınılmaz bir durumdur. Modernite koşullarında çeşitli faktörler, modern kurumlar ve kimlik arasında ilişkileri etkilemektedir. (Aslanoğlu, 2000: 77).

Parklar ise bu modern kent planlamacılığını kentli olma kültürünün en olmazsa olmazı olarak bize dayatmış olduğu bir gerçektir. Durum şu şekilde açıklanabilir: Köy (kır) hayatında insanların uğraştıkları toprakları, bağları bahçeleri “kendilerine” aitti özel alanı oluşturan bu açık yeşil alanlar, kimse için ekstra bir yeşil alana ihtiyaç durumu oluşturmuyordu. Zaten adı üstünde olan “kır” toplumları doğa ile iç içe belli, sınırlı, keskin statülere sahip olmayan bir yaşam tarzı idi. Kentleşmenin getirdiği çevreye ve doğaya özlem, insanlara da yeşil alanlara bir özlem duygusu oluşturdu. Parklar bu süreçte kentlerin iklim, yer şekilleri, alan genişliğine göre iktidar eliyle inşa edildi. Buralarda ihtiyaçlarını gidermek isteyen bireyler kır hayatında ki doğayla iç içe olma durumundan farklı olarak modernitenin ve onun ideolojisinin sahip olduğu özellikler çerçevesinde bir davranış kuralları ve buna uygun bir kimlik geliştirmeye başladı. Diğer insanlarla bir arada bulunmak, onları izlemek ve onlardan etkilenmek

yalnız kalmaya oranla daha olumlu etkiler ve deneyimler sağlamakta ve arzu edilen kentli kimliğinin oluşmasına neden olabilmektedir (Özdemir, 2009). Kent kimliğinin sürekliliğini devam ettirebilmesi için önemli olan unsur insanların sosyal etkileşim içerisinde bulunarak davranışları kendilerinde yaşatmaları ve aktarmaları yoluyla kalıcılığını sağladığı belirtmiştir.

5.3. Parkların İşlevleri

Modern kentsel mekanlar olma özelliği gösteren parkların da kent içerisinde bulunan diğer mekanlar, kamusal alanlar gibi belli bir amaca yönelik hizmet etme durumu söz konusudur.

İnsanları bir araya getiren yerler ve simgeler olmaları nedeniyle birey ile toplum arasında iletişimin sağlanmasına yardımcı olurlar. Birden fazla insanın aynı mekanda bir araya gelmesi her an bir sosyal aktivite oluşturmaktadır. Bu kapsamda, insanların kentsel açık mekanda geçirdikleri süre ne kadar çok olursa, diğer kentlilerle karşılaşma olasılığı o kadar artacaktır. Bu karşılaşmalar, kutlamalar, eylemler, konserler, gösteriler ve pasif iletişim olarak niteleyebileceğimiz hareketlerle gerçekleşebilmektedir. (Boyacı, 2010: 17). Kent parkları; farklı kültürlerdeki ve sosyo ekonomik sınıflardaki insanların bir araya gelerek doğa ile kaynaştıkları yerlerdir. Kamusal alanların kullanımı sırasında sosyal grupların kendileri birer kullanıcı ve kamu haline dönüşmektedir. Örneğin evsizler, yoksullar ve yabancılar, parkta bulunarak kent yaşamına katılım şansını yakalayabilir ve kamunun bir parçası olabilirler. (Özdemir, 2009:147).

Parklar, kent ve sosyal yaşam üzerinde insanlar üzerinde bu işlevleri oluşturur

-*Arazi organizasyonu işlevi*

-*Rekreasyon işlevi*

-*Eğitim işlevi*

-*Sosyal ve kültürel işlevi*

-*Sağlık işlevi*

-*Estetik işlevi*

-*Ekolojik işlevi*

-*Ekonomik işlevi*

Bu işlevler içerisinde hepsi toplumsallaşma sürecinde bir bütünlük oluşturmuş olsa da en çok katkı sağlayan *sosyokültürel işlevi*dir. Bu işlev; kentliye bireysel ve grup rekreatif etkinlikler için ortamlar sunar. Toplumun her kesimi için bir çeşit yaşama mekanı oluşturarak toplumsal birliği güçlendirici rol oynar. Kişinin kendini geliştirmesine katkı da bulunur, kent çocuklarına doğa ile ilişkiye girme olanağı tanır, duyuşal gelişimini olumlu etkiler; çevresi güzel yeşillendirilmiş, bitki çeşitliliği olan

kliriklerde, yeşillendirilmemişlere göreli hastalar daha çabuk iyileşmekte, ocuk yuvalarında çocukların sağlığı ve duygusal durumları daha olumlu olmaktadır. Hareketli kent yaşamından kaçıp sığınılacak sakin ortamdır. Yeşil, kentli için zihinsel ve ruhsal dolun istasyonu olarak tanımlanmaktadır. Meslek, eğitim, gelir durumları ne olursa olsun insanlar yeşil çevreyi yeşil içermeyen çevreye oranla tercih etmektedir. Yeşil alanlar ve “mimari eleman” olarak yeşil (cephe yeşili dahil) kent fiziksel yapısının monoton geometrisini, yüksek yapılaşmanın insanı ezen etkisini yumuşatır. İnsanla yapı arasında lusel bir denge kurulmasına ve kent estetiğine katkıda bulunur. Kamu ve bellik (röper) yapılarının çevresinde açıklık yaratır ve perspektif sağlar. Varlıkları ile kente kimlik ve karakter kazandırır, kent görüntüsüne özellik katar. (Aydemir ve diğerleri, 2004: 287).

5.3.1. Sosyalleşme ve Boş Zaman Değerlendirme Alanı Olarak Park İşlevi

Kent dokusu içinde parklar yeşil alanlar, insanlara sürekli ve yönlendirilmiş bir hareket düzeninden çok, durma ve toplanma olanağı veren, hareketliliği zorlamayan, insanların birbiriyle ilişki kurma potansiyelini içeren mekanlardır. Her parkın bir rekreasyon işlevi olduğu kadar, özellikle kentsel gelişmişlik düzeyinin düşük olduğu bizim ülkemiz gibi ülkelerde bir de kentsel sosyal dönüştürme hedefi olmak zorundadır. Kentin banliyölerinde, hatta kültürel açıdan düşünülecek olursa varoşlarında yaşayan insanlar için kentsel sosyal dönüşümüm ilk adımı oralarda oluşturulacak mekanlarda atılabilir. (Taşçı, 2014). Kamusal alanlar toplumun her kesiminden insanların gün içerisinde bir Şekilde yle ya da böyle karşı karşıya kaldıkları alanlardır. Bu alanlar sosyal etkileşim ve değerler üretme açısından da olanak sağlarlar. Toplumsallaşmanın yaşam boyu sürdüğü düşünüldüğünde, eğitimin birey için sürekliliği yadsınamaz.(Yazıcıoğlu, 2010: 19). Boş zaman Őüphesiz ki toplumun bütün kurumlar sisteminin ⁴ yaratmış olduğu sosyalleşme ve toplumu üretme noktasında değerler üretme görevini yapan bir kurumdur. Bu kurum çerçevesinde en fazla *eğlence, arkadaşlık, gezme, dinlenme* gibi gündelik hayata atfen yapılacak eylemleri kapsamına almıştır. Serbest zamanı değerlendirme kurumu kişinin fiziki ve zihni/ruhi dinlenme ihtiyacını karşılar. En önemli yardımcı kurumları ise *oyun ve sanattır*. (Aydın,2013: 277). Bu aktiviteler de insanlar arasında bir sosyalleşme ve kültürlenme zemini oluşturmuştur.

⁴ Kurumlar sosyolojisi kapsamı içinde yer alan toplumun düzen ve ilerlemesini sağlayan, toplumu ayakta tutan belli kurumlar mevcuttur. Bunlar Şu sosyal bilimler içerisinde Şu Şekilde belirlenmiştir: “Aile, Din, Ekonomi, Siyaset, Eğitim ve aynı zaman da Boş Zaman kurumlarıdır.” (Aydın, 2013)

Boş zaman ilgi alanları ve eğilimi, bu gruplara egemen olan düşünceye, yaşa ve cinsiyete göre, ortaya çıkmakta ve geleneklerle yerleşmiş alışkanlıklar yerine, günün koşullarına göre biçimlenmektedir. Fertlerin boş zaman aktivitelerine katılım nedenlerinin merkezinde sosyal etkileşim gereksinimi ve arkadaşlık kurma isteği yer almaktadır (Yazıcıoğlu, 2010: 12). Birey salt arkadaşlık edinme düşüncesi ile yola çıkmamış olsa dahi, boş zaman aktivitelerini gerçekleştirme sürecinin sonunda yeni bir değer ve tutum kazanımı oluşur.

Rekreasyon; yenilenme, yeniden yaratılma veya yeniden yapılanma anlamına gelen Latince recreation kelimesinden gelmektedir. Türkçe karşılığı yaygın bir şekilde boş zamanı değerlendirme olarak kullanılmaktadır. Bu ise, bireylerin ya da toplumsal kümelerin boş zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinlikler anlamını taşımaktadır (Karaküçük, 1999 akt, Yazıcıoğlu, 2010: 24).

Sanayileşmiş ülkelerdeki büyük kentler yeşil alan ve parkların kent insanının açık hava gereksinimlerini karşılaması bakımından bu gibi alanların planlanmasına önem vermektedirler Bu nedenle kentlerdeki ilgili kuruluşlar, daha fazla park ve boş zaman değerlendirme alanları edinmek ve mevcutlarını korumak gereksinimini duymaktadırlar. Bugün boş zaman değerlendirme alanları, kentte caddeler, konutlar, hayvanat bahçesi kadar gereksinimi karşılayan temel etmen olmuşlardır. Boş zamanların artışı, açık alanlara olan gereksinimi de arttırmıştır. (Tezcan, 1993: 107). Fransız toplumunda ve sanayi toplumu denilen toplumda, “boş zaman” ın giderek daha büyük önem kazandığı kuşkusuzdur. Boş zaman gereksinimler arasına giriyor ve önceden var olan gereksinimleri değişime uğrattıyor. “Modern hayat” ın yorgunlukları, eğlenmeyi, hoş vakit geçirmeyi, gevşemeyi gerekli kılıyor. Boş zaman toplumu deyişi de, belli bir zaman olgusuna dayanır, zaman kullanımı en önemli nokta haline gelir. Eğer saatler (günün, haftanın, ayın, yılın saatleri), (mesleki işe ayrılan) zorunlu zaman, (eğlenceye ayrılan) serbest zaman, (ulaşım, yürütülecek işlem, formalitelerse. gibi iş dışındaki çeşitli gerekliliklere ayrılan) zoraki zaman, şeklinde üç kategoride sınıflandırılırsa, zoraki zamanın arttığı saptanır. Zoraki zaman boş zamandan daha büyük bir hızla artar. Gündeliklik içine yerleşir ve gündelik hayatı zorlamaların toplamıyla (bütünüyle) tanımlamaya yönelir. Şu halde modernlik, boş zaman çağını yaşamamaktadır! Gerçekte, eskiden işe, mesleğe, yaratıcı faaliyetlerin niteliğine atfedilen “değerler” çözülmektedir. (Lefebvre, 1998: 58-59)

Boş zaman; bireyin algılarına, zevkine, sosyal ve statüsel anlamda farklılığa göre değişen rekreasyonel faaliyetlerle değerlendirilen bedenen, ruhen ve sosyal etkileşim

açısından bireyde “ hoş zaman” yaratma durumu olarak değerlendirilir. Rekreasyon alanları, parklar, boş zaman kurumları, yerel yönetimler, belediyeler gibi kurumlar tarafından kar amacı gütmeyen, ticarisel kuruluşlar olarak birey için özel, kamusal alanlar olmuştur. Hükümetler bugün, rekreasyon alanlarına gerek ulusal gerek yerel ekonomileri aracılığıyla destek vermekte, bunun amacı, seyahat, eğlence, turizm, popüler kültüre aşinalık, sanat sağlık, hobiler ve çeşitli spor dallarının gelişimine ön ayak olmaktadır. Bu zamanı değerlendirmede bir ulusun temel değerleri ve karakterinin önemli bir rol oynadığı aşikardır. Ulusların, toplumların eğlence kültürü birbirinden kültürel farklılıklardan kaynaklanan çeşitliliğe dayalıdır. Kimi toplumlarda boş zaman kişinin bireysel kendi başına yapmış olduğu koşu, kitap okuma, film izleme vs. gibi aktiviteler üzerine kurulu iken, kimi toplumlar aileleriyle hoş vakit geçirmek, topluca aktivitelerde bulunmak olarak değerlendirir. Şu asla unutulmamalıdır ki modern toplumda boş zaman ve rekreasyon kapsamlı bir amaca hizmet eder. Bu kavramın içerdiği anlamın temelinde insanlarla bağlantı içerisinde olma, sosyal ve fiziksel anlamda aktiflik isteği yatar. İnsanlar hem pozitif anlarında hem negatif anlarında görebileceği bir kurum olarak boş zaman kültürünün yarattığı rekreasyonel faaliyetlere yatkındır.

Rekreasyonel faaliyetlerimizde toplumsal anlamda kültürel farklılıklarımızın etkisi olduğu gibi bir toplum içerisinde sosyo-ekonomik düzey farklılığından kaynaklanan bir çeşitlilik, farklılık söz konusudur. Buna örnek olarak şöyle diyebiliriz: Zengin bir kesimin hafta sonlarının eğlence amaçlı geçireceği yerler genelde daha şehir dışında maddi anlamda daha pahalı daha çok belli bir amaç çerçevesinde bir entellektüalite içeriğine sahip olmaya dayalı workshoplar, sergiler, kasaba şehirlerinde, tatil köylerinde bir doğa kampı, belli sporlara dayalı kulüpler iken sosyo-ekonomik düzeyi daha alt düzeylerde olan bir kesim daha çok buldukları mekan içerisinde bir parkta ya da bir mesire alanında piknik, gezi veya kapalı mekanlarda kafelerde, AVM’ lerde, sinemalarda ve ya çay bahçeleri tarzında daha kamusal alanda ulaşılabilirlik düzeyi kolay mekanlarda değerlendirir.

Modern toplumlarda macera, keşif, deneyim, heyecan, bir eylemi yerine getirme duygusu, hazzı; teknolojiyi, doğayı, kültür endüstrisini ve turizmi bir biri ile bütünleştirerek rekreasyon alanları oluşturur, bu da insanların çalışma ve “ asıl yapmaları gereken işten” arta kalan zamanlarını değerlendirme amaçlı olarak boş zamanlarını tüketmeleri gereken mekanlar, metalar oluşmasını sağlar. Boş zaman bir anlamda bireye “kendini ödüllendirme” sisteminden doğmuştur. Modern sosyal toplum

anlayışı gereği hükümetler, gelişmeleri ve büyümelerinin bir göstergesi olarak rekreasyon amaçlı alanlara büyük yatırımlarda bulunmaya başlamıştır. Gelişmiş bir kentin en önemli özelliklerinden biri haline gelmesi boş zaman değerlendirme mekanları, kentlerin çekim merkezi, cazibe merkezleri olmuştur. Tabii ki de bu alanların bu konuma gelme noktasındaki en önemli faktör ekonomik ve sosyal faktörlerdir. Bu sosyal faktörlerin temelinde modern kentin şekillenmesine zemin hazırlayan etken “göçtür”. Göçlerle, kırdan kente bir yönelme olmuştur, kırdaki var olan sakin, doğayla iç içe olan yaşam, kentte kaybolmuştur. Kırdaki her ailenin evinde kendine ait bir bahçesi var iken, kentte bir park, bahçecilik kültürü doğmuştur. Halbuki köyde buna bir ihtiyaç yoktur, insanlar sosyalleşme süreçlerini de kendilerine ait bahçelerinde bir araya gelerek yaşarlardı, kent toplumlarında ise parkalar, bahçeler, hiç birimize ait olmayıp devletin, kendi planlamacıları aracılığıyla, belli kıstasları ile insanların bu kamusal alanlar içerisinde o alanda yapması gerekli bulunduğu belli davranış kalıplarını geliştirip, bireyler üzerine dayatarak kendi hegemonyası, ideolojisi üzerinden insanların tek bir davranış kalıbı etrafında sosyalleşmelerine neden olmuştur. Kent, bize geniş fonksiyonel alanlar sunmuş gibi gözükse de, planladığı mekanlarla bizler üzerinde de planlı ve belirlenmiş belirli davranış kalıpları geliştirir. Oysa kırdaki belirlenmişlik yoktur, anlık, spontanlık hakim olan davranışlardır. Bir komşunun bahçesine oturmaya gittiğinde o sırada komşunun bahçesindeki ağaçlardan meyve de toplayabilirsin, çocuğunu da uyutabilirsin, koşabilir veya birlikte yemek yiyebilir, ağlayıp veya gülebilirsin. Kentin planladığı park, bahçe, rekreasyon açık alanlarda ise yapman gerekenler belirlenmiştir. Sen oraya o eylemleri yapmaya kodlanmış bir şekilde gidersen, bir mesire yerinde, mangal yapmaya, bir çay bahçesinde çay içip muhabbet etmeye, bir hayvanat bahçesinde çevrende göremeyeceğin hayvanları görme bilinciyle gidersen.

Genel olarak kalabalıkla bir aradasındır, ama o kalabalık içerisinde herkes “yabancıdır”. Modern toplum, Sanayi ötesi toplum, bireylerin işsiz kalmasında; işsizliğin büyümesinde büyük bir etkidir. 19. yüzyılın sonları, 20. yüzyılın başları ile mekanik, teknolojik ekipmanların ilerlemesi, hizmet, tarım, sanayi alanlarında üretkenlik kapasitesini önemli ölçüde arttırmıştır. Makinaların hızı ve verimliliği insan gücüne gerek bırakmamıştır. Böylece emeklilikler artmış tatil için süreler daha çok artmıştır çünkü insan kasının yapması gereken süreyi makinalar yarıya indirmiştir. Bu da enerjimizi ve zamanımızı tüketmeye kullan-at toplumu olmaya meyletmiştir. Birey de lüks için, eğlence için, yanıp tutuşmayı, zamanı ve parasını bu yönde kullanmaya itmiştir.

5.3.2. Park ve Bahçelerin Fiziksel Özellikleri ve İnsanların Taleplerini

Karşılama İşlevi

Parklar ve yeşil alanların fiziksel özellikleri her toplumun her kentin arazi şekilleri ve yerleşim alanların genişliğine, iklim ve coğrafi yapısının özelliğine göre şekil alır. Nüfusta kentsel alan içinde yeşil alana duyulan ihtiyacı belirler, nüfusun artışı kent içerisinde açık alanlara daha çok gereksinim duyurur. Kent parklarının planlanmasında, çağımızın yaşam tarzı, kentin taşıdığı kimlik, gelişmişlik düzeyi, parkların standartlarında ve fiziksel özelliklerinin belirlenmesinde etkindir. Buna örnek vermek gerekirse; New York'ta Central Park ile başlayan doğanın kent içine taşınması yaklaşımına paralel olarak rekreasyonel kent planlamasında öncü adımlar atılmıştır (Schuyler, 1988, akt, Özdemir,2009). Planlamalarda jeologlar, mühendisler ve halk sağlıkçılarıyla beraber çalışılarak kent insanının daha sağlıklı ve rahat yaşayabilecekleri mekanlar yaratma yoluna gidilmiştir (Little, 1995 akt, Özdemir,2009). Olmsted'in tanımlamasına göre kent parkı, konut bahçelerinden daha geniş, daha sade ve doğal görünmeli ancak bir koruluk ve orman gibi yoğun bir yeşil dokuya sahip olmamalıdır. Bu tanımlamaya göre kent parkları, kent halkının zihninde oluşan yapaylığı alıp götürren ve unutturan doğal elemanlar ve kompozisyonlar içermelidir. (Özdemir, 2009:145).

Kent parkları, planlamacıların üzerinde önemle durmaları gereken kentsel mekanlardır; çünkü parklar ve yeşil alanların işlevlerinde vurgulamış olduğumuz gibi ekolojik çevreye katkı sağlayan en önemli mekan olma özelliği taşımaktadır. Kentsel yeşil alanların fiziksel olarak tesis içerisinde bulundurduğu ekipmanlar bellidir bunlar:

- Çocuk bahçeleri Çocuk Oyuncakları ve Alanı,
- Spor Alanları, (koşu, yürüme, bisiklet vs.)
- Sert Yüzeyli Oyun Alanları,
- Piknik Alanları,
- Serbest Oyun Alanları,
- Yüzme Havuzları,
- Doğal Alanlar,
- Yapı Alanları,
- Sergi ve Gösteri Alanları,
- Teras ve Dinlenme, Hobi Alanları,
- Su Yüzeyleri,
- Otoparklar,
- Bitkilendirme Alanlarıdır. (Polat, 2001: 23).

Yeşil alana duyulan ihtiyaç her yaş grubunda kendini gösterse de oyun kültürü çocuk için olmazsa olmazdır. Bunun içindir ki belli yaş grupları parklara daha muhtaçtır, bunlar içerisinde de çocuklar ilk sırayı alır.

Parkların belli talepler üzerine arz mevzusu olduğunu modern kentleşme ve kapitalist kültür zihniyetinin şekillendirdiği durumdan yola çıkarak; Parklar, modern hayatın koşuşturmasından kaçmak için, farklı bir gün geçirmek boş zamanını planlı veya plansız bir şekilde birkaç saatliğini veya dakikasını kendine ayırdığın sana ait olarak yaşadığın, sana ait hissettiğin zamanları geçirdiğin genellikle huzur ve rahatlık duyumsadığın kentsel mekânlardır. Bu mekanlar, insanların belli beklentilerini tatmin etmek için giderler. Bunlar içerisinde;

- Arkadaşlık, dostluk kurma, sosyalleşme gibi toplumsal durumlar,
- Macera, yeni deneyimler kazanma haz duygusunu tatmin etme,
- Fiziksel aktivitelerle, bedensel yorgunluktan arınma, canlanma,
- Zihinsel anlamda sıkıntı, öfke gibi duygu durumlarından sıyrılma isteği,
- Estetik duygusu anlamda, yeşil ve mimari açıdan farklı temalar içiren parklar, bahçeleri talep etme
- Dinlenme.

Bu durumlar karşısında birey doğaya, yeşil alanlara ihtiyaç duyar.

6. PARK VE BAHÇELERİ TERCİH EDEN AKTÖRLERİN SOSYO-KÜLTÜREL AÇIDAN ÖZELLİKLERİ

Kent, nüfusun büyük çoğunluğu içinde barındıran mekan olma özelliğinden, nüfusun fazlalığı kentin içerisinde pek çok farklı aktörlerin bir arada olmasına zemin hazırlar. Bu kompleks yapı sistemi içerisinde yaş, cinsiyet, gelir, eğitim, statü açısından birçok çeşitlilik söz konusudur. Boş zamanı değerlendirme konusunda da, kent içerisindeki bu çeşitlilik mekanları kullanım noktasında farklılıklar ve çeşitlilikler doğurur.

Özel anlamda park, bahçe, rekreasyon alanlarını tercih eden kesimin toplum içerisindeki sosyo-kültürel düzeyleri “orta sınıf” diye tabir edeceğimiz genelde toplumda emniyet sübabı görevini üstlenen üst ve alt sınıf –kent içerisindeki tabakalaşma sistemi ekonomik zemin üzerinde değerlendirilir- arasında denge görevi gören kesimdir. Bu kesim içerisinde bulunan aktörler ise genel olarak şunlardır: Memur, işçi, esnaf, emekli-yaşlı, ev hanımı, çocuk ve genç yaş grubundaki kesimdir.

Parkların içerisinde zaman geçiren başka aktörlerde mevcuttur. Bu aktörlerin ise tercih sebebi parkların aynı zamanda “iş alanı” sağlıyor olma durumudur. Çalışanların parklarda aktör olma özellikleri parkları tercih etmeden ziyade, *zorunluluktur*.

Kadınlar mekânın bir diğer aktörleridir. Serbest zamanlarını birbirlerinin evlerinde geçiren kadınlar yaz aylarında parkları tercih etmektedirler. Kendilerinin hazırladığı yiyecek ya da içecekleri getirip burada tüketen orta yaşın üzerindeki kadınlar geneli oluşturmaktadır.

Genç yaş grubu diyeceğimiz ilköğretim, lise, üniversite aktörleri arasında yeşil alanları en çok tercih edenlerin yoğunluğu lise grubu gençler üstünde görülür. Yaşlılar ise parkların olmazsa olmazlarıdır, genelde torunlarıyla veya tek başlarına huzurlu vakit geçirme amaçlı parkları sık tercih eden önemli aktörlerdir.

Park müdavimleri denen belli gruplardan da söz etmek gerekir. Hemen her gün, belli aralıklarla parkta görülen kişilerin yanında günün değişik zamanlarında yahut farklı mevsimlerde parka uğrayan daha değişik gruplarda bulunmaktadır. Gençler, serseriler, evsizler, İşsizler, boş gezenler, yaşlılar, çocuklar, orta yaşlılar, satıcılar parkları en fazla kullanan gruplar arasında yer almaktadır. (Alver, 2013: 126)

Gelir durumunun yanında eğitim düzeyindeki farklılıklarda parkları tercih etme yönünde belirleyici kriterdir. Eğitim seviyesinin yükselmesiyle bu alanlarda gerçekleştirilen eylemleri yapma oranında bir ters orantı vardır. Gelir ve eğitim seviyesi orta kesimde bulunanlar parklarda daha çok aktif olarak bulunurlar.

7.PARK VE BAHÇELERDE YAPILAN ETKİNLİKLER

Mekan ve insanın bir arada bulunma durumunda mutlaka bir eylem ortaya çıkar. Her mekan kendi dilini, kendi eylemini, insan ve mekanın etkileşimi sürecinden sonra doğurur. Bu durum elbette ki açık kamusal alanlar içinde kendini gösterir. Bir çocuğu ele aldığımızda çocuk için vazgeçilmez olan şey oyundur. İlk zamanlarda oyuncaklar yokken çocuklar bunları doğanında yardımıyla çamurla, tahtayla, taşla yaptıkları aletlerle bu dünyalarını geliştirmişlerdir. Günümüzde türlü türlü oyuncaklar, objeler var olmasına rağmen çocukların oyun oynamak için gene de ilk tercih alanları “dışarı” olmuştur. (Tez, 2009: 142). Parklar, oyun alanları, salıncak, kaydırak, tahterevalli, kum havuzu, basket, ve futbol sahaları, spor aletleri, oturaklar, kamelyalar, havuzlar, çiçekler ve ağaçları ihtiva etmektedir. Bir oyun ve dinlenme alanı olduğu gibi, buluşma ve konuşma alanıdır da. Boş zamanlar kurumu olarak yapılaşmıştır. (Alver, 2013: 126). İnsanların eğlence, oyun yönüne hitap eden parklar modern yaşamın kısıtlayıcı ve tekdüze yaşam tarzına karşılık olarak bireyin hayatına canlılık ve renk katar.

Parklar olabildiğince farklı tipten, farklı rutinelere, ilgilere ve amaçlara sahip çok sayıda insanı çekme amacındadır. (Jacobs, 2011:123, akt Alver, 2013). Yeşil alanlar parklar, yürümek gibi boş vakitler fazla bulunan insanların –bilhassa kadınların- bedenlerini rahatlatmak amaçlı kent içinde açık alan içerisinde rahatlatma etkinliğinin en sık yaptıkları yerdir. Koşu yolları, yürüyüş parkurlarında genelde her gün gelen emekli amcalar, pardösülü teyzeler, sporcular, iyileşmeye çalışan hasta veya sakatlar, bebek arabalı kadınlar gün be gün buralarda egzersizler yaparlar. Sınıfsal olarak yine orta sınıfın çeşitlemelerinden oluşan bir grup oluşturulmuş durumda ki parka takılan ve kızlara laf atan izinli askerler maço görevleriyle anında müdahale ediyorlar. Parklar çoğu zaman da aşıkların aşklarını sevdalarını dillendirdiği el ele tutuştuğu kendilerini olduğu gibi birbirine yansıttıkları yerlerdir. Çocukların arkadaşlarıyla kavga ettiği, top oynadığı, ip atladığı, koştuğu, düştüğü, dondurmasını pamuk şekerini yediği oyuncaklar için ağladığı yerlerdir. Yaşlıların bir bankta oturup bastonlarını önlerine alıp sağ ellerini sol elinin üstüne koyup daha sonra dalıp dalıp gittiği ömrünün son demlerinde şehirde huzur bulduğu nadir yerlerdendir.

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE

1. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZİ

Günümüz sanayileşmiş, modern toplumlar iş bulma, ekonomik kazanç kapısı, daha iyi eğitim, sağlık ve kültürel alanlarda pek çok imkan sunarak cazibe merkezi haline gelip göçlerle artan nüfus yoğunluğuyla mekânsal değişimler sürecinde devamlı bir yapılanma halindedir. Nüfus yoğunluğuna dayalı olarak mevcut açık alanlar sınırlandırılıp parçalanmaktadır. Kent içerisinde açık alanlara düşen pay bu kadar sınırlı hale gelirken ister istemez bu sınırlılıklar içerisinde insan ilişkileri ve sosyal etkileşim sürecine de sınırlılıklar getirmiş durumda. Sınırlı kentsel açık alanlar, insanların bir araya gelme, temas içerisinde olma olanağını azaltmakta, toplumsal ilişkiler mesafeli ve kopuk bir hale gelmektedir. Kentsel dönüşüm süreci olarak adlandırılan bu süreçte kent, sadece fiziksel ve mekânsal değişimlerle kalmayıp insan ilişkilerinde de bir değişim ve dönüşüm yaratmış durumdadır.

Kent mekanları artık planlamacıların elinde belirlenmiş ve sınırlandırılmış bir vaziyetle insanların eylemlerinde de sınırlılıklar oluşturdu. “*Çalışma hayatı*” kavramının modernite ile hayatımıza girmesiyle, onun dışında arta kalan “*boş zaman*” dediğimiz bir olgu ortaya çıkardı. Bu boş zaman olgusunun içini doldurmak için kentte yaşayanlara boş zamanlarını değerlendirecek mekanlar üretti. Böylelikle kentli için üretilen bu mekanlarda rekreasyonel alışkanlıklar edinimi oluşturuldu. Merak, heyecan ve keşif üzerine kurgulanmış bu mekanlar, insana “doğal ortamda yaşama hazzı, organik hayat” ı vadetti.

Samimi, yakın, korumalı ve güvene dayalı olan bireyin kendi kontrolü altında tuttuğu sosyal hayatı artık üretilen bu mekanların, dayattığı kurallara göre şekillendi. Parklar, meydanlar sokaklar, mahalleler artık bize yeni bir hal ve tavır içinde olmak zorunluluğunu dayattı.

Bu araştırma kenti, kentsel ilişkileri, kentin modernleşmesi ve insan ilişkilerinin bu süreçteki değişimi kentsel talepler ve bu taleplere ihtiyaç duyulmasının sebeplerini yenileşen modern kent imajında çevreye duyulan özlem ve ekolojik kent algısı bu algıyla gelişen kentli yaşam tarzı ve bu yaşam tarzına uygun kentsel düzenlemelerin bireylerdeki ve toplumsal yaşamdaki algısını gerek literatür çalışması gerekse derinlemesine yapılan görüşmeler sonucunda yeni kamusal kent algısını ölçmek üzerine yapılmıştır. Çalışma, sosyolojik olarak kentin yoğunluğundan rutininden arta kalan “boş zaman” etkinliklerinin Konya kenti içerisinde ne gibi mekanlarda, hangi aktivitelerle değerlendirildiğini ortaya koymaya çalışmıştır. Bu gibi boş etkinliklerinin yapılabileceği

alanlarda gözlemlerde bulunup buradaki toplumsal hareketlik ve süreçteki etkileşimler irdelenmiştir.

Kent, artık modern yaşam anlayışı içinde çalışan bireylere dinlenmeleri, eğlenmeleri, hoşça vakit geçirmelerini sağlayıcı cezbedici mekanlar sunmaya pazarlamaya çalışmaktadır. Bu çalışma, bu tür boş zamanı değerlendirmeye yönelik mekanların, birey ve mekan ilişkisini, irtibatını etkileşimlerini irdelemeye çalışmıştır. Bunun için kullanılan yöntem ise Nitel araştırma tekniğidir. Yapılan görüşmelerde, görüşülen kişiler rastlantısal olarak seçilmiştir. Toplam 24 kişi ile yapılan görüşme, 14'ü kadın 10'u erkek görüşmeciden oluşmaktadır. Görüşme, farklı mekanlarda, farklı yaş demografik özelliklere sahip kişilere uygulanmıştır. Araştırmanın görüşme soruları yaş, eğitim durumu, gelir durumu, meslek ve nereli oldukları gibi demografik soruların yanında tezin ana temasını kapsayan, 5 ana başlık ve bunlarında 3'er alt başlıkları olacak şekilde görüşme soruları ile araştırma şekillenmiştir. Görüşme esnasında görüşmecilerin söyledikleri kayıt altına alınıp aktarılmıştır. Araştırmanın yorumlanma ve çözümlenmesi bu görüşmeler ışığında yapılmıştır.

Kısacası, özelinde çalışmış olduğum açık yeşil alanlar, parklar ve rekreatif mekanların, insan ve doğa arasındaki kentsel yaşamın bozmuş olduğu ilişkiyi dengeleme, kent yaşamında yaşam kalitesini iyileştirici bir rol üstlendiğini belirtmektir. Çalışmanın temel sorunsalı, belirtilen bu olgu kapsamında teori üretmiştir. Kent içerisinde parkların rekreasyon, ekolojik çevre, konfor, eğitim, toplumsal ve kültürel ilişkilerin üretilmesindeki katkısı vurgulanmıştır. Bu yüzdendir ki parkların oluşumunda, hazırlanmasında, rekreasyon konusunda çözüm olarakta, işinde uzman olan peyzaj mimarları, sosyologlar, eğitimciler, tasarımcıların işbirliği halinde, parkta doğa ile kurulan ilişkinin yanı sıra; parkların kültürel, eğlendirici, eğitici, sosyalleştirici etkisi üzerine nitelikli programlar üretmeleri konusuna vurgu yapmaktadır. Belediyenin ilgili kurumu olan Park ve Bahçeler Müdürlüğü ve bu meslek grubundan uzman kişilerle ortak projeler hazırlanmalıdır.

2. Kent Kimliği Kavramı

2.1. Kent Kimliği

Kimlik modernite ile birlikte ortaya çıkmış bir kavramdır. Bu kavram temelinde belirlenmişliği, sınırlılığı ve başkasından ayrılan farklılığa vurguyu barındırır. Modernite; kentleri, ülkeleri, bireylerin varoluş ve pratiklerini kimlik üzerinden açıklamaya başladı. Bu varoluş içerisinde birey, bir ülke sınırı içerisinde belli dini

inanişına ve belli bir dile sahipse o ülkenin vatandaşı olarak tanımlanmaya başladı. Modern kentler içinse kimlik kazanma süreci çeşitli ekonomik etkinlikleriyle tarım kenti, turizm kenti, sanayi kenti vs. anlam kazandı. Modern kent kimliğini inşa ederken belli yapılarla, imarlar ve planlamalar üzerinden anlam buldu. Kütüphaneler, parklar, yeşil rekreatif alanlar, tiyatrolar, meydanlar, köprüler...hepsi birer kent kimliği oluşumunda belirleyici unsur oldular.

Modern kentin analizini, dinamiklerini araştıran kent sosyolojisi, yöntem ve paradigması itibariyle kentin imajını mekanla özdeşleştirmiştir. Mekan ise, belli bir ideoloji ve devlet düzenlemesiyle ilişkilidir. Yani kentsel yaşam belli bir üst aklın belirlediği planlamalar üzerinden şekillenir. Kent sosyolojisinde kuramsal çerçevede kentin analizi için “mekan-sosyal süreç” birbirinden ayrılamaz unsurlar olarak bir arada ele alınmalıdır. Kent ve kentsel yaşamın Türkiye için 1980’ler sonu ve 1990’lar da giderek artan modern yapılanmalar şehir planlamacılığı, ülkenin modernleşme yolundaki en çok artış gösterdiği zamanlardır. Modernleşmeyle, bireysel kimliğin inşası toplum ile karşılıklı etkileşimle birbirini besleyen bir projedir. Bu şu anlama gelir; kişisel hayatımızda, mahremiyetimizdeki dönüşümler, değişimler toplumsal olan ile ilişkilidir. Bu yapılanma süreci modernitenin temel felsefesi olarak kentsel yapılanmadaki projelerin özüdür.

Bu yüzden kentler; imaj, kent dokusu, kent tarihi gibi kendi belirliliklerini, farklılıklarını ayırıcı unsurlarını öne sürerek küresel dünya düzeninde kendilerine kimlikleri üzerinden bir pazar oluşturuyorlar. Böylece farklılıklarını markalaştırma yolunu seçip, kendilerine marka değeri yaratıp tüketiciye yani kamuya kendilerini pazarlıyorlar, bunu yaparken şehrin güçlü ve çekici yanını vurguluyorlar mevcut potansiyellerini geliştirmek üzere planlamalar yapıyorlar.

Amerikalı entelektüel Lewis Mumford, kentin kültürel analizini yapmış, ünlü makalesi “ What is a city?” ile kenti saf fiziksel bir olgu olarak sayısız keşfe konu olduğunu söyledikten sonra, sorusunu yöneltir: “Ama toplumsal bir kurum olarak kent nedir?” Kentin fiziksel var oluşunun araçları, sabit mekan, dayanıklı bir barınak, cemiyet için daimi faaliyetler, müdahale ve muhafazadır; toplumsal araç ise, sadece ekonomik hayata değil kültürel süreçlere de hizmet eden emeğin toplumsal bölünmesidir.

Kent tam anlamıyla, coğrafik bir örgü, ekonomik bir organizasyon, kurumsal bir süreç, toplumsal söylemin sahnesi ve kolektif birliğin estetik bir sembolüdür. Kent sanatı teşvik eder ve sanatı tiyatroyu yaratır ve tiyatrodur. İnsanların çatışmacı ve

işbirlikçi kişilikler, olaylar, gruplar aracılığıyla maksatlı eylemlere odaklanarak çalıştığı sahne olarak kent, kentin içindedir. (Mumford, 2000: 94 akt. Özdemir). Rekreasyonun kent ile iç içe olma durumu hiçte yadsınacak ir durum değildir. Mumford 'un belirttiği üzere kent tiyatrodur, sanattır, estetiğin eğlencenin mekanıdır. Her gün farklılıklar sahne alır. Bu farklılıklar gruplar, işbirliği içindeki kişiler topluluğuyla süregelir, bir düzen bir sistem oluşturur. Bu sistem kendisiyle belirlenmişlikler getirir ve “kimlik”, “etiket”, “imaj” olgusunun oluşmasını sağlar. Kent, kendi mekânsal bağlamında bir resim ortaya koyar ve bu resimle çekiciliği artırır. Etnik gelenekleri, mutfak düzeni, lokantaları, kültürel etkinlikleri, mimarisi bu gibi sıralayacağımız birçok unsur bizi günlük hayatın rutininden alıp, ritüelleşen zevklerin, eğlence ve dinlenmenin belli” kutsal mekanlarıyla” anlam taşımasına olanak sağlar.

2.1.1. Konya'nın Kentsel Kimliği

Konya şehri fiziki mekanı ve sosyo-ekonomik yapısı özelliğinden İç Anadolu'daki diğer şehirlerden üretim anlamında, yeryüzü şekilleri anlamında çeşitlilik göstermiştir. Bozkır iklimi insanların yaşam tarzına büyük ölçüde etkilemektedir. Konya şehri, “çölde hissedilen serap gibi geniş ve düz bir bozkırda, ona zıt bir görünüm teşkil etmektedir. Şehrin etrafını yemyeşil bağ ve bahçeler çevrelemektedir. Bu karakteriyle, yapılan şehir sınıflaması içinde “saha şehri” grubuna dahil edilmektedir. Konya şehri ile benzer bu tür yerleşimlerde şehir üç bölümden oluşmaktadır. Bunlar ticaret merkezi, oturma bölgesi ve en dışta bulunan bahçe bölgesidir. Bahçe bölgesi daimi iskan mahalli olmadığından buralarda “bağ evleri” bulunmakta. (Tuş, 2007: 23). Konya yaşam tarzı günlük hayat ve sosyal hareketlilik açısından diğer toplumlar gibi değişim ve dönüşümler yaşamıştır. Tuş bu değişimi şöyle ifade eder: “Toplumlardaki değişimler çok çeşitli şekillerde olur, bu değişmelerin niteliği, yönü ve boyutuna göre toplumda, birçok olayı aydınlatmak mümkündür. (Tuş, 2007: 186). Sosyal hareketlilik bir coğrafi bölgede mekânsal olarak yer değişimiyle gerçekleşeceği gibi insanların sosyal tabakalarında, meslek ve eğitim durumlarıyla da gerçekleşmesi söz konusu olur. Bir de şehirdeki sosyal hareketlilik olgusu kavramı söz konusudur. Buna dair örnekler geçici olarak yapılan değişimlerdir. Günlük veya mevsimlik yapılan hareketlilik, şehirdeki canlılığı, ekonomik ve sosyal münasebetlerin ön cephesindeki anlamını da ortaya koymaktadır. Konya'daki insanların bir kısmı, işleri için evlerinden kalkıp çalıştıkları mekanlara gidecekler akşamları da evlerine döneceklerdi. Bunların dışında, insanlar günlük ihtiyaçları çeşitli alışverişleri, dini ibadetleri yerine intikal edeceklerdir.

Şehrin mekan organizasyonu bu tür sosyal zaruretleri çözümlenecek şekilde gelişmiştir. (Küçükdağ, 2004: 190-191). Yani kent içerisinde yaşamını süren çoğunluğun ihtiyaçlarını, ritüellerini gerçekleştirme durumu, kent içerisinde bu zaruretler yönelik mekan üretimi içerisinde olmasını gerekli kılar.

Mesela; Bedesten, Konya şehri için bu özellikleri içinde bulunduran gelenek ve modernizmi bir arada iç içe geçirmiş ender mekanlardan biridir. Konya'nın sosyal hayatının en canlı yeri olan Bedesten, Konya tarihinde önemli bir yere sahiptir. Bedesten çarşısı Konya'da ticaretin esnaflığın, ahiliğin her gün neşet ettiği bir yerdir. Birçok tarihi cami ve çeşitli dükkanlar, modernizmden öte, geçmişte var olan şeylerin devam ettiği şehrin bir o kadar merkezi iken aynı zamanda şehre kimlik kazandıran Konya'nın tarihi dokusunu sürdüren yerdir. Konya'nın en meşhur, Konya ile nam salmış ünlü etli ekmekçiler, Konya börekçileri, tiritçileri, tandır kebabçıları hepsi bir arada toplanmıştır. Bedesten Konya tarihinde en büyük restorasyonu ile karşılaşmış önemli bir mekandır. Birçok bina ve dükkânları, caddeleri düzenlenmiştir. Şehir bu şekilde daha düzenli ve estetik bir görünüm kazanmıştır. Bedestenin ele alınışının sebebi Konya kent imajını, kimliğini en net biçimde vurgulayan sosyal doku ve mimariye sahip olma özelliğidir.

Fotoğraf 1: Bedesten içerisinde restorasyona uğramış, boş zamanları değerlendirme adına oluşan mekanlar

Konya, gerek kendi bulunduğu bölge içerisinde gerekse Türkiye’de kentsel kimlik dokusunu en yoğun yaşayan ve en çarpıcı şekilde markalaştıran ender şehirlerden biridir. Türkiye’nin en bir yanında kime sorulursa sorulsun Konya dini değerleri, muhafazakarlığı ve öz değerlerini yaşatmayı seven bir kent kurgusunu, imajını zihinlerde yansıtır. Kent; Mevlana, ahilik, Selçuklu Devleti başkenti olma gibi önemli değerlerin mirasçılığının yanında, modern, sanayileşme ile iş imkanın sağlayan bir çok özelliği ile merkez bir kent konumundadır. Tabii her kentin yaşadığı modernleşme sorunsalını Konya kenti de kendi içsel değerleri süreciyle, kendi tecrübeleriyle yaşamaktadır. Dışardan kente gelen bir birey Konya’nın kimliğine şekillendirmiş olduğu imajını anlamaya ve özümsemeye çalışır, kimi zaman bunu sindirir ve entegre olur, kimi zamanda bu unsurlara yabancı kalır ama Konya’da modernleşme olarak adlandırılan bu süreçte büyük bir sosyal dönüşüm yaşamaktadır. Bu sosyal dönüşüm yalnızca toplumsal ilişkilere yansımakla kalmayıp çevresel, kentsel düzenleme planlamalarına, kent mekanlarına da yansımış durumda Modernleşme ve kalkınma süreci içerisinde Konya, geleneksel tarafını tamamen bir kenara bırakmış değildir. Dışarıdan gelen her yabancıya kendi yaşayış ve muhafazakar duruşlarını net bir şekilde gösterir.

Fakat bugün, Anadolu kentlerinin çoğunda var olan muhafazakarlık biçimi klasik bir muhafazakarlık olmaktan çok, melezlik biçiminde tevarüs etmektedir. Bu bağlamda melezlik çağın değişen şartları karşısında kendi düşüncelerini, pratiklerini süzgeçten geçirip düşüncelerinin büyük eksenini değiştirmeden çağdaş normlardan çağın birikiminden faydalanmak demektir.

Melezlik kavramı ise sömürge toplum incelemeleri yapan toplumbilimci Hamini Babho’ya aittir. O, bu kavramı sömürge sonrası toplumlarda insanların kendi geleneksel kimlikleri ile sömürgecilerin kültürü arasında bir sentez yapanlar için kullanılmıştır. Bu kavram halihazırdaki yaşam biçimini anlamakta işe yarayan bir kavram olarak düşünülmelidir. Konya’ya baktığımızda teknoloji kullanımı, tüketim kalıpları vb. maddi hayat öğeleri noktasında modern; zihniyet olarak ise geleneksel olan bir toplumsal tasavvur ve bir toplumsal hayat biçimi ile karşılaşırız. Bu melezlik, modülerleşmeyle başlayan bir kimlik pratiği ve hayat örüntüleri bakımından bir kolaj durumuna işaret eder. Konya’nın gelenekselçiliğine baktığımızda bugünkü dünyanın evsizliği karşısında Konyalıların güvenlik anlayışının bir tezahürüdür. Büyük kentlerde oluşan atomlaşmış, yalıtık hayatlara karşılık geleneğin dünyası organik ve güvenli bir hayat sunmaktadır. (KKBY, 2006)

KTO yönetim kurulu başkan vekili Kabakçı, Muhafazakar bir kent olan Konya için muhafazakarlığın tanımının yeniden yapılması gerektiği üzerinde duran Kabakçı, Konya'nın hayata göre pozisyon alabilen bir kent olduğunu vurgulayarak gelenekte var olan değerleri koruyup teknolojik gelişmeleri de takip ettiğini belirtmiştir.

Konya sanayi odası meclis başkanı Tahir Şahin, Konya'da yeşil alanın artırılarak yeşil alan koridorlarının oluşturulması gerektiğine dikkat çekmiş geniş bir alana sahip bir kentte gökdelenler yapılmaması gerektiğini ifade etmiştir. (KKBY, 2006).

Kısacası Konya kenti son zamanlarda Belediyecilik hizmetleri ve çevre düzenlemeleriyle turizmi kalkındırma çalışmalarına yoğunluk vermiştir. Bunun içinde en çok yapmaya çalıştığı şey kent içerisinde yetersiz olan yeşil alan ve parklara yönelik imar ve ağaçlandırma çalışmalarıdır.

2.2. Kent Mekanları

Kentin mekanları, bizlere kenti anlatmaya çalışan o kentin kimliği hakkında bilgi vermeye çalışan olgulardır. Kentsel planlama çerçevesinde tasarlanan bu mekanlar, bir çok simgesel ve tarihsel anlamla yüklüdür. İnsanlar kendi çağın koşullarını kendi elleriyle inşa etmişlerdir. Bu mekanları, gündelik hayatlarını nasıl sunmak istiyorlarsa o şekilde sundukları bir alan olarak görmüşlerdir. Benliğimizin sunumunda bizler birer aktör iken, yaşadığımız kentin mekanları oyunumuzu sahnelediğimiz, rollerimizi gerçekleştirdiğimiz bir tiyatro sahnesi gibidir. Bizim için mekanlar kendi içimizde baş başa kaldığımız özel alan ve başka insanlarla etkileşim ve sosyalleşme içerisinde olduğumuz kamusal alan olarak ayrılır. İnsanların barınma, sığınma, yer edinme aidiyet hisleri özel alanlarında daha yoğun bir şekilde yaşanırken kamusal alanlarda günümüz koşullarında bu zemin üzerinde planlanıyor. Bu kamusal alanlar üzerinde de bir aidiyet duygusu şekillenme durumu günümüzde hakimdir.

Mekan, kent toplumu içerisinde bir üretimin, bir eylemin bir durumun ortaya konacağını bize gösterir. bir gösterge imgelemdir. mekan hem üretilmiş, hem de yeni üretimlerin devamını sağlayacak toplumsa bir alan doğurmuştur. Lefebvre “ Mekanın Üretimi” adlı kitabında mekanın ne olduğunu şu şekilde ifade eder: “Ne ‘yaşantının’ – bir tablonun çerçevesiyle karşılaştırılabilen – basit bir ‘çerçeve’sidir, ne de sadece içine konulan şeyi neredeyse ilgisizce kabul etmek zorunda olan bir biçim ya da kapsayıcıdır. Yani iç içe geçmişlik ve döngüsel bir bütünsellik hakimdir. Mekan, toplumsal morfolojidir. Bu morfolojik çıktı üzerinden kenti okumak o kentin kimliğini bize verir. Demek ki, işlevlere ve yapılarla sıkı sıkıya bağlı biçim, canlı organizma için neyse, ‘yaşantı’ içinde odur. Mekan insanın eylemi, söylemi, yaşantı dünyasıyla ve üretimiyle

anlam kazanır. Mekanı, içine herhangi bir nesnenin girdiği –yeter ki içerik içerenden daha küçük olsun ve içerenin içeriği korumaktan başka kaygısı olmasın- bir ‘çerçeve’ ya da bir kutu tarzında düşünmek, kuşkusuz ki hatalı bir başlangıçtır. (Lefebvre, 2014:118).

‘Yaşantı ’nın ve gündelik hayat morfolojisinin uzmanlarına başvurmak ideolojik bir hata olmaz mı? Herkes etrafındaki mekana bir baksın. Ne görülür? Zaman görülür mü? Herkes zamanı yaşıyor. Zaman içeridedir. Herkes sadece hareketleri görüyor. Doğada, zaman mekanın içinde, mekanın kalbinde ve bağrında kavranır: Günün saatleri, mevsim, güneşin ufukta yükselişi, ayın ve yıldızların gökyüzündeki yeri, soğuk ve sıcak, her doğal varlığın yaşı. Zaman modernitenin toplumsal mekanında yok olur. Sadece tek başına bırakılmış, uzmanlaşmış ölçüm aletlerine kaydolur: Saatler. Yaşanan zaman, biçimini ve toplumsal önemini yitirir; çalışma zamanı hariç. İktisadi mekan zamana tabi olur; politik mekan ise, zamanı (iktidar için) tehditkar ve tehlikeli bularak dışarı atar. İktisadın önceliği, daha çokta politikanın önceliği, mekanın zaman üzerindeki üstünlüğüne yol açar. (Lefebvre, 2014:119-120).

Kentin gündelik hayatı aksettirebileceğimiz morfolojik bir olgu olarak ele aldığımızda insan elinin oluşturduğu tarihi sürecin özü olarak okumalıyız. Kimi zaman doğa şartları kimi zaman insanların gereksinimleri ve kültürel birikimlerinin sonucu ortaya çıkan mekanların okumasını iyi yapmamız lazım. Bu yüzden mekanı belli başlı kriterlere göre sınıflandırmamız gerekir. Bulunduğu konum itibariyle iç ve dış mekan, niteliğine göre doğal ve yapay mekan, şeklinde sınıflandırılabilir. Bunların dışında da farklı mekânsal tasnifler söz konusudur. Norberg Schulz, mekanı; yararsal, simgesel, varoluşsal, mimari, yapısal ve soyut geometrik olmak üzere beş ayrı kategoride ele almıştır. Çalışmanın konusunu oluşturan parklar, bahçeler, yeşil alanlar, rekreasyon alanlarını ise biz, kullanılan malzemenin özelliğine göre “Sert mekan- Yumuşak mekan” sınıfı içine almaktayız. Meydanlar ve sokaklar sert olarak tanımlanan ve genelde sosyal aktiviteler için toplanma amacını içeren, parklar ve bahçeler ise yumuşak olarak adlandırılan ve daha çok doğal dokunun egemen olduğu, rekreasyon amaçlı kullanılan kentsel mekanlara örnek olarak verilebilir. Bu sınıflandırma da etken öge, yumuşak mekanlarda olduğu gibi, mekanın yer döşemelerinin niteliği olmaktadır. yumuşak mekan tanımı farklı kaynaklarda yeşil alan olarak tarif edilmektedir. Bu alanlar, parklar, bahçeler, yeşil lineer bantlardan oluşmaktadır. Yumuşak mekanların

temel nitelikleri doğaya yakınlık, doğayla bütünlük, mevsimleri algılama ve doğal ortam yaratma özelliğine sahip olmalarıdır⁵.

Sennett ise mekan koşundaki görüşünü “Gözün Vicdanı” eserinde şöyle ifade eder: Dünyevi bir toplumda kutsal bir sığınak yaratmanın kültürel zorluğu (Sennett, 1999: 43). Bu görsel tasarım yoluyla kentin içerisinde planlanan mekanlar üzerinden bir “kutsal sığınak yaratma” zorunluluğu oluşur. Geçmişe bakınca sosyal konut tarzı olarak apartmanlar rağbet görmezdi ama kentleşme ve kentleşme ile artan şehirdeki suç tekinsiz olayların artışı apartmanı doğurdu. Sokağın yaşamı ise kalabalık ve serttir. Ne ile karşılaşılacağı belli değildir. AVM’ler ise insanlara tüketim ve haz duygularını tatmin sağlayan mekanlardır. Ele aldığımız kentsel mekanlar içerisindeki park, bahçe, rekreasyon alanları ise insana bu kaos durumundan kurtuluş, rahatlama, gündelik hayatın stresinden arınacağı kent içerisindeki en naif alanlardır. Benliğin sunumu durumuna atfen, duruma geri dönülecek olursa, yeşil alanlar kentin içinde insanların en doğal, tabii, samimi zaman zaman lakayt oldukları kendi benliklerinden sıyrılıp fiziksel ve zihinsel olarak en rahat konumlarını durumlarını eylemlerini sergiledikleri mekandır. Yeşil alanlar normalde farklı mekanlarda tanıdığımız soğuk, mesafeli, ciddi bir tip olarak düşündüğümüz bireyde bile gülme, eğlenme, rahatlama kendini daha samimi olarak duygularını açmış olarak bize bir birey olduğunu gösteren tanıtan mekanlardır. Kentin içerisindeki yeşil alanlar insanda adeta bir sihirli değnek dokunmuş ve onu yeniden canlanmış hissiyatı yaratan mekanlardır. Mahremiyetin kamusal alanlara göre daha az yaşandığı “dışarıda, evde olma duygusunu” hissettiren nadir mekanlardır. Başka mekanların bizde yaratmış olduğu diğer insanlar üzerindeki “ zihinsel imajlar” mekan-benlik sunumu arasındaki ilişkinin birbiri ile orantılı olarak değişim gösterebileceğinin en önemli durumudur. Günümüzde insanların organik yaşam takıntısı, ruhsal hastalıklarını tedavi amaçlı olarak temiz hava, iyi beslenmek ve spor gibi tedavi yöntemlerinin kentsel mekanda çözüm odakları olarak yeşil alanlar, rekreasyonel alanlar tercih edilir. Modern şehir planlamasının anlayışında da kentler, mimarların zihinde tasarladığı yapay bitkiler, yapay yürüyüş yolları ile arazi bölümleri toplumun bu ihtiyaçlarına karşılık verecek şekilde tasarlanmaya başlanıyor. Kısacası doğanın cömertliği insan oğlunu kendi akılcı dizayn yapma becerisini kullanmaya çağırıyordu. (Sennett, 1999: 92). Vergilius’ tan bu yana pastoral yazarlar, iktidar

⁵ Mekanların sınıflandırılması konusunda detaylı olarak diğer başlıklarımda “Şehir, Mekan, Meydan” adlı eserde yer almaktadır.(Taşçı, 2014: 72-75)

mücadelesinden ya da olağan toplumsal yaşamdaki makineleşmeden iğrenmişlere doğal dünyanın vereceği huzuru betimler. 18. Yüzyılda da düşünöldüğü şekliyle insan doğası ve fiziksel çevre arasındaki açık ilişki bu aydınlanmış ruhların doğal ve yapay bir çelişki olması gerektiği inanmamaları yönünden spesifikdir. İnsanların yaptıkları buldukları kadar-ya da hemen hemen onun kadar- doğaldı onlara göre. (Sennett, 1999: 93). Örneğin, Aydınlanma dönemi bahçecisi yürümeyi zevkli kılması için doğaya yardımcı olmaya çalışmıştır. Flaner, Fransızcada “ bakınarak gezinmek” flaneur ise bunu yapmayı seven kişi demektir. 1760’lardaki anlamıyla gezinmek, ilk bakışta sanıldığı gibi doğaya çok pasif bir teslimiyet değildi. 18. Yüzyılda İngiliz bahçelerinin planlayıcıları, doğadaki sınırsızlık yanılması taklit eden ustaca düzenlemeler yaptılar. Aydınlanmanın arazi dizayncıları -William Kent’in Kensington Bahçelerinde ki (elbette, teoride garip bir bileşim olan) doğada samimi görünüm yaratma konusundaki ilk çabalarından tutun, Çin dekoru yada Gotik harabeler (yeni ve güvenli bir harabenin yapımı heyecan verici bir mühendislik cesareti gerektiriyordu) yaratma zevkini, oradan da Humphrey Rupton’un resim gibi evcilleşmemiş doğa manzaraları yaratmak için büyük miktarda toprağın ve ağır kayaların kaldırılma tariflerini içeren “kırmızı kitaplar” ına dek uzanan – dönem boyunca, arazi ve bahçelerin de hiçbir dizayn stilinde, yanılama ile özgürlük arasında herhangi bir çelişki duymadılar. (Sennett, 1999: 96). Aydınlanma planıcıları insanların karmaşıklığı ve süreksizliğine iki şekilde hitap etmeye çalışıyordu: Önce kenti kendine özgü bir alan olarak görmek, sonrada kentteki toplumsal olarak bütünleşmiş meydanı daha büyük bütünlüklere yani, kentle kırın, insanla doğanın bütünlükleri ile birleştirmek. (Sennett, 1999: 111). Bu yeni aydınlanmacı mimari şeklinin toplumsal açıdan oluşturduğu durumu ele aldığımızda söz konusu olarak gelişen durum tam anlamıyla toplumlarda bir modernlik ve özgür olma duygusudur. Geleneksel olandan geçmişte yapılan eylemlerden kopma durumu insana tazelenmiş ve gelişmişlik duygusu kattığı duygusuna inandırılır. Aydınlanma planlamacıları şehrin sağlıklı bir beden gibi işlemlerini, temiz bir cilde sahip olmanın yanı sıra serbestçe akacak bir şekilde tasarlanmasını istiyorlardı. Barok çağın başlarından itibaren, kent planlamacıları şehirleri inşaların şehrin ana caddelerinde rahatça dolaşmalarını sağlama amacını güderek yaratmayı düşünmüşlerdir. (Sennett, 2001: 237). Sennett “Ten ve Taş adlı eserinde Harvey’in Devrimi olarak adlandırdığı hareketli bedenler metaforundan hareketle Harvey’in devriminde insanların kent ortamında beklentilerinin değişmesine yardımcı olur. Aydınlanma dönemiyle planlama kentlerin şekillenmesinde büyük rol oynadı. Tıpkı bedendeki sağlıklı dolaşım gibi

Harvey kentsel planlama ile sağlıklı bir dolaşım olacağını keşifler ile toplumdaki bireysel hareketle ilgili yeni kapitalist inançlarına bileşimi batı uygarlığındaki kalıcı bir sorunu bir kez daha gündeme getirmiş oluyordu. Toplumdaki, özellikle şehirlerdeki duyarlı bedenler için bir sorundu bu. (Sennett, 2001: 230). Kalp, kanı pompalar, Harvey kanı ısıtan şeyin dolaşım olduğuna inanırken Antik dönemdeki teori kanın dolaşmasına sıcaklığın neden olduğunu varsayıyordu. Harvey bu dolaşımın mekanik olarak meydana geldiğini keşfetti şöyle diyordu: “ kan kalbin sürekli atması sayesinde hareket eder, temizlenir ve bozulmaktan kurtulur. Bedeni, hayat pompalayan büyük bir makine olarak resmediyor. (Sennett, 2001: 231).

“Harvey’in keşfi ve yarattığı kan dolaşımı modeli hava, su ve atık maddelerinde sürekli bir hareket durumu içinde tutulmaları gerektiğini yarattı”. Bir insan yerleşimi içinde dikkatli bir planlama yapılmasını gerektiren bir hareket durumu bu; rastlantısal büyüme geçmişin tıkanık kapalı sağlıksız kent dokusunu ancak daha kötüleştirebilirdi. (Sennett, 2001: 237). Kent tasarımı sağlıklı bir kent dokusu yaratma ve insanların özgürce nefes alabildikleri bir şehir imgesinin yanında belli bir toplumsal, siyasi ve vizyon içeriğine de sahiptir. Buna örnek olarak Fransız genç mühendis L’Enfant’ın çok merkezli çok kullanımlı bir başkent için hazırladığı cumhuriyetçi plan bir şehirde dolaşımının anlamına ilişkin Barok dönemin değil aydınlanmanın inançlarını yansıtıyordu. Washington’un bataklık arazisi ve rahatsız edici yaz iklimi L’Enfant’ı kent “akciğerler” i yaratma konusunu da düşünmek durumunda bırakmıştı. Bu konuda kendi ülkesindeki deneyimlerden, özellikle de Paris’in merkezindeki büyük XV. Louis Meydanı’ndan yola çıktı. Louvre Sarayı’nın önündeki ağır başlı Tuileries Bahçeleri’nin ucunda, Seine’in kenarında bulunan XV. Louis Meydanı Avrupa başkentinin akciğerleri konumundaydı.

L’Enfant’ın eserinde olduğu gibi akciğer Aydınlanma Planlamacıları için kalp kadar önemli bir referanstı. Örneğin 18. yüzyıl Paris’inin en çarpıcı yeri devasa XV.Louis Meydanıydı: burası Paris’in tam merkezinde olmasına rağmen bahçenin serbestçe genişleyeceği bir yer olarak planlanmıştı. L’Enfant’ın çağdaşları fotosentez hakkında pek bir şey bilmiyorlardı. Ama soluk aldıklarında sonuçlarını hissediyorlardı. XV.Louis meydanı insanların ciğerlerini temizlemek istediklerinde içinde gezindikleri bir kent ormanı halinde büyümeye bırakılmıştı. Nitekim merkezi bahçe kent sokaklarındaki hayattan çok uzak görünüyordu. “O sıralarda mimarisinden hoşlananlar bile XV. Louis Meydanı’nı Paris’in dışında bir yer olarak görüyorlardı”.

Üstelik bu merkezi akciğer, XV. Louis'in Versailles'ı yada Büyük Friedrich'in Sans Souci'si gibi şehir dışındaki kraliyet bahçelerinde açık mekana biçim vermiş olan iktidar ilişkilerine karşı çıkıyordu. On yedinci yüzyıl ortalarında yapılan Versailles bahçeleri, ağaçlar, patikalar ve havuzları gözden kaybolma noktasına kadar uzanan düzenli hatlar halinde sıraya sokmuştu: Kral doğaya hükmediyordu. (Sennett, 2001: 240-241).

2.2.1. Kent ve Mekan İlişkisi

Kent hayatı, temel toplumsal kurumlar ve bu kurumların mekanları etrafında yeni bir kültür ve sosyalleşme gerçekleştirmektedir. Din, ekonomi, eğitim, siyaset gibi temel toplumsal kurumların yanında boş zamanlarda bir kurum olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla bir kurum olarak işlev gören boş zamanların kendi mekanlarını oluşturması beklenir. İşte bu süreçte eğlence ve muhabbet mekanlarının kent hayatının, her tarafında kurulduğu, toplumsallaşma, kaynaşma, tanışma, sosyalleşme gibi işlevleriyle öne çıktığı görülmektedir. Boş zamanlarını değerlendirmenin çeşitli yollarını arayan kentli insan, bir seçenek olarak sözü edilen mekanlar etrafında kent hayatının iklimine katılmayı denemiştir. Sanayi toplumunda, bireyselleşen dünyada kulelerden veya etrafı kapalı izole mekanlarda hayatını sürdüren insan, dışarıya açılma, insanlarla çıkar ilişkisinin ötesinde bir yakınlık kurma gereksinimi hissetmiştir. (Çağlak, 2009: 467). Mekanın günümüzde boş zaman, gündelik hayatı etkileşim içerisinde kullanma alanı olarak kullanılmaktadır. Boş zaman kavramı kişinin veya kişilerin çalışma yaşamı dışında örgütlü ya da örgütsüz olarak hem eğlenme hem de kültürlenme amacıyla uğraşılan meşgaledir. Boş zaman da hayata katılma biçimi ve belki de yaşam kalitesini artırma girişimidir. Bireyin kendi adına özgürce kullanmak hakkına sahip olduğu, iş ve yaşamla ilgili zorunlu sorumluluk ve görevler yerine getirildikten sonra arta kalan zaman olarak tanımlanan boş zaman Parker tarafından, bireyin hem kendisi hem başkaları için bütün zorluklardan ya da bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteğiyle seçeceği bir etkinlikle uğraşacağı zaman olarak görülür. (Çağlak, 2009: 467). Boş zamanları değerlendirme, günümüz insanın hem dinlenme, hem eğlenme, hem de kişisel gelişiminde öne çıkmaktadır. Kentsel hayat aynı zamanda bir tür eğlence kültürü de doğurmuş ve insanı buna katmıştır. Bugün boş zamanı değerlendirme biçimi olarak görülen eğlenme ve dinlenmenin iki önemli boyutu izlenmektedir: ev içi eğlence ve kamusal eğlence (Bilsin, 2007, akt. Çağlak, 2009:472). Ev içi dinlence de daha çok kitle iletişim araçları kullanılmaktadır. Televizyon, radyo, bilgisayar, internet, kitap gibi materyaller boş zamanı doldurmada öne çıkmaktadır. Kamusal eğlence de ise gece kulüpleri, bar, piknik

alanları, gezi ve tatil yerleri, sinema, tiyatro, kahvehane, cafe ve çay bahçeleri, alışveriş merkezleri, konser salonları, kültür merkezleri, internet kafeler dikkat çekmektedir. (Çağlak, 2009: 472).

Kent hakkındaki herhangi bir genel kuram, bir şekilde kentin yüklendiği mekânsal biçimle kentteki toplumsal süreçleri bağdaştırmalıdır. Mekanın coğrafi ve fiziki bir olgu olarak muhayyile edilmesinin yansira toplumsal sosyolojik bir muhayyile etrafında da ele alınması gerekliliği söz konusudur. Bu muhayyile, bireyin kendi yaşam öyküsündeki mekan ve yerinin rolünü anlamasını, etrafında gördüğü mekanlarla ilişkilendirilmesini, bireyler ve çeşitli örgütlenmeler arasındaki işlemlerin onları ayıran mekan tarafından nasıl etkilendiğini anlamasını sağlar. (Harvey, 1996: 28). Mekânsal bilinç geleneğinde yetişmiş kişiler, mekânsal biçimin oluşturulmasının toplumsal süreci nasıl etkilediği üzerine çalışmışlardır- örneğin Lynch (1960) ve Doxiadis (1968) (existics⁶) diye adlandırdığı yeni bir bilim dalı ortaya atmıştır) gibi mimarlar, Howard ve Abercrombie gibi kent planlamacıları gibi. (Harvey, 1996: 30). Genel amaç açık olmalıdır: Kenti anlamak için uygun tek kavramsal çerçeve hem toplumsal hem de coğrafi muhayyileyi kapsayacak ve bunlardan hareket edecektir. Toplumsal davranışı kentin belli bir coğrafya, belli bir mekânsal biçim yaratıldığında, onun toplumsal sürecin gelecek gelişmesini kurumlaştırmaya ve kısmen de belirlemeye eğimli olacağını kabul etmeliyiz. Bir kere bir mekânsal biçim yaratıldığında, onun toplumsal sürecin gelecek gelişmesini kurumlaştırmaya ve kısmen de belirlemeye eğilimli olacağını kabul etmeliyiz. Ama her şeyden çok, toplumsal süreçlerin karmaşıklığı ve mekânsal biçimin unsurları ile başa çıkabilecek stratejileri uyumlu kılmamızı ve birleştirmemizi sağlayacak kavramları oluşturmaya ihtiyacımız var. (Harvey, 1996: 32). Cassier ihtiyaç duyduğumuz bu kavramlar hakkında, mekan hakkında çok geniş bir görüş geliştirmemiz noktasında yardımcı olan ender filozoflardandır. Cassier üç temel mekan deneyimi kategorisi ayırt eder. Birincisi “organik mekan”: Genetik olarak aktarılmış gibi görünen yani biyolojik olarak belirlenen mekânsal deneyimle ilgilidir. Etologların araştırdığı birçok davranış (içgüdüsel yön bulma, göç, içgüdüsel yaşam alanı edinme, vb.) bu kategoriye girer. İkincisi, “algısal mekan” : Her türlü duyu deneyiminin –görme, dokunma, duyma, ve hareket etme- nörolojik senteziyle ilgilidir. Bu sentez, çeşitli duyuların belirtilerinin uzlaştığı bir mekânsal deneyime karşılık gelir. Anlık bir şema ya

⁶ Existics: Mimari, mühendislik, kent planlaması, sosyoloji gibi değişik dallardaki profesyonellerin araştırma ve deneylerine dayanan ve insan yerleşim birimleriyle ilgilenen bilim dalı.(Harvey, 1996)

da izlenim oluşturabilir ve hafızada bu şemayı zaman içinde saklamaya yönelebilir. Hafıza ve öğrenme işin içine girdiğinde, kültürel düzeyde öğrenilmiş düşünce tarzları şemaya eklenip çıkarılabilir. Algısal mekan birincil olarak duyular yoluyla yaşanır ama duyularımızın işleme nereye kadar kültürel şartlanma tarafından etkilenmektedir, bunu henüz bilmiyoruz. Üçüncü tür mekânsal deneyim soyuttur, Cassier bunu simgesel mekan olarak adlandırmıştır. Burada, mekânsal boyutları olmayan simgesel betimlemeler yoluyla, mekanı dolaylı olarak yaşarız. (Harvey, 1996: 32-33). Toplumsal süreç muhayyilesini mekânsal biçimden ayrı tutmalıyız birey ve mekan iç içe bir bütünlük oluşturur.

2.2.1.1. Konya'nın Rekreatif Mekânsal Yüzleri

• Kanyon Parkı

Selçuklu Belediyesine ait bu park, bir zamanlar moloz yığınlarının atıldığı alanda yapılan çalışmalar sonucunda kanyon andıran görüntüsüyle bir yaşam alanı sunan mekan, “klasik park” anlayışından farklı olarak, modern ve fonksiyonel şekilde inşa edilmiş Konya’da yeşil alan sayısını artırma yönündeki çalışmalarına yönelik, AB standartlarına uygun bir şekilde parkta yaklaşık toplam 51 bin 297 metrekare yeşil alan bulunuyor. Kanyon parkı, bir büyükşehir parkı olma özelliğinin çoğunu taşıyor. Yani modern park anlayışı içerisinde bireylerin yürüme, koşma, top oynama, yeme-içme ihtiyaçlarını gidermeleri için bütün mekânsal unsurlara sahip; 900 metre koşu ve yürüyüş alanı 1 adet futbol sahası, 1 adet basketbol sahası, 3 adet büfe 2 adet mescit, 2 adet kafeterya, 1 adet restoran, parkların olmazsa olmazı banklar, çeşmeler, çöp kovaları ve kamelyalar. Parkın halk tarafından bu kadar çok tercih edilme sebebi ise, aktivite alanlarının olması ve boş zaman değerlendirme açısından çok çeşitli seçenekler sunmasından dolayıdır. Ağ tırmanmalı polietilen büyük oyun grubu, 4 çatılı büyük oyun grubu, tahterevalli, salıncak, fitnese aletleri yer alıyor. (konya.bel.tr). Kanyon Parkı Türkiye'nin en önemli çevre dönüşüm projelerinden birisi. Çünkü burası şehrin gerisinde kalmış eskiden insanların inşaat işlerinde kullanmak için taş çıkardıkları bir ocak. Dolayısıyla ciddi bir çevre tahribatı olmuş bir alandı ve burada çalışmalar sırasında tonlarca moloz çıkarıldı. Kamyonlarca çöp ve inşaat artığı temizlendi ve Konya çok güzel bir park kazandırılmış oldu. Belediyenin çok fonksiyonlu parklarla kenti estetize ve konforlu bir hale getirme çabasında Kanyon parkı, Konyalılar için önemli bir yere sahiptir.

• Olimpiyat Parkı

Konya halkı tarafından tercih edilmesinin en önde gelen sebebi büyükşehir içerisinde nezih ve diğer yerlere göre daha geniş piknik alanlarının olmasıdır. Mangalcıların en çok tercih ettiği parktır. Gelenlerin istisnasız olarak burayı tercih etmelerinin altında yatan en önemli sebep düzenli, nezih ve alan açısından büyük olmasıdır. Yalnız, herkes tarafından yoğun şekilde mangal yapılmasından dolayı duman açık havanın temizliğine gölge düşürüyor ve en çok sıkıntı duyulan nedenin başında oluyor. Konya'nın en büyük parkıdır. Beş olimpiyat halkası içerisinde her birinde farklı aktiviteler yapılacak özellikle dizayn edilmiştir. Bunlar basket sahası, voleybol sahası, satranç alanı, çocuk oyun alanı, küçük minyatürler şeklinde Red Kit, Şirinler vb. kahramanlar, minyatür evi, Go-kart ve ata binme gibi farklı etkinliklerde bulunma, Fair Play müzesi, seyir kulesi, bu kuleye çıkıp kuşbakışı parkı izleme imkanı var. Uzakdoğu, Batı bahçesi ve Osmanlı Bahçeleri ile Karataylıların en çok gittiği parktır.

Fotoğraf:2 Olimpiyat parkının kuşbakışı görünümü (Kaynak: <http://www.kentbilgisi.com>).

• Seksen Binde Devr-i Alem Parkı

Konya'da gezilecek yerler arasında yer alan 80 Binde Devr-i Alem Parkı, masal kahramanları, dinazorları ve minyatür eserleri ile ziyaretçilerin ilgi odağı oluyor.

80.000 metrekarelik bir alana inşa edilen park, 23 Nisan 2014 tarihinde tamamlanarak Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile birlikte ziyaretçilerini

ağırlamaya başladı. Meram Belediyesi tarafından inşa edilen 80 Binde Devr-i Alem Parkı, henüz ilk 4 ayda 250 bin ziyaretçiye ulaştı.

80 Binde Devr-i Alem Parkı'nın içerisinde 3 ayrı kısım bulunuyor. Trex Parkı olarak adlandırılan bölümde tarih öncesinde yaşayan dev dinazorların hareketli maketli bulunuyor. Trex Parkı içerisinde 50 adet dinazor maketi yer alıyor. Parkın minyatür bölümü, Cihan-ı Türk Abideler Şehri olarak isimlendiriliyor ve içerisinde 120 adet minyatür eser bulunuyor. Çocukların en çok ilgi gösterdiği kısım ise Pamuk Şekeri Masal Dünyası Parkı. Şirinler, Hulk, Pembe Panter, Batman, Spiderman, Çakmaktaşlar ve Şirinler gibi masal kahramanlarının bulunduğu bu kısımda adeta hayal dünyasında yolculuğa çıkılıyor. 80 Binde Devr-i Alem Parkı'nın Türkiye'de bir ilk olduğunu belirten Meram Belediye Başkanı Fatma Toru, "İstanbul'da bulunan Miniaturk'te sadece minyatürler var." Diyerek bu parkın 3 farklı konsept dahilinde hazırlandığından bahsetti.

80 Binde Devr-i Alem Parkı'nın içerisinde teknolojik imkanlar da kullanılmaktadır. Parkta bulunan minyatürler önüne yerleştirilen cihazlar sayesinde Türkçe, İngilizce, Arapça, Rusça ve Almanca olarak 5 farklı dilde sesli bilgilendirme yapılabiliyor. Ayrıca yine minyatürlerin önlerine yerleştirilen tabelalarda eser hakkında kısa bilgilendirmeler bulunuyor. Park içerisinde ziyaretçilerin dinlenebilecekleri yeşil alanlar, kafeterya ve restoran da bulunuyor.(tatilana.com ,22.09.2016: 10.13).

Fotoğraf 3: 80 Binde devri alem parkında Babür şahı Şah Cihan'ın doğumda ölen karısı Banu Hatun için yaptığı Tac Mahal anıtı.

Fotoğraf 4: Kazakistanda Timurlenk tarafından yapılan Hoca Ahmet Yesevi Türbesinin minyatürü

Fotoğraf 5: Türk sinemasında önemli karakterleri canlandıran oyuncuların minyatürü.

• Hadimi Karaaslan Parkı

Konya şehri içerisinde halka en çok boş zaman etkinliği sağlayan parkların başında geliyor. Karaaslan Hadimi Parkı, Yayla Pınar Mahallesiinde yer alıyor. 128 bin m² yeşil alan ve Türkiye’de ilk kez 15 bin m²’lik meyve bahçesi yer alıyor. Parka gelenlere meyve toplama imkanı sunuluyor. Engellilerinde kullanımına uygun yapılan

Karaaslan Hadimi Parkı'nda piknik alanlarının yanı sıra; 7 bin m²'lik gölet ve havuz grupları, atlı binicilik tesisi, kapalı oturma alanları, lunapark, çocuk oyun grupları, basketbol sahaları, tenis kortu ve sergi alanları yer alıyor. (konyaturistik.com) .

Peki parkın ismi nereden geliyor? Konya değerlerine, örflerine ve atalarına sahip çıkan ve her yeni bir yapıda onları kalıcı kılma adına tarihsel ve önemli şahsiyetlerini kalıcı kılma adına isimlerini bu yeni yapılarda yaşatmayı seven bir kent. Asıl adı Ebu Said Muhammed Hadimi olan Konya'nın önemli alimlerinden olan Hz. Hadimi, İslam Hukuku, İslam Ahlakı ve sosyal konular üzerinde birçok eseri vardır. Konya tarihsel kimliğini vurgulama adına önem verdiği bu şahsiyetle özdeşleşmiş ve parkla da gelecek olan nesillere bu şahsiyeti merak duygusu üzerinden araştırmaya sevk etmiştir.

Park iç tesisinde ise Kitabeli havuz vardır. Bu havuz Hz. Hadimi 'nin türbesinden esinlenerek tasarlanmıştır. Kubbeli olan kitabeli havuzda Hadimi ile ilgiler bilgiler yer almaktadır.

Fotoğraf:6 Hadimi Karaaslan Parkı içinde yer alan Kitabeli havuz (kaynak: <http://www.konyaturistik.com>)

Fotoğraf:7 Yapay gölet etrafındaki yürüyüş yolu. Hadimi Karaaslan Park

Fotoğraf: 8 Hadimi Karaaslan Parkı etrafında yer alan 17.000 m2 alana sahip olan meyve bahçesindeki yürüyüş yolu

- **Kelebekler Vadisi**

Avrupa'nın en büyük kelebek uçuş alanı olan Kelebekler Vadisi Konya için en önemli projeler arasında yer alıyor. Büyüklüğü, Kelebek çeşitliliği tropikal iklim ortamı sağlama açısından farklılık yaratan park Eko turizm açısından Konya için pozitif bir değer sağlıyor. İçerisinde farklı kelebekler, böcekler, bitkiler ile günümüz koşullarında doğadan uzak şehir hayatı yaşayan çocukların bu türleri öğrenmeleri adına eğitsel bir alan olma özelliği de sağlıyor. Bu botanik parkta Türkiye'de ilk defa kelebeklerin özgürce uçuşabileceği bir alan oluşturulmuştur. Yine içerisindeki oluşturulan botanik

park ile Türkiye'de ilk defa yağmur ormanlarıyla ilgili bir alan oluşturulmuş ve bütün bu projenin isminin ortaya çıkmasını sağlayan kelebekler de burada uçmaktadır. Ayrıca çocuklar için doğa bilgilerinin oluşturulacağı bölümler küçük bir cep sineması toplantı salonu, kafeterya ve kelebeklerle ilgili sergilerin olacağı bölümlerden oluşan merkez inşa edilmiştir.(haberler.com)

Konya'nın yeşillikler içinde bir şehir olması gerektiğini anlatan Davutoğlu, açılıшта: "385 bin metrekare alanı buna ayırdıkları için belediye başkanımıza teşekkür ediyorum. Konya bir sanayi şehri olacak, gelişen bir şehir olacak. Etrafımızda sağlam bir doğal atmosfer olmazsa yaşayamayız. Bu bilinçle davrandıkları için belediye başkanlarımıza teşekkür ediyorum. Artık şehirlerin hayat kalitesi, aynı zamanda o şehre kimlik kazandıran bina ve doğal çevreyle ölçülüyor. İnşallah Hz. Mevlana'yı her ziyaret eden, Kelebekler Vadisi'ni de ziyaret etmek üzere buraya gelecek. Eko turizm de bu anlamda bu projenin maddi yansımasıdır." (ensonhaber.com) . Parkın içinde çocuklara yönelik olarak Doğa eğitimi ve Bahçe eğitimi gibi uygulamalar da çocukların doğa ile ilişkilerini sağlama adına eğitimsel amaçlı bir yönü de bulunmaktadır.

Fotoğraf:9 Kelebekler Vadisini ziyaret edenlerin bir görüntüsü (H. Uyanık)

Fotoğraf:10 Parkın içerisinde çocukların doğa eğitimine yönelik olarak yapılan kelebeklerin doğumunu anlatan bir düzenek (H. Uyanık)

• **Türk Yıldızları Parkı**

Türkiye'nin havacılık temalı ilk parkı olma özelliği taşıyor. 321 bin m²'lik alanıyla Konya'nın en büyük parkı olan Türk Yıldızları Parkı'nda anıtlar, amfi tiyatro, macera parkurları, sergi alanları, yürüyüş, spor, fitness ve sergi alanları yer alıyor. İçeriği, ve teması yönünden emsallerinden ayrılan bu temalı park Havacılık müzesi, Macera parkurları, Türk Yıldızları Amblemi Helikopter pisti ve Pergolalar bulundurur.

Faydalı hizmet ömrünü dolduran 54 metre boyunda ve 50 metre kanat genişliği olan Airbus A300 tipi uçak, Atatürk Havaalanında parçalandıktan sonra Konya'ya getirilerek, Konya-Ankara çevreyolu üzerinde yapılanan Türk Yıldızları Parkına konuldu. Burada yeniden birleştirilerek A300 tipi uçak, 350 kafeterya olarak hizmete girecek. 12 bin m2'lik göletin üzerine konumlandırılan kafeterya uçağın teras bölümü cam iskele üzerine yapılacak. Su üzerindeymiş gibi masalarda oturanlar göletin içindeki balıkları rahatlıkla görebilme imkanına sahip oluyor. Havacılık Temalı Park olarak tasarlanan Türk Yıldızları Parkına ayrıca Türk Hava Kuvvetlerinin akrobasi timi Türk Yıldızları tarafından daha önce kullanılan ve ömrünü tamamlamış 2 tane F-5 jet uçağı konulmuştur. Parka gelenler bu Havacılık müzelerini görme imkanına sahiptir.

Fotoğraf :11 Türk Yıldızları Parkındaki Uçak restoranın görünümü (aa.com.tr)

Fotoğraf:12 Restorantın iç tasarımı ve yemek yiyen ziyaretçiler. (aa.com.tr)

• **Birlik parkı**

2006 yılında Konya’ da hizmete açılan Birlik Parkı, kısa sürede büyük ilgi gördü. Hafta sonları piknik için gelen ailelerle dolup taşan, şehirler arası yolculuk yapanlara mola mekanı olan Birlik Parkı; 105.000 m2’lik yeşil alan, 130.000 m2’lik toplam alanda Birlik Anıtı şelalesi, çocuk oyun grupları ve bitki dokusuyla en çok talep gören mesire alanlarından biri. Birlik Parkı şehir merkezine uzak parklardan biridir, yaklaşık 14 km uzaklıkta ve Konya Sivil Havalimanı yakınında yer alıyor. Ankara çevreyolu peyzaj düzenlemeleri kapsamında yer alan “Birlik Parkı” 2006 yılında hizmete açılmıştır.

Düzenli yapısı, huzurlu ortamı ve şehrin dışından yer alması özelliklerinden dolayı talep gören bir park özelliği taşımasının yanı sıra şehirler arası yolculuk yapanlara mola parkı kategorisinde bir dinlenme ortamı sağlarken, kent halkı içinde alternatif bir spor ve mesire alanı olmuştur.

Fotoğraf : 12 Birlik Anıtı Şelalesi, parkın en çekici yapılarından biridir.

2.3. Kent İçerisindeki Toplumsal Etkileşim Algısı

“ Toplumsal düzenin” bir komplekslik içerisinde nizam bulması, sosyolojinin makro-mikro kuramı içerisinde kendine anlam bulmuştur. Toplumsal düzeni pek çok sosyolog kendi perspektifinden ele almıştır, bu konu da sosyolojinin en önemli ismi olan Max Weber, sosyolojinin görevinin insanın etkileşimlerini sadece dışsal olarak değil, anlamlı boyutlarıyla da açıklamak olduğu görüşündeydi. Weber için “sosyal ilişki” fikrinin anlamı, insanlar arası eylemlerde bir modelin sürdürülmesini kendisiyle açıklayabileceğimiz bir kavramsal kısaltma idi. Etkileşimin girdi ve çıktı üzerinden şekillenmesindeki başlıca unsurlarda mekanlardır. Doğanın mutlak kanunu olarak tabir edilen güçlü olanın ayakta kalması kanunu insani ilişkileri de şekillendirmiştir. Eğer iki insan etkileşime girdiğinde biri emrediyor diğeri de yapıyorsa, ikisi arasında bir hakimiyet-tabii olma ilişkisinden söz edebiliriz.(Weber, 2000: 55). Modernleşmenin ve kent sosyolojisinin önemli bir diğer sosyologları arasında yer alan Simmel toplumu organizmacı bir yaklaşım sürecinde ele almıştır. Şehir hayatının akışını, modernitenin temellerine dayandırmıştır. Simmel insanı doğa ve mekandan ayrı bir boyutta ele almadı, bunu yerine bireyi asimilasyon, adaptasyon, rekabet, işbirliği, ortaklık gibi davranışlarını bir alan, mekan (space) içerisinde değerlendirdi. Bunun sonucunda da “yabancı” gibi marjinal insanı modern kültürün meyvesi olarak gördü. Simmel ’in “Metropol ve Zihinsel Yaşam” adlı makalesinde insanların kent toplumları içerisinde etkileşimi geniş boyutlarda ele alınmıştır. Metropole özgü birey tipinin psikolojik temeli

içsel ve dışsal uyarıların süratli ve dur durak bilmeksizin değişmesinden kaynaklanan sinirsel uyarımın şiddetlenmesine dayanır. İnsan durmaksızın değişen, farklılaşan bir yaratıktır. Zihni biteviye takip eden ömürsüz izlenimler arasındaki farklılıkla uyarılmaktadır. Yani biz insanlar devamlı hayatın uyarıcılarına açık ve tepki veren bir alıcılar konumundayız. Uzun süre devam eden izlenimler, yekdiğerinden ancak çok küçük farklılıklarla ayrılan izlenimler, mutad ve muntazam bir seyir takip eden düzenli ve kanıksanmış karşıtlıklar sergileyen izlenimler bütün bunlar, değişen imajların süratle artan kalabalığından, tek bakışlık kavrayıştaki keskin süreksizlikten, birbiri üstüne üşüşen izlenimlerin beklenmezliğinden, deyiş yerindeyse, daha az bir bilinçlilik talep eder. (Simmel, 2000: 168). Demek oluyor ki, metropole özgü hayat metropol insanındaki yükselen bir bilinçlilik düzeyinin ve zekanın baskınlığının temelini teşkil etmektedir. Metropole özgü fenomenlere karşı gösterilen tepki, en az duyarlı ve personalitenin derinliğinden oldukça uzakta olan uzva kaydırılmaktadır. Böylelikle aklilik metropol hayatının bunaltıcı gücüne karşı sübjektif hayatı korumak olarak görülmekte ve zihinsellik pek çok doğrultuda dallanıp budaklanmakta, birbirinden ayrı sayısız fenomenle bütünleşmektedir.

Fotoğraf :13 Çocukların kent hayatında bir araya geldikleri bir an. Bedesten içerisinde restore edilmiş mekanlardan biri

Metropolis her zaman ekonomisinin payitahtı olmuştur. Burada ekonomik mübadele aracına taşra ekonomisindeki ticaretin küçüklüğü nedeniyle yoksun olduğu özel bir önem kazandırmaktadır. Para ekonomisi ve zihnin hakimiyeti birbiriyle içten içe ilintili gelişmektedir. (Simmel, 2000: 169). Tipik metropol insanın münasebet ve ilişkileri genellikle o denli karmaşık ve değişkendir ki, taahhüt ve hizmetlerde ödünsüz

bir dakiklik olmadıkça topyekûn bütün bir yapı çöker ve önü alınmaz bir kaosa sürüklenebilir. Ve hepsinden önemlisi, böyle bir zorunluluğu, ilişkilerini ve etkinliklerini yüksek düzeyde karmaşık bir organizmada bütünleştirmesi gereken, bu denli birbirinden farklı çıkarlara sahip bunca insanın bir araya gelmesini intaç eder. (Simmel, 2000: 171). Muhitin genişlemesi ile kişinin içsel ve dışsal özgürlüğü arasındaki evrensel tarihsel münasebet nedeniyle sadece salt alanın büyüklüğü ve kişilerin sayısı metropolisi özgürlüğün mekanı haline getirmemiştir. Daha ziyade herhangi verili bir şehir, bu görülebilir genişleme sürecinden geçerken kozmopolitanizmin mekanı haline gelmiştir. (Simmel, 2000: 1178-179). Şehirler her şeyden önce en yüksek düzeyde ekonomik işbölümünün gerçekleştiği mekanlardır. Dolayısıyla buradan bakıldığında Paris'teki bol ücretli (quatorzieme) (on dördüncü) mesleği gibi ekstrem fenomenlerin ortaya çıkması hiçte yadırganacak bir durum değildir. Bunlar kendilerini konaklarındaki armalarla özdeşleştiren ve akşam yemeği saatinde yemekte uygun elbise ile hazır olan, böylelikle eğer bir akşam partisinin 13 kişiden oluşması gerekiyorsa çabukça çağırılabilen kişilerdir. Şehir genişlemesi ile doğru orantılı olarak giderek daha fazla belirleyici işbölümü koşulları sunmaya başlar. (Simmel, 2000: 180).

Metropolisin her türlü kişisel hayatı gölgeleyen bu kültürün hakiki yurdu olduğuna işaret etmeye gerek yoktur sanırım. İşte binalar ve eğitim kurumları, uzayın fethine kalkışan teknolojinin harikaları ve sunduğu rahatlıklar, topluluk hayatının teşekkülleri ve devletin görünür kurumlarında, gölgesinde kişiliğin deyiş yerindeyse kendisini muhafaza edemeyeceği kristalleşmiş ve kişisel renklerini kaybetmiş bu tür bir tinin ezici tamlığı sunulmaktadır. hayat gittikçe daha fazla kişisel renkleri ve benzersizlikleri geri plana atma istidadı gösteren bu gayri şahsi muhtevalardan ve sunulardan teşekkül etmektedir. (Simmel, 2000: 182-183).

Park'ın etkileşim kuramı ise şu şekildedir: “Şehir akıldır; ‘megapol’ ise özgür akıl. Akıl, entelektüel bir sınıf olarak burjuvazinin, karşısında kendi varlığının bilincine vardığı feodal kan bağlarına ve geleneğe karşı gösterdiği dirençten türer. (Martindale, 2000: 69)Şehir özellikle de insan ilişkilerinin çıkarlar ve para üzerinden tanımlandığı, genellikle rasyonel ve daha az şahsi olduğu büyük şehir- kitlesel davranışın araştırılması için gerçek anlamda bir laboratuvardır. Grevler ve küçük çaplı devrimler kent ortamına özgü hareketlerdir. Şehirler özellikle büyük şehirler istikrarsız bir dengeye sahiptirler. Bunun sonucu ise, kentteki nüfusun her yeni öğretiyeye doğru çark etmesini, sabit bir telaş halinin nesnesi haline gelmesini ve nihayetinde toplulukların kronik bir kriz içinde

olmasını beraberinde getiren ve daimi bir çalkantı haline sebep olan büyük ölçekli rastlantısal ve hareketli birikmelerdir.(Park, 2015: 59). Kısacası bir topluluğun üyeleri arasında geçen etkileşimler, yapıları itibariyle dolaysız ve yansımasıdır. Etkileşim, çoğunlukla içgüdü ve hissin sahasında gerçekleşir. Toplumsal kontrol, kişisel etkilere ve toplumsal hissiyata bir cevap olarak, çoğu zaman kendiliğinden ortaya çıkar. Rasyonel ve soyut bir ilkenin ürünü olmaktan çok kişisel uzmanlaşmanın bir sonucudur. (Park, 2015: 62). Kısacası şehir hayatı bize bireyselleşmeyi, grupsal ciddiyetlerimizin çöküşüne ortam sağlar, bu da kentte ahlak sorunları ve suçun artışına neden olur. Buradan çıkarılacak sonuç ise nüfusun kent ortamındaki heterojenlik durumundan kaynaklı olarak sosyal ve kültürel değerler üzerinde de bir heterojenlik söz konusu olur ve bu durum kentsel etkileşim sürecinde bir kopukluk, başıboşluk ve sosyopsikolojik olarak çökmüş bireylerin ortaya çıkmasına neden olur. Bu durumun sorununu en aza indirmenin yolu ise farklı sosyal ve kültürel değerleri olan bireyler arasındaki toplumsal ilişkileri, bölgesel örgütlenme örüntüsü çerçevesinde ele almak gereklidir. Bunun içinde farklılıkları bulunan etnik grup, sosyal statü ve din esaslarına göre uygulanan kentsel mekanlar yaygınlaştırılmalıdır.

3.ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. Kent ve Kentleşme, Kentli Olma Bilinci Ölçümü

3.1.1. Bir Zorunluluk Olarak Kentli Olma Bütünlüğü

“Kentte Bir Arada Yaşama Tarzını Nasıl Değerlendiriyorsunuz?” sorusuna yöneltilen cevaplarda, kent içerisinde bir arada yaşam değişen günümüz koşullarında kabuk değiştirmiş olduğu vurgulanmıştır. Kentli olma bilinci, bir kentte bir arada yaşamaya uygun davranış kalıplarını geliştirmeye bağlıdır. Kentli olma bilincinin sadece kentteki genel-geçer olan düzene ayak uydurmakla yeterli ölçüde sağlanamayacağı kentlilik bilincinin o kent içerisindeki toplumsal ilişkilerin medeni ve kapsayıcı olmasıyla mümkün olacağı kanısı hakimdir. Aslında kentli olma bilinci o kentte yaşama isteğidir. Bir şehrin sadece ekonomik kalkınmışlığına bakarak o şehirdekilerin kentli oldukları, kentlilik bilincine eriştiklerini söyleyemeyiz. Konya’da yapılan birçok atılıma rağmen, Konya şehrinin yeterince kentlilik bilincine erişememiş olmasındaki faktörlerden birkaçı yapılan görüşmelerde şu şekilde analiz edilmiştir: Konya sosyal hayatın kısıtlı, insani ilişkilerin mesafeli, soğuk ve kendi kabuğunda kendini muhafaza eden dışarıya karşı dışlayıcı bir tutum sergileyen bir kent imajı hakim

iken bu durumun gerek üniversite öğrencilerinin artması ve dışardan göçlerle eskisine nazaran kırıldığı yavaş yavaş aştığı görüşü hakimdir.

İnsanlar genel olarak birbirleriyle yaşamaya alışkın bir varlık olarak yaratılmıştır. İnsanların birbiriyle kaynaşması gerek bunu da konuşarak muhabbet ederek sağlarlar. Bu yüzden kent yaşamı insanları birleştiriyor. Tabi bunun yanında getirdiği dertlerde var. Bir nevi olmazsa olmazımız artık kent yaşamı. Dert o dermanda o... (S.K. 21)

Kent; medeniyetin, imarın, üretimin ve sürekli gelişme kat ederek insanın eliyle şekillenen ve aynı zamanda insanı şekillendiren bir yaşam tarzı üretir. Bir arada yaşamın, içiçeliğin geçmiş olduğu ama birbirinden bir o kadarda kopuk insan ilişkilerine ortam sağlamıştır.

Ben bu kentte 6 senedir öğrenciyim. Öğrenciliğimin getirisi olarak burada çok bir bağım yok Konya'nın merkezi hakkında öyle bilgi sahibi değilim ama dışarıdan bir gözle baktığım zaman Konyalıların birbiri ile ilişkileri belli bir düzeyde kalmış çok samimi ilişkilere yakınlık hissi veren bir yaşam tarzı yok. Merkeze indiğimde bir yerler sorduğum zaman şöyle gerçek anlamda yardımcı olan birilerine rast gelmedim ha evet yardımcı oluyorlar sağ olsunlar bazısı geçekten iyi niyetli ama çoğu git başımdan bana sormada kime sorarsan sor modunda. İlişkileri çok menfaate dayalı gördüm Konya da (R.L.Z. 25)

Konya'nın yabancısı olanlar kendilerini yeteri kadar Konya'nın kültürüne ait hissedip bağ kuramamışlardır. Görüşmeler ışığında elde edilen veriler bu durumun, Konya halkının yabancılara fazla güven duymaması ve kendilerini sürekli muhafaza eden bir tutum içinde olmalarından kaynaklandığını ortaya koymuştur.

Abicim, şimdi Konyamız yaşam tarzı olarak muhafazakar gelenekçi bir yapıdadır. Geçmişten gelen adetlerimizi örflerimizi halen yaşatırız, düşkünüzdür adetlerimize. Normalde farklılıklara değişime çok açık değildir. Konya şehrimiz gelişmiştir birçok imkana sahiptir ama yaşam tarzımız dediğim gibi kapalıdır fazla dışarıyı sevmeyiz. Konya şimdi yeni yeni göçlerle üniversite öğrencilerinin artmasıyla yeniliklere ayak uydurmaya başladı. (Ö.F.B.50)

Konya, sürekli gelişen yeni yatırımlarla yeni olanaklar sunmaya çalışan bir kenttir. Gelişimi kabul eden bir yapı içinde olmasına rağmen söz konusu değerler, adetler ve ahlaki davranışlarda yerleşik ve köklü davranışlar sergilerler. Göç alan her kent gibi Konya da çeşitli insan profillerinin ve bunları yaşam tarzlarının doğurduğu yenilikler kent içerisinde kendine uygun ortam buldukça, bu yaşam tarzları kendini Konya'da da yaşatmaya çalışıyor Mesela Suriye'den gelen göçmenlerin Konya'nın belli bir mahallesine yerleşerek kendi yaşam tarzları, kültürlerine ait yemeklerini yapmalarına olanak sağlıyor. Bu durum sadece Suriyeliler için değil Konya'ya farklı yerlerden göç eden diğer insanlarda da görülür. Kent içerisinde bu farklılıklar alışveriş içerisinde bulunarak kültürel etkileşimde bulunuyorlar.

İnsanlar belli bir anlam dünyası içinde yaşar. Kendi hayatı ve çevresine bu anlam dünyası içinde biçim verir. Bizde buna göre hayatımızı düzenli bir hale getirmeye çalışırız. Bu çabanın aynısını insan çevresine, karşı tarafa da gösterir insan olmak bir arada yaşamak bunu gerektirir. Çevresini kendi hayat algısına göre biçimlendirmek insana ait bir özelliktir. Buna karşılık çevrede insanın bu anlam dünyasına katkıda bulunur. İnsanın hayat algısını farklılaştırır ve onun yeni değerler edinmesini sağlar. Onun içindir ki çağdaş bir kentte yaşayan insanların algıları kadar kent, düzenli ve anlamlı ürünler çıkarır ve böylece belki bu algıları taşımayan insanların yeni hayat alguları kazanmasını sağlayan bir ortam sunar. (M.C.M. 62).

3.2.2. Kent Ahlakı ve Kentlilik Bilinci İçin; Sevgi, Saygı ve Hoşgörü

Kent ahlakı ve kentlilik bilinci sorusu görüşmecilere sorulduğu zaman alınan tepkiler genellikle tekrar sorularak "Nasıl yani kent ahlakı ?" Genellikle kırsalla kıyaslamalara giden görüşmeciler bir kentli olarak yaşam tarzını köy hayatı ile kıyaslamalar yaparak cevaplamışlardır. Bu durum özelde Konya şehri için son 30-40yıl gibi kısa bir süre içerisinde modern kent yaşamına adım atan bu süreç öncesinde kırsalda yaşam süren halk böyle bir zihinsel kıyaslama ile ancak ayırım yoluna gidip, belirlenmiş var olagelen yerleşik bir kentlilik bilincinden ve kentte yaşama ahlakı gibi batıda kuralları çizilmiş bir köklü bir kentlilik anlayışı içinde bulunulmadığından ya da bu süreci batıdan en az bir 100 yıla yakın daha geç süreçte takip etmeden kaynaklandığını belirtmek gerekir.

Her ne kadar Konya halkı tam kentli olamamış olsa da –bunu da şuradan yola çıkararak söylüyorum: üst geçit varken onun yerine demir çubukların üzerinden atlayan teyzelerden yola çıkararak- tam anlamda kentin fiziksel, yapısal unsurlarına adapte olamamışlardır. Kent ahlakı aslında batılı şekilde yaşam tarzı bize çok yabancı bizim kendi öz kültürümüz İslam gelenekleri zaten bizim için ahlaklı olmayı emretmiş ama batılı modern tarzda bir kültür bizim üstümüzde sırtıyor. Zaten ülkemizde birçok şehirde, insanlar, köylerinden göç ederek şehirli olmaya çalışıyor bu aşamalı biri durum kentin içindeki düzene alışmak belli bir süreç gerektirir.

- *Mesela kafanızda tasarladığınız sizin için kentli insan profili ne gibi özelliklere sahip olmalı?*

- *Şimdi benim için şöyle kentli insan sürekli merak ve keşif içerisinde olduğu için sürekli yeniliğe açık bir bilince sahip olmalı (Ş.Ç.43)*

Türkiye gibi yeni yeni modern yapılanma sürecindeki ülkelerde bu yapılanmalara karşı bir yabancılaşmanın olması gayet normaldir. İnsanlar tanımadıkları, farklı gördükleri unsurları sindiremedikleri zaman, olması gereken tutum ve davranışlar arasında kopukluk, örtüşmeme durumu olabiliyor. Bu durum Konya gibi yeni yeni kentsel unsurların artışıyla kentleşme sürecinde yeni mekanlara adapte olma sorunlarını oluşmasına zemin hazırlar.

Tabi birçok insanın yaşadığı bir kentte herkes farklı düşünüyor ve herkes kendi özgürlüğünü yaşamak istiyor. Bundan dolayı insanların pek samimi ilişkisi yok, bir çıkar meselesi üzerinden dolayı bu insan bana ne der düşüncesi kentte yok ama atıyorum bir köy ortamında bu var. Kentlilik bilinci beraberinde mesafeli olması tabiri caiz ise “kimseye eyvallahı olmamayı” doğurdu. Hâlbuki köy öyle değil böyle yaparsam komşu ne der diye üzerinde bir baskı hisseder. Elalem ne der korkusunu kentte daha az yaşıyoruz. Buradan kent ahlakına geçerse kent ahlakı da kentli insanı biraz daha hal ve tavırlarında mezhebi geniş kılar. Elalem ne der? kentlinin kafasında yer etmez bununla ilgilenmez. Bence bu yüzden kentli insanın kentlilik bilinci ve ahlakının temelinde özgürleşme yatmaktadır. Bundan dolayı kentli insanın kentlilik bilinci ve ahlakının

temelinde özgürleşme yatmaktadır. Kısaca kentli insan köylü insana göre daha geniş ve özgürlüğüne düşkündür. (S.K. 21).

Genç kesim için kentlilik bilinci özgürlük, kişisel farklılıklara, düşünce farklılığına genişlik deyiş kent ahlakı içerisinde kimsenin göz hapsine maruz kalmadan rahatlıkla davranışlarını sergileyecekleri hoşgörülü bir ortam anlayışı içinde iken orta ve ileri yaş grubu için kent ahlakı daha çok sakinlik huzur edep ve saygı içerisinde karşılıklı anlayışa dayalı birbirine karşı sorumlulukları olan toplum içerisinde uyulması gereken kurallara bağlılığı vurgulayan bir anlayış hâkimdir. Bu görüşmenin sonucundaki izlenimde kentlilik bilinci ve ahlakının bizi bir arada ve güçlü kılacağı yönündeki inançtır.

Kentteki ahlak yapısında düzensizlik ve bozulmuşluk hakim kırsalda bu anlamda ahlak bozukluğu görülmez, insanlar birbirini gözetir, yardım eder, dertlerine ortak olur. Eskiden küçükler bir anne, nine veya dedelerinin önünden kolay kolay geçemezdi. Yani 100 metre ileride olsa geçmezdi. Köydeki yaşam doğal bize uyan ve saygıya dayalıydı şimdi herkes başına buyruk hele gençler... Bizim zamanımızda köyde sadece bir komşunun TV'si vardı. Belki sen bilmezsin "Küçük Ev" diye bir dizi vardı o zamanların dizisi bile şimdiki dizilerden daha edepli öğreticiydi, inanır mısın ekrana bir erkek çıktı mı ninelerimiz başlarındaki örtü ile yüzlerini örterlerdi. Hani Vizontele filminde " Zeki Müren'de bizi görecek mi" esprisi varya ha işte o bir gerçek Anadolu insanın ahlakıyla alakalı bir gerçektir o söz. (Ö.F.B.50)

Görüşmeci, çocukluğunu köyde kısıtlı imkanlar içerisinde geçirmiştir. Bu durum, günümüzde birçok imkana sahip olan kentlinin tutum ve davranışlarının imkanların gelişmesiyle ne kadar değişime uğradığını açıklamaktadır. Kısıtlı imkanlar içerisinde insanlar ahlaki unsurları, imkanlardan üstün görüp, insanların birbirine olan muhtaçlığına ve dayanışma duygusuna vurgu yapmaktadır. İmkânları geniş olan günümüzde ise insanların özgür ve bireysel hareket etme durumu daha fazladır.

Kentlilik bilinci bireylerin kentteki diğer bireylerle, kurum ve kuruluşlarla anlamlı ve güçlü sürdürülebilir bağlar kurmasıdır. Ayrıca kendimizi yaşadığımız kentin bir parçası olarak görmeliyiz. Bu bilinç ile

doğru bir yol izleyerek kentte bir arada yaşam mecburiyetinden kaynaklı olarak birbirimize karşı sorumluluklarımızı unutmadan yaşamalıyız. Hepimizin uyması gereken kurallar vardır. Ortak kullanım alanlarımız çok sayıda paydaşlarımız olduğu için bunları kullanırken özenli olmalıyız. Çünkü bunları bir başkasının da kullanacağını unutmamalıyız ve birbirimize saygıyı ilke edinmeliyiz. (A.T.53)

Kentin bireye sağladığı imkanlar, insanları atomize edip bireyi tek ve biricikmiş duygusuna yöneltip, insanların birbiriyle olması gereken ilişki ve etkileşim durumlarında tahribatlar oluşturuyor. Sorumluluk duygusunu kentte bir arada yaşama gerçekliği için önemli temel olarak görülmüştür.

3.1.3.Kentlilik Bilinci ve Farklılıkları Sindirmek

Konya şehri tarihsel özelliğinden dolayı kalkınmaya önem veren, ticaretle meşgul olan ve önemli ticaret şehri olma avantajıyla kendini geliştirmeye dönük bir kent olma imajını sürmesine rağmen sosyal hayatın canlılığı ve toplumsal ilişkilerin sıcaklığı açısından çokta, kentli olma vasfına erişmiş bir konumda değil. Bunun sebebi ise sosyal mobilite açısından belirli, tekdüzeliğe sahip farklılıklara müsemma göstermeyen insan profiline sahip olmasından dolayı söylemek mümkün. bunun ışığında “Konya’da kentlilik bilinci yerleşmiş midir? sorusunun yanıtına genel anlamdaki ortak kanı yerleşmemiş olduğu yönündedir.

Konya’da halen kentlilik bilincinin yerleştiğini düşünmüyorum. Hani böyle sanki Konya insanını köyden getiripte zorla bir şeylere adapte ediyormuşsun gibi, onlarda kent hayatına uygun davranışlar içinde ir bilinç sergilemiyor. Kentli insan farklı bakış açısına sahip olmalı. Bunu Konya insanın da göremiyoruz. Modern, ileriye yönelik düşüncelere sahip değiller genel anlamda bu durum tabi Konya’nın muhafazakâr, dini boyutu yaşamasından dolayı kattığı bir sebeptir. Konya insanı halen köylü insanların yaşam şeklindeki “Elalem ne der” anlayışında bir tip, geleneklerine çok bağlılar ama bu geleneklerde öyle değerleri ya da dini anlamda önemli şeyler olan gelenekler değil kendilerince kalıplar içinde yaşattıkları gelenekler

-Peki Konya’nın kentli yaşam tarzına öğrencilerin katkı sağladığını düşünüyor musunuz?

-Kesinlikle, düşünüyorum. Öğrenciler, dışardan göçler, yeni bakış açıları yeni fikirler demektir. Öğrenciler Konya için sıcakkandır. Örneğin Eskişehir, öğrenciler sayesinde kentlilik anlayışını yakalamış. Ben orayı gördüm, insanları birbirine karşı çok saygılı ve daima yardıma açık hem candan şekilde davranışları olmasına rağmen aynı zamanda mesafelilerde şöyle ki; bu mesafe ve uzaklık Elalem anlamında kişinin hayatını merak etmeme yönünde özellerine karşı bir mesafe ve saygı var. Ama Konya bu sorularla çok haşır neşir oluyor. Konya'da herhangi bir farklı tip ortada iken hemen etrafındakiler bu nasıl giyinmiş, bu nasıl davranıyor diye yargırlar, ama Eskişehir'de ise Konyalıların antinkuntin diye tabir ettiği insanlardan görüyoruz. (H.B. 21)

Kentlilik olgusu göreceli bir kavram olarak bireylerin alışkanlıkları ve yaşam tarzlarına yönelik olarak düşünsel planlanmış bir kurgudur. Konya, şehir olarak Türkiye'nin en üretken kentlerinden biri olarak kendine bir imaj oluşturmuştur. Lakin Konya kendini birçok alanda, yapılandırmış, kalkındırmış olsa da Konya'nın yerlisi olmayan öğrencisi, memuru tarafından, kendilerine karşı mesafeli bir tutum sergilediği görüşü baskıdır. Ama Konya'nın yerlisi olmayıp, uzun yıllar Konya'da yerleşimini, düzenini kuranlar, Konya'nın sakin ve güvenli bir şehir oluşuna, imkanlar açısından da hiçbir kısıtlılık hissetmediklerini söylediler. Konya'da kısa süreli geçici kalan kesimde olumsuz tutum görülürken uzun süre Konya'da yaşam süren görüşmeciler Konya şehrinden memnun olduklarını belirttiler.

Şimdi, tam yerleştiğini söyleyemem Konya yeni yeni kendini aşıyor. Konya halen genel anlamda gelenekselliğini koruyabiliyor. Halen şehir hayatına zor adapte olabilen yaşlı anneler, babalar köyün rahatlık ve sakinliğine göre yaşam sürmeyi tercih ediyor mesela. Bizim gibiler için kentlilik adabı bir beden büyük olan elbise gibi içinde kaybolup gidiyoruz. Konya kentlilik bilincine sahip olmada halen birçok hususta eksiklikler taşıyor. (M.C.M. 62).

Orta yaş üstü olan ve kırsalda yaşam sürmüş, kırsalla haşır neşir olmuş bir önceki nesil, kentliliğin modern yaşamın dayattığı yüksek binalar, trafik, huzursuzluk ve sürekli koşuşturma içerisindeki olan kentli olma durumunu içselleştirmiş olduklarını söylemek pek de mümkün değil.

Bence Konya kentli bir yaşam sürme açısından erekli bilince ve yeterliliğe sahip. Şimdi bu kadar göç alan bu şehirde bu kadar insan kargaşasız gürültüsüz hep bir arada yaşıyor. Zaman zaman elbette olaylar oluyor ama bu kadar çeşitli yerlerden gelmiş insanlar arasında elbette uyumsuzluklar sürtünmeler olur. Konya bunun üstesinden gelen bir kent, Konya da mahaller arasında bile çok çeşitli gruplar bir arada yaşayabiliyor bu çok çeşitlilik içerisinde bu kadar olaysız yaşamakta bir kentlilik bilincinin göstergesidir.(Ö.F.B. 50).

Yoğun bir göç alma özelliğine sahip olan Konya, sadece çevre illerden değil, Türkiye'nin farklı yerlerinden hatta yurtdışından bile göç almıştır. Bu karışıklık içerisinde kozmopolit şehirlerinde görülen suç ve karmaşa ortamının olmaması en azından en alt seviyelerde olması Konya'nın kentlilik ahlakının durumunu yansıtmış oluyor

3.2. Rekreasyon ve Boş Zaman değerlendirme Adına Yapılan Etkinlikler Ölçümü:

3.2.1. Modernitenin Ürünü Olarak Boş Zaman Kavramı

Boş zaman değerlendirilmesine yönelik olarak sorulan soruda bireyler genellikle boş zamanlarının nadir olduğunu, boş zamanlarını da işlerinden arta kalan kendilerine ait özel zaman dilimi olarak tanımladıkları süreci yakın ilişkilerde buldukları bireylerle sevdikleri dinlendirici fiziki ve zihinsel aktiviteler yapma süreci olarak değerlendirmişlerdir.

Görüşülen bireylerin boş zaman değerlendirme alışkanlıkları arasında genel olarak evde TV seyretmek, uyumak, birileriyle veya yalnız başlarına şehirde gezintiye çıkmak, kitap okumak, alışveriş merkezlerine gitmek diyebiliriz. Tiyatro, sinema, konser, sergi vs. gibi kültürel etkinlikler çokta sık yapılan boş zaman etkinlikleri olduğunu söyleyemeyiz. Spor ve yeşil alanlarda fiziksel aktivitelerde bulunma durumu ise kentsel dönüşüm içerisinde kalkınmasıyla ve artışıyla yürüyüş, koşu ve belediyenin sağladığı spor aletleriyle karşılama söz konusu, erkeklerde ise Türkiye'nin genelinde hakim olan halı saha etkinlikleri ve futbol baskın bir durumda.

Boş zaman diye bir kavram benim için yoktur, çay bile içiyorsam o zamanın içinde bir çay içme eylemi gerçekleştiriyorum o bile benim hayatımın bir parçası, benim için ancak iş dışı zaman var. İş dışı zamanda kendime aileme, sevdiklerime ayırdığım zamandır. Bu zaman içinde de sevdiğim işleri yapmaya özen gösteririm ya kitap okurum ya müzik dinlerim bazen yemek yaparım. Bizim Konya'da avcılık derneği var Silleye gider güzel havalarda ava çıkarız. Mesela eşim içinde söylemem gerekirse o da mahallerimizde bulunan küçük park alanlarındaki spor aletlerine biner. Tatil kültürümüz pek yoktur, Konyalıların geneli içinde bunu söyleyebilirim. Daha çok bizde kaplıca, dini amaçlı turizm yaygın, bağlık bahçelikler Konya'da mevcut olduğu için insanlar genelde bağı bahçesi varsa yazın oralara köylerine giderler. Olmayanlar içinde belediye parklar yapmış insanlar- genellikle de hanımlar ve çocuklar – oralarda güzel havaları değerlendiriyorlar. (A.S.29)

Boş zamanlarımızı ailece değerlendirmeyi seviyoruz. Çok nadir olarak arkadaşlarımızla vakit geçiririz. Boş zamanlarımızda gezip görme, fotoğraf çekirtmeyi severiz, tarihi, turistik, kültürel yerleri gezeriz.(M.S.A.44)

Boş zaman kavramı, Türk toplumunda genel olarak yakın ilişkiler içinde olduğumuz aile, akraba, eş, dost ile birlikte yapılan, genellikle rahatlık ve mutlu olmaya yönelik, kafa dinlendirici durumların olduğunu söyleyebiliriz. Ülkemizde boş zamanı değerlendirme durumunun Batılı ülkelerdekinden ayrılan en önemli noktalarından biri, boş zamanlarımızı sevdiklerimizle değerlendirmemizdir. Batılı bir bireyin yaptığı gibi bireysel aktiviteler yapmaktan çok ortaklaşa bir şeyler yapma durumu hakim.

Boş zamanlarımı şiir yazarak, tarihi, değişik mimarisi olan yerleri araştırıp bulup gezmeyi severim. Bu gezintileri genellikle yalnız yapmaktan hoşlanırım çünkü boş zamanlarımı kendi istediğim şeyleri yapmak, kendime bir şeyler katacak şekilde değerlendirmeyi severim. (T.K.23).

Orta yaş grubundan farklı olarak, genç kuşakta özellikle de ailelerinden uzak olan üniversite öğrencilerinin boş zaman değerlendirme kültürleri, tıpkı Batı toplumlarında olduğu gibi daha bireyci, kişisel istekler ve amaçlarına yönelik olmaktadır.

Boş zamanlarımda çocuklarımla eğlendirici etkinliklerde bulunmaya çalışırım çünkü hafta boyu onlar okulda ben işte olunca günlük rutinlerimizin dışında fırsat buldukça imkanlarımız dahilinde yeni yerler gezip görmeye çalışırım, akraba ziyaretleri yaparım. Onları gezdiririm, sevdiğim yerlere götürürüm –Kent Plaza, 80 Binde Devri Alem Parkı, bizimkiler Kanyon Parkını çok sever oralar sık gittiğimiz yerler, bizler dinleniriz, onlarda doğada koşup oynarlar işte. (A.Ü.31).

3.2.2. İmkanlar Açısından Konya

Konya, şehir olarak gelişme noktasında süreklilik ve devamlılıkta istikamet eden şehirlerden. Konya için son zamanlarda yaptığı atılımlar açısından “proje şehri” diyebiliriz. Bu projeler elbette daha çok halkın gündelik hayatlarına yönelik boş zamanlarını değerlendirecek veya ona hizmet edecek birçok bir çok çalışmayı kapsar. Bu çalışmalar içerisinde en çokta Konyayı yeşillendirme ve çevre düzenlemesi, parklaşmanın artması durumunu söyleyebiliriz. Şehir içi gezi turları, çevre düzenlemeleri, parkların artışı çeşitli bahçeler (Kelebekler Vadisi, Trafik Parkı, 80 binde devri alem vs.) ile batının boş zaman endüstrisi unsurları olan bu tip modern yapılanmaları çoğaltan bir kenttir.

Hayır. Hiçbir şekilde etkinlik yapabilecek adamakıllı yer yok. Farklı yerler, farklı kültür ve mekanları keşfedeceğimiz yerler neredeyse yok, hep standart kafe ve fast foodçularla dolu bir şehir. İnsanların kafa yapısı hep aynı Faaliyetler açısından imkan sunma noktasında en aza indirgenmiş şehir diyebilirim. (H.K.26)

Ben Konyalıyım ve birçok şehirde olmayan imkanlarımız şehrimizde var. Konya düzlük bir şehir olmasına rağmen Takkeli Dağda insanlar yamaç paraşütü yapabiliyor, Beyşehir’e gidip gölde balık tutabiliyor, merkezde kalan bunları belki bilmeye bilir ama azıcık araştıran kişi Konya’da yapabilecek birçok etkinlik bulabilir. Hobi bahçelerimiz var oralarda insanlar istediği meyveyi sebze yetiştirebiliyor. Eğitim-Kültür yönünden birçok seminerler oluyor,

alanında uzman kişiler gelip burada birçok insana hitap ediyor, gelişimlerine yönelik isteyen hangi alanda olursa olsun Konya bu imkanı sağlıyor.(H.B.63).

Görüşmecilerin ikisi de Konyalı ve Konya’da yaşamaktadır. Aynı kenti paylaşan iki kişi farklı görüşlere sahiptir. Bu iki görüşün farklılığının temelinde yaş ve cinsiyet unsurunun etken olduğunu söyleyebiliriz. Görüşmecilerden yaşı daha genç olan H.K’nın görüşünde Konya faaliyetler açısından kısıtlı imkana sahipken ileri bir yaşta olan H.B erkek bir görüşmeci olarak sosyal aktivitelerin çeşitliliğine daha çok vurgu yapmaktadır. Bir erkek olarak dış dünya ile daha çok haşır neşir olmanın sonucu olarak , Kent merkezinin dışında kalan çevre yerlerdeki sosyal aktivitelerden de haberdar ve bilgi sahibidir. Ayrıca yaşı gereği Konya’yı daha iyi tanıyor olması ve Konya’nın yeniliklerinden daha çok haberi olduğunu söyleyebiliriz.

Ben yeteri olduğu kadar imkanın olduğunu düşünmüyorum ama o kadar da mahrum kalmış bir yer diyemem. Mesela boş zamanlarımda olduğu kadar Konya’nın tarihi turistik yerlerini, camilerini, çarşılarını gezmeyi severim. Ama tabii bunlar kısıtlı yeterli değil, bir elin parmak sayısı kadar.(F.D.28)

Aslında evet Konya bana imkanlar sunan bir şehir, Konya’da kültürel anlamda imkanlar olmasına var ama hayatı boyunca Şeb-i Aruz’a gitmemiş Konyalılar da var. Bu yüzden de bir müzeyi hiç gezmemiş insanlar var. Konyaya dışardan gelen Konya’nın imkanlarını daha iyi bilip kullanıyor, yerlisi biihaber halbuki Konya Anadolu Selçuklularına başkentlik yapmış bir kent, o kadar çok tarihi eseri var ki ama bu eserler tam olarak halka tanıtılmıyor. Halk sadece gezmede tozmada ancak parklara AVM’lere gidiyor. (N.K.38)

3.2.3.Şehrin Boş Zaman Değerlendirme Olanakları

Görüşmecilerden edinilen izlenimler sonucunda Konya mekan ve aktiviteler açısından belli bir standart, çok farklı seçenek sunma açısından kısıtlı olduğunu belirtebiliriz. Konya’da genelde dışardan gelen yabancıların büyük çoğunluğu Mevlana Türbesini gezmeye, Meram Bağları ve Alâeddin Tepesine gitmeye öncelik veriyor. Konya’nın yerlisi ise daha spesifik mekanları bildikleri için oralara gitmeyi tercih ediyorlar. Mesela Hobi Bahçeleri veya ilçelere beldelelere doğru şehir dışında slow bir

hayat tarzı sunan bağlarına “ Meram Dere Kasabası” denilen Konya dışındaki doğal alanlara gidiyorlar Yazlığa gitme ve ya yurtdışı seyahati gibi seçenekleri pek yoktur. Tatil alışkanlığı ya da kültürü, Batılı bir boş zaman alışkanlığı olduğu için özellikle günümüzün tüketim toplumlarında en yaygın yapılan boş zaman değerlendirme etkinliğidir.

Konya’da tatile çıkma anlayışı pek yaygın değildir. Konyalılar geleneksel tatil anlayışı olarak köye gitme, akraba eş dost ziyaretlerine gitmeyi daha uygun görüyorlar. Maddi imkanı yeterli olan kimselerde sahiller, deniz plajlar yerine daha muhafazakar tatil beldeleri veya kaplıca türü dinlenme ve sağlık turizmini içeren yerleri tercih ediyorlar. Konya genel anlamda gündelik hayata yönelik boş zaman etkinliği geçirme açısından genele yayılma, geniş bir kesime hitap etme noktasında yetersiz kalıyor.

Konya bundan 10 yıl öncesine gidildiğinde şimdiki mekanları yoktu. Şimdi insanların taleplerine karşılık bir şeyler yapan bir kent oldu. Mesela mahallerin arasında bu kadar park, koşu yürüyüş yolu, spor aletleri yoktu. Yaşlılar için “mahalle konakları”, ev hanımları için Hanımlar Lokali, Komek Kursları vs. bu gibi yerler isteyen herkes için boş zamanlarını faydalı şekilde değerlendirecekleri yerlerdir.(Ö.F.B.50)

Konya, göç ve göçün sonucunda gelişen insanların talepleri doğrultusunda yeni mekanlara duyulan ihtiyaç ve bu mekanların üretimini sağlayan bir kent olduğunu söyleyebiliriz. Çok farklı ve uç kesimlere yönelik olmamakla birlikte genel bir ortalama düzeyde insanların bilgi, beceri ve hobilerine yönelik birçok imkan sağlama yönü olan bir kent olduğunu söyleyebiliriz.

Ben bu konuda Komek Kurslarını önemli buluyorum çünkü her alana her yaşa uygun yapmak öğrenmek istediği birçok alanda fırsat sunan çok güzel bir şey, bunun yanında da gençlerin bu kurslara ilgi göstermesini sağlayacak projeler üretilmesini temenni ediyorum. Geleneksel sanatlar doğrultusunda kendini geliştirme şansı bulabiliyor orta yaş kesimindekilerde. Mesela benim ilgi alanım Klasik Türk İslam ciltleridir. Buna yönelik bir uygulama olmasa da birçok güzel branşlar var.(M.N.E.25)

Belediyenin Konya halkının boş zaman değerlendirme ve bilgi beceri ve hobilerine yönelik açmış olduğu meslek edindirme işlevi olan Komak kursları, Konyalıların ilgi gösterdiği ve boş zamanları içerisinde bulundurduğu farklı branşlarla değerlendirdiğini ve bu branşların halkın büyük çoğunluğundan rağbet gördüğünü söyleyebiliriz.

Sille gibi turistik yerlere gideriz. Konya da öyle çok aktivite yapabileceğimiz yer yok. Yazın parklar, kışında AVM'ler var. Parklarda da insanlar sürekli mangal yaktıkları için insan o dumanın içinde olmak istemiyor yani parkları park olarak değil de piknik alanı olarak kullandığımız için tercih etmiyoruz sık gitmeyi. Zaten o yüzden yazları biz Konya da kalmayız memlekete gideriz.

-Memleketinizle kıyasladığımızda orada yapma imkanı bulupta Konya'da yapamadığımız etkinlikler var mı?

-Evet, hem de çok fazla var. Ben Karadenizliyim biz de en basitinden deniz var, doğamız var, yeşil alanlarımız var. Doğa yürüyüşlerini sık sık yapıyoruz daha düzgün ortam var. Burası ile kıyaslayamam zaten, bunları Konya'da bulmuş olsaydık gitmeyi tercih etmezdik. Sırf bu yüzden gidiyoruz. Burada kısıtlı bir yaşama sahibiz. (M.S.A.44)

Konya'nın iklimsel ve coğrafik özellikleri açısından bazı kısıtlı koşullara sahip olması, bozkır iklimin verdiği karasallık Konya'nın yerli halkını da Konya dışından gelen yerleşimcileri de yeşile, doğaya yönelik bir arayış içerisine sokmakta. Yeşilin az olduğu bölgelerde insanlar daha çok yeşilin bulunduğu Meram, Kozağaç gibi yerlerde vakit geçirmeyi tercih ediyorlar.

Konya'da boş zamanlarımızı değerlendirme adına en sık gittiğim mekan Dante'dir, çok severim orayı edebiyat ve nostaljik şeylere ilgim olduğu için orayı tercih ederim. Onun dışında No:51 var oraya da sık giderim çok severim böyle nostaljik ve farklı atmosferleri var. Genelde buralara arkadaşlarımla gelmeyi tercih ederim, muhabbet ederiz. Camiler ve avlularını da çok severim, Konya'nın camilerini o yönden beğeniyorum boş zamanlarımda orada huzur bulmak için gidip yaşlı insanlarla sohbet etmek beni mutlu ediyor. Onun dışında Meram'daki Kafem'e gideriz orası çok güzel yurt arkadaşlarımla orada yürüyüş yaparız. Yürüyüş için çok güzel bir alan. (S.K 21).

Sille, Meram Bağları, Akyokuş, Kelebekler Vadisi, AVM'ler gibi birçok mekan bulunmaktadır. Yaz aylarında günün yorgunluğunu ve stresini atmak istersem mesela Akyokuş güzel manzarasıyla gidilmesi gereken bir yer. Tarihle iç içe olmak istersem eğer Sille ve ya Selçuklulardan kalma Medreselere ziyaret ederim. (R.T.52)

Köklü bir tarihe sahip olmasından dolayı Konya şehri boş zaman değerlendirme adına sadece rekreatif alanlarla sınırlı bir şehir olmadığı aynı zamanda kültürel tarihi mekanların varoluşuyla insanların boş zamanları değerlendirme adına farklı alternatifler sunmaktadır. Özellikle cami ve medrese gibi Selçuklu mimarisinden önemli yapılara ev sahipliği yapması, bu mekanların tarihi çekiciliği kente farklı bir kimlik kazandırıyor.

3.3. Konya'nın Modern Kent Olması Algısının Ölçümü:

3.3.1. Modernliğin İçindeki Geleneksellik

Genel anlamda var olan modernlik algısı Modernliğin, bireye imkanlar sağlayabilmesidir. Konya'nın modernliği ve tanınma hususuna gelecek olursak; ülkenin en güvenilir yerinde konumlanmış olması, yıllardır ticaret yollarının üzerinde bulunmuş olması günümüzde de sanayileşmiş bir kent olma özelliğine bağlayabiliriz. Ayrıca Konya modern kimliğini kazanmada pek çok kültürel faaliyeti bilhassa da son zamanlarda üstlenmiş olduğu etkinliklere bağlayabiliriz. Konya, Mevlana Türbesi ile dünyanın pek çok yerinden turist çekmektedir. Pek çok turiste ev sahipliği yapmasından dolayı Konya kendine cazibe unsurları kazandırmaya çalışıyor ve var olan tarihi dokusunu da sürdürmek için kendini birçok alanda kalkındırması zorunlu oluyor. Türkiye'nin genelinde var olagelen şekli modernleşme Konya içinde geçerlidir. Kısacası sorun: "Konya Modern Ama Konyalılar Modern Değil!" anlayışında yatıyor.

Ulaşım olanakları açısından baktığımızda gelişmiş ama hani birey ve zihniyet olarak bu konulara gelirsek hiçbir şekilde gelişmemiş. Açılmamış, modernleşmemiş bir kapalı kutu gibi. Ulaşım ve iş imkanları özellikle de sanayi açısından gelişmiş Avrupa'ya bile parça satan bir kent Konya bu ekonomik anlamda gelişmiş şehirlerimizden olduğunun göstergesi. Ben öğrenci olduğum için, Ulaşımın istediğim saatte ve sıklıkta olması benim için çok avantaj (E.T.25)

Konya'ya baktığım zaman bazen bazı şehirlerde hiç olmayan güzel modern şeyler var. Mesela bunlardan biri bisiklet yollarının yaygın olması, yürüyüş yollarının olması benim için Ahmet Ladikli Hüdaî Parkı bu anlamda çok güzel uzun bir park. Konya'nın düzenini dizaynını ben beğeniyorum, temiz bir şehir. Bu unsurlar modern bir şehir için güzel şeyler, ama esas meseleye gelinirsek yani yaşam şekli ve düşünce tarzlarına burada örnek vermek isterim. Bisiklet yolunun olması, yürüyüş yollarının olması bir şehir için artı değerler size aktivite sunma açısından avantajlardır. Ama bunların olup olmaması mesele değil, bunlar ama ben mesela bisikletle birkaç kere okula geldiğimde, kız olduğum için çok fazla bakışlara maruz kalıyorum bu da benim rahat olduğum gibi hareket etme imkanına engel oluyor. Konyayı yapılanma olarak modern bir şehir olarak görsem de Konyalıları modern görmüyorum. Konya halkı halen bir kızın bisiklet sürmesini aşabilmiş değil. Ama Meram tarafı için durum ayrı orada daha rahat bir şekilde sürme imkanı buldum belli bir kesimi ayrı tutuyorum ama kentin genelinde zor. (R.L.Z.24)

Modernlik algısı; yaşa, cinsiyete, eğitim düzeyine, sosyo-kültürel yapıya bağlı olarak değişiklik gösteren bir olgudur. Görüşmeci yaş olarak genç ve üniversite öğrencisi olarak bir kentten beklentileri orta yaş grubu, eğitim düzeyi yüksek veya daha düşük bireyden daha farklı bir bakış açısına sahiptir. Kentin modernliğini dışa dönük yaşam tarzına elverişi ortamlara, olanaklar sunmasına bağlamıştır. Dışarıda rahat ve özgürce hareket etme isteğini modernleşme ile aynı doğrultuda gelişeceğini ifade etmiştir.

Modern derken çok uçuk bir modernlik anlayışından söz edemem Konya için ama yeni yeni düzenlemeler var. AVM'ler, parklar, yeşil alanla artık çıkıp bir yerlerde ailecek bir şeyler yapabileceğimiz değişik yerler var. Bir de şöyle bir durum var bir şehir ne kadar modern veya ne kadar imkanlara sahip olursa olsun onlardan faydalanabilmek için belli bir maddi güce, imkanlara sahip olmak gerekir. sen oralara gidecek imkanlara, araçlara sahip değilsen o başkaları için var olur sen de ancak belki ayda yılda bir bu tür yerlerde gezip tozabilirsin. Bence burada modernlik benim için imkan sağlayabilmektir. (C.A.50)

Modernite algısını, imkanlar ve bu imkanlardaki çeşitlilik olarak değerlendiren görüşmeci Modernleşmenin belli bir ekonomik seviyede refaha erişmiş olma durumu olduğuna vurgu yapmaktadır. Birey yeterli ölçüde maddi olanaklara sahip değilse modern kentin imkana erişme de sınırlılıkların olacağını ifade etmiştir.

Evet, modern bir şehir ama daha da gelişebilir. Kentsel dönüşümdeki gelişimiyle, üniversiteleriyle, modern ve gelişmiş hastaneleriyle çevre düzenlemelerine verdikleri önemle modern olma yolunda çabaladığını söyleyebiliriz. (S.A.34)

Çağdaş bir kent ilk önce insanların içinde yaşadıkları toplumsal yapıda rahat ve huzurlu bir şekilde gündelik hayatlarını güven içinde yaşayabilecekleri bir ortam sağlamalıdır. Ancak Konya diğer şehirlere göre ne kadar güvenilir emniyetli bir kent profili çizse de gerek kentleşmenin neden olduğu hızlı nüfus artışı, bunu karşılamak için yapılan binalar ve bunların konumları sebebiyle, ciddi trafik sorunlarının olduğu bir kent durumundadır. Diğer yandan da Konya'da artan bir boş zaman değerlendirme adına birçok imkanda bu süreçte gelişmekte rekreasyon alanları Konyalının giderek ilgisini çeken ve onların hayatına renk katan bir şehir konumuna getirmekte. Bunları değerlendirdiğimizde gerek Konyalıların gerekse Konya'yı yönetenlerin daha ciddi bir şehir planlaması yapmaları ve rekreasyon alanlarını geliştirmeleri gerekmektedir.(M.CM. 62).

Gelişen ve yeni mekânsal üretimler içinde Konya, nüfus artışıyla beraberinde artan ciddi beton yığınları fazla insan sayısı kenti gitgide havasız, karmakarışık bir duruma sürüklemekte. İnsanlar bu olumsuzluklardan kaçışı ise sakin, huzur buldukları, temiz havanın olduğu yerlerde almaya başladı. Modern, Çağdaş bir kent olmanın gerekliliğinden biri de ciddi bir şehir planlamasının uygulanmış olmasında yatar.

3.3.2. Kentin İmajı

Modernlik algısı insanların kendilerini, farklılıklarını, özgürce ortaya koyabildikleri bir durum olgusu hakim, kalkınmışlık ve modern zihniyet fiziksel gelişmişlik, ulaşım, eğitim, sağlık, kültürel faaliyet etkinlikleri sunma açısından pek çok imkanı sunabilecek düzeyde olmasının yanı sıra bunları sağlayıpta insanların bu

olanaklardan yeterince faydalanabilecekleri ortamı, maneviyatı sağlayabilmesi yani zihinsel anlamda önyargıları olmayan kenti modern kent olarak görme algısı hakim. Genel bir kesim için modernlik çağa ayak uydurmak, değişime ve gelişime açık olmaktır, farklı düşüncelere saygı göstermektir. Kısacası ortak görüşe göre modernlik algısı dönüşüm esnekliğine sahip olabilme özelliğidir.

Modern kent, her türlü altyapı sorununu çözmüş, ulaşım sorunu olmayan, çevre temizliğine önem veren, havası temiz, yeşil alanın bol olduğu, sağlık kuruluşları, modern hastaneleri olan, üniversiteleri olan ve öğrenciler için birçok sosyal kültürel alan açan bu gibi birçok özelliğe sahip bir kenttir. (D.Y.37).

Bence modern bir kentten kasıt şu şekilde olmalı; bir arada yaşayan insanların birbirlerinin düşüncelerine saygı gösterdiği, kesinlikle birbirini dışlamadığı ama huzuru bozacak durumlara karşı da engelleyici bir tutum içinde olan otokontrollü, her alanda ve her yerde alt yapı ve üst yapının geliştiği ulaşım çeşitliliğine sahip olmalı yoğunluk içinde şehirde dinlendirici huzurlu sakin temiz alanlar sunmalı her kesime hitap eden kaynaştırıcı bir şehir düzenlemesine sahip olmalı. İnsanların gündelik hayatını pratikleştirecek bir tasarıma sahip olmalı. İnsan odaklı, insanlara bağlı bir şehir olmalı. İnsanlar istediği zaman hoşlarına gitmedikleri bir yeri değiştirebilmeli, atıyorum sevmediği bir kafeyi veya parkı oy çokluğu kamuoyunun isteği ile değiştirebilmeli. Benim hayalimdeki modern şehir böyle. (H.B.21).

Kentin, kırsaldan ayrılan en önemli ayırıcı unsuru farklılıkları içerisinde yaşatmasıdır. Bu farklılıkların bir arada huzur içinde yaşayabilmesi içinde birbirlerine saygı duymadan geçer. Kent her zaman dinamik ve dinç bir halde olup, kontrolü elinde tutarak her bireyin güvenliğini sağladığı takdirde, içinde yaşayan insanlar tarafından yaşadıkları kentin imajı olumlu bir şekilde değerlendirilir. Yani kent, kapsayıcı ve aynı zamanda her bireyin yaşam hakkını da koruyucu bir görev üstlenmelidir. Kent içerisinde birey, yaşadığı kenti istekleri doğrultusunda, kentte gördüğü eksiklikleri tamamlamaya veya yeniden üretmeye yönelik aktif bir role sahip olmalıdır. Kentte yaşayan bireyler yaşadıkları yeri değiştirmeye yönelik imkanlara sahip olduğu sürece bu kent içinde yaşayanlar tarafından sahiplenilir.

Ben kendi kültüründen vazgeçipte uyduruk batıdan gördüğümüz her şeyin aynısını yapmanın modernlik olduğunu söyleyemem. Bence modernlik kendi özü canlı tutup insanlarını bu kültürü içinde rahat yaşatmalı benim aklıma direk Japonya geldi. Onlar insanlarına değer veriyor binalara yapılara değil küçük evlerde yaşıyorlar ama yılda ortalama 10 ülke geziyorlar ve buna devlet teşvik ediyor. Mesela kapalı bir kadında haklara sahip olmalı sırf kapalı diye mahrum kalmamalı bisikletini sürebilmeli parkta koşabilmeli bunlar insan için güzel aktiviteler. Kadın-erkek, açık-kapalı diye yargılamadan önyargılarını aşabilmiş bir yer bence modern bir kent. (R.L.Z 24)

Bireyin değer gördüğü, kendini gerçekleştirme adına imkanlara sahip olduğu bir kent, modern ve yaşanılabilir bir kent olma durumundadır. Görüşmeci burada Japonların, halkına vermiş olduğu önem ve ülkede yaşayan bireylere kalkınmaları için sağladıkları imkanları belirtmesi, bir kentin yaşayanlarına sunmuş olduklarıyla ancak gelişmiş bir kent olabileceğini vurgulamıştır.

Bence modern kent, zihniyet açısından kendini iyi yetiştirmiş, eğitmiş bir kent olmalı. Okumalı, boş işler yerine üretim ve çalışkanlık göstermeli tabi dinlenmesini de kaliteli bir şekilde yapmalı. (A.A.30)

Modernlik bence ihtiyaçlarına istediği anda güvenlikle ulaşabileceği trafiğin az olduğu, fakiri varsa işsizi varsa sosyal belediyecilik bilincine sahip olmalı komşuluk ilişkilerini gözeten, yardımlaşma ve dayanışma içinde olan zor durumdaki gözeten bir kenttir. eğer bu bilinç giderek yok olursa toplumda suç artar, cinayet artar, hastalıklı bir nesil ortaya çıkar.(Ö.F.B.50)

Ortalama bir refah düzeyinin ve imkanlara ulaşabilme açısından kolaylıklar sunan, eksik ve ihtiyaç sahiplerinin gözetilip korunduğu bir kent her daim huzur ve refah düzeyi belli bir çizgide tuttuğu süreçte kent, içinde yaşayanlar tarafından beğenilir.

3.3.3. Modernitenin Doğurduğu Tatminsizlik

Şehrin yaşayan bireylere vaadi olmalıdır. İçinde yaşattığı topluluğu belli düzen ve unsurlarıyla kendisine çekme potansiyeline sahip olabilmelidir. Konya şehri, Türkiye'nin en muhafazakar, gelenek örf ve adetlerine sıkı sıkıya bağlı, yabancılara ve değişime karşılık olarak kendi kimliğini dayatan bir şehir kimliğine sahiptir. Sanayileşme ve sürekli göç almaya çalışan bu kent, hizmet ve belediyecilik, düzen ve

sade bir hayat sunmasıyla dikkat çekiyor lakin bir kent ekonomik, fiziksel olanaklarının çokça gelişmiş olması modernliğinin göstergesi olsa da Konya'nın bu modernleşme süreci genel anlamda halkı tatmin edici bir durum değil.

Hayır, hayır bence kentin modern olması hiç tatmin edici bir unsur değil, bence insanların yaşantısının modern olması gerekir, yoksa köy yerinde de köylü insanlarla bir arada yaşam zevkli ve bilgilendirici oluyorken modern şehirde bunu yaşayamayabiliriz. Bazen köyde daha çok öğrenebiliyorken modern bir kentte bir sürü facebook twitter cahilleri ile yaşıyoruz. Saygı ve huzur içinde, haddini bilen bir toplumsal ilişki, fiziki ve ekonomik bir çok imkandan daha değerli mesela, biz Bolu'da taş çatlasa 100 haneli bir köyde yaşadık ve o kadar rahattık ki kendimizi orada hiç yabancı gibi hissetmedik orayı halen çok özleriz, oradaki komşularda bizi özler arar sorar budur işte tatminlik benim için Konya'da daha adamakıllı kapımı bir komu çalmış değil. Biz orada koca koca apartmanların içinde üniversite mezunlarıyla yaşamadık, tezekler, inekler içinde köylü amcalar ve teyzelerle yaşadık ve onlardan çok şey öğrendik. (M.S.A.44)

Modernliğin belli değerlerden kopuş olmaması gerektiğini belirten görüşmeci insan ilişkilerinin gelişmişlik göstermesinin yaşanılan yeri çağdaş kıldığı üzerine vurgu yapmıştır. Büyükşehirlerin sunduğu imkanlar, maddi boyutlarda kalıp maddesel yönde ihtiyaçları karşılamaya yönelik iken, sosyal ilişkiler, insan etkileşimleri göz ardı edilmiş durumda olduğu belirtilmiştir.

Bence bir kent, binalar, yapılar, olanaklar açısından elbette donanımına sahip olmalı. bunlar insanları kentlere çeker ama zihinlerin özgür ve modern olması biriyle konuştuğunda karşımdaki benim kuyumu kazar mı endişesi olmadan güven ve eminlik içinde olmak koca binalardan çok daha ehemmiyet taşıyor kendi adıma. Modernlik illa her şeye sahip olmak evinin, arabanın , işinin olması değil, o anlamda bakılacak olursam Konya'da çok fazla araba sahibi, ev sahibi var ama bunlara sahip insanlar kendilerini unutmuşlar. Dediğim gibi kalkınma önce tutum ve davranışlarda olmalı ancak o şekilde huzurlu bir toplum oluruz. Zaten modern bir zihniyet ister istemez olanakları, yenilikleri de beraberinde getirir. Örneğin o kentin bisiklet yolu yoktur ama normal bir

yolu vardır. Bir bayan orada rahatlıkla kimsenin laf dalaşına maruz kalmadan bisikletini sürebiliyordur bence bu çok daha modern bir durumdur. Çünkü o kadın huzurla o normal yolda bisikletini sürüyor ve zamanla oraya bisiklet yolu da yapılır. (R.L.Z. 24).

Bir önceki görüşmecinin dile getirmiş olduğu durum üzerine paralel bir tespitte bulunan görüşmeci, modernliğin yaşam tarzında, davranışlarda incelik ve nezaket göstererek, karşı tarafa saygılı tavırlar içinde bulunmak olduğunu dile getirmiştir.

Modernlik benim için bir kıstas değildir. Bir şehirde illa modernlik aramam çünkü modernlik sadece şekilseldir. Benim için manevi ahlaki yönden modernlik önemlidir. Bir çadırda yaşarsın ama o çadırda temizlik, düzen, tertip, ahlak içinde yaşarsan bence bu modernliğin çağdaşlığın olması gerekenin tam kendisi olur. Modernlik aslında bireyin insanın özünün en temiz en saf halidir. Yani modernlik sadece şekilsel olmamalı, yaşamsal ve ahlaksal anlamda modernlik beni tatmin eder.(A.T.53)

Benim için illa modern olacak diye bir kıstas yok. Benim çocukluğum küçücük bir yerde geçti, herkes birbirini tanırды, selamımız sabahımız eksik olmaz herkes hal hatır sorardı. Şimdi bakıyorum her türlü gelişmişliğe sahibiz ama bunları yapmayı unuttuk bence değerlerimizi yaşatmak tatmin edici daha çok. Kentin modern olması kentte yaşamı sevenler için önemli olabilir, ama nerede yaşamak istiyorsun diye sorsalar cevabım en modernde olsa bir kentte yaşamak istemiyorum olacaktır. Modernde olsa bir kentte yaşamak tek başına beni tatmin eden bir olgu değil. (R.T.52).

Modernlik belli kuralları olan, belli kriterlerin yerine getirilmesiyle ortaya çıkan bir durum değil. Bazı durumlar var ki modern hayatta olmazsa olmaz halini almıştır fakat bu olmazsa olmaz durumlar insan ilişkilerini koparıp tahrip etmiştir. Bazı durumlarda modernitenin kriterlerine uygun değildir ama hayatın anlam ve değer yönüne vurgu yapar. Örnek verilecek olursa komşuluk kültürü, modern hayatın içinde güvenli sitelerde, apartmanlarda gittikçe yok olmaya başlamıştır. Bundan 20-30 yıl öncesi müstakil evlerde yaşayanlar birbiriyle daha içli dışlı, samimiyete dayalı ilişkiler

içindeyken şimdi alt alta, yan yana bitişik hallerde yaşayan bireyler birbirinden oldukça kopuk tutum ve davranışlar sergiliyorlar.

3.4.Gündelik Hayat Alışkanlıkları Ölçümü:

Gündelik hayatın, kentle bir arada birbirini tamamlayıcı kapsayıcı sarmallığındaki iç içe geçmişlik durumu bireyin eylemlerini belirlerken, bireyin eylemlerinde kentte yeni oluşum ve üretilere yol açar. Bu ifade şunu belirtmektedir: birey değer üretiminde bulunurken yapıyı da inşa eder. Modern kent imajından farklı tablo çizen bir yerleşim yerinde yapılan gündelik faaliyetler elbette ki trafiği, yoğunluğu fazla olan bir yer ile aynı gündelik eylemleri meydana getirmez. Doğayla iç içe daha sakin bir yerde sabahlar kadınların ekmek yapması hayvanlarından süt sağması ile başlarken modern kentin sabahı trafikte bir elinde simit bir elinde telefon ile koşuşturma ile başlar. Bunlar zamanla kentte yaşayan bireylerin rutinleri olup genelleşmiş kalıplar halini alır. Buna istinaden görüşmecilerin çoğunluğu öğrenci ve çalışan kesim olmasından genel anlamda eylemleri tek tip kalıp üzerinden gelişmiş olmaktadır.

Burada önem taşıyan hususa gelecek olursak; kentin kamusal yüzlerinin, açık alanlarının gündelik eylem ve pratiklerimiz içinde ne kadar yer aldığıdır. Şehir hayatı bize göstermiş oluyor ki yeni modern kent kurgusu içerisinde bireylerin üretmiş oldukları yeni değerler ve koşullar içinde bu tip kamusal rekreatif alanlar bireylerin olmazsa olmazları içerisinde. Çünkü insan doğanın bir parçasıdır ve doğada var olan her canlı gibi onunla temas içinde olmalıdır. Bunun için gündelik rutinlerimiz dışında kalan zamanları değerlendirme adına bu gibi kurgulanmış, planlanmış kent yaşamında parklar elzemdir.

Genel olarak günlük hayatım ev işleriyle ev düzenlemesiyle geçer, belli işlerimi belirli günlerde yaparım. Mesela pazartesi günleri bizim mahallenin pazar yeri kurulur oraya giderim. Faturaları yatırmam gereken tarihlerde merkeze inerim. Benim özel olarak gittiğim kasaba, çerezciye uğrar evin ihtiyaçlarını karşılarım. Gündelik hayatımda en sık yaptığım şeyler bunlardır. Evde boş zamanlarım da genelde TV seyredirim, arada dışarı çıkar hava alırım, kitap boyamaları yaparım. (S.Ç.43).

Gündelik hayatım her gün bir diğerinin aynısıdır. Sabah kalkarım ortalığı toplarım, kahvaltı yaparım. En sık yaptığım en rutin işim çay içmektir. En sık onu yaparım. Çayla birlikte TV izlerim, kitap okurum, evdekilerle muhabbet ederim.(F.S.29)

Genel olarak haftanın 5 günü işe gidip geliyorum. En sık olarak yaptığım faaliyet ulaşım için 2 araç kullanmak ve yaklaşık 1 saatimi yolda geçirmek. Bu yüzden yolda geçen bu zamanlarımda da gazetelere bakarım internette sosyal medyada vakit geçirerek değerlendiririm. İş yerinde zaten yapılaması gereken çıkan işleri yapıyorum, eve gelince de yemek, TV izlemek, aile bireyleriyle olduğu kadar muhabbet etmektir gündelik hayatım (F.D.28).

3.4.1.Kent- Birey İlişkisi: “Yeni İmkanlar”

Kent, ülkemiz için imkânlar, fırsatlar gelişim sunan bir olgudur, zihinlerde tezahürü bu yönde olagelmıştır. Birey için kendini geliştirme donanımına erişme hususunda kentler imkan sağlamalıdır görüşü bireylerin hem fikir oldukları noktadır. İnsanların kentleri tercih etmesinin altında “taşı toprağı altın” olduğu fikri yatar, birey ihtiyacını şehirde karşılar ve şehirde ona bu kolaylığı sağlamalıdır. Yani bir kent, içinde yaşayan bireyler için ne kadar imkan ve kolaylık sağlarsa o kadar kapsayıcı olur. Bireyler, Konya kentinin günlük yaşamlarını idame ettirme sürecini, Konya'nın şehir olarak onlara sağladığı imkanlar üzerinden açıklamalar yapmışlardır.

Konya, bir İstanbul, Ankara, İzmir'deki gibi çeşitli şekilde böyle gezip tozacak yerlerimiz yok ama o kadar imkanları kısıtlı bir şehirde değil. Orta düzeyde Anadolu'dan gelen her insanın ihtiyaçlarını karşılayabilecek potansiyelde bir şehir. Boğazımız, nehrimiz, denizimiz yok bizimde böyle olunca dümdüz alana bina ekip ekip duruyoruz, kur kuruya bir yer dümdüz ova işte, zaten öyle vaziyetteyiz ki vakit olmadığından gelişmiş bir çok görülecek yer olsa dahi imkanlarımız kısıtlı olunca ne kadar gezip görebilirsin ki... (H.B.63).

Konya bulunduğu bölge içerisinde en gelişmiş şehirlerin başında gelir. Gündelik yaşamda farklı tarzlarda yerler keşfetme amacıyla olan bireyler için bir İstanbul, Ankara, İzmir gibi çok çeşitli mekan türleri sunmasa da insanların boş zamanlarını değerlendirebilecekleri imkanlara sahip bir şehirdir.

Ben Konya'da doğdum, büyüdüüm burası dışında da pek öyle dışarıdan yerler görmedim. Yaşadığım şehir burası olunca hayat tarzımda bu şehre göre şekillendi. Konyalıların hayat tarzında gece gezmeleri, gece eğlenceleri gibi adetler yoktur. Benim çocukluğumda ev gezmeleri olurdu ama şimdi neredeyse hiç yok. Konya büyük bir değişim içinde çok karışık kültür ve insanları barındırıyor bu da zamanla değişmesine neden oluyor.

- Mesela Konya'da yaşamanızdan dolayı muhafazakar bir kent olan bu şehirde günlük hayatınızda yapmak isteyipte yapamadığınız üzerinizde baskı hissettiğiniz durumlar oldu mu?

-Şimdi, ben zaten hayat tarzım gereği zaten uçta yaşayan biri değilim. Sıradan normal düzeyde bir hayatım var. Ama çocukluğumdan beri motora ilğim var. Zaman zaman motosikletimle özgürce dolaşabilme tutkusunu içinde oluyorum, ama bunu yaptığım zamanlarda da bir baskı görmüyorum. (A.S.29).

Birey, Konya kentinde hobilerini gerçekleştirme, ilgi alanlarına yönelik özgürce eyleme geçme noktasında şehirden herhangi bir kısıtlama ve baskı görmemektedir. Bu baskının olmasının sebebi görüşmecinin bir erkek olması ve ilgi duyduğu hobisinin genel çerçeve de absürt bir özelliğe sahip olmamasından dolayı kabul görmüştür. Görüşmeci ifade ettiği gibi ilgi duyduğu hobisini herhangi bir kısıtlama görmeden yapabildiğini dile getirmiştir.

Eğer şimdi küçük çocuğum olmasaydı ben, Konya şehrinde de imkanlarım olmasa da kendi imkanımı kendim yarattım. Rampalı çarşıda, arkadaşlarımla orada kitaplarımızı okurduk, orada üniversiteden gelen birkaç hocayla o şekilde tanışıklığım oldu. Yani insanların kendi ilgi alanlarına uygun olarak ortam kurabileceği bir şehir özelliğini taşıyor benim için ama bu ortamı birazda birey kendi yaratır, şehir sana pat diye vermez. Ben öyle rampalıdaki gibi bir ortamı kendim yarattım hazırda bulmadım. belki İstanbul, Ankara gibi bir

şehirde olsaydım daha kolay bulurdum bu Konya'da daha geç oldu. Konya'da kadınlar için tüm sosyal hayat varsa yoksa beş çayı pasta börek...(M.S.A.44)

Görüşmeci, kent içerisinde imkanlara sahip olmanın bireyin çabalarına ve arayışına bağlı olarak geliştiğini vurgulamıştır. Bireyin kent içerisinde kendi ortamını yarabileceğini söylemiştir. Konyayı tanımayan, yerlisi olmayan birey kendi iradesiyle oluşturduğu çevre ile imkanlarını kent içerisinde üretmeye çalışmıştır.

Konya'da doğup büyüdüğüm için şimdiye kadar Konya bana her türlü imkanı sağlamış bulunuyor. Gerek akraba ziyaretlerimi yapmada, gerek tanıdık arkadaş eş dostla birlikte bir yerlere gitmede Konyalı olduğumuz için sıkıntı çekmedik çok şükür. Gerek ilgi alanlarıma yönelik veya spor aktiviteleri yapma gibi etkinlikler sunma açısından da Konya bence çok fazla imkana sahip bir şehir.

-Peki bu ilgi alanlarınızı, hobilerinizi gerçekleştirirken tanıdıklarınızdan baskı görüyor musunuz?

-Yok, çevremde öyle insanlar yok genel anlamda da Konyalılar eğitime, kendi sosyal alanlarda geliştirmeyi seven insanlardır. Hatta birbirimizi teşvik eder bir etkinlik oldu mu haber veririz. (H.F.26)

İnsanların yaşam alanlarının farklılığı günlerinin çoğunun nerede nasıl geçtiğini belirler. Kırsal bir hayat yaşamı içerisindeki insanlar genelde vakitlerinin çoğunu doğa içerisinde toprakları veya hayvanları ile ilgilenmek zorunda olmalarından dolayı açık alanlarda geçerken; modern kentin binalar içerisinde yer alan iş yerlerindeki bireyler masa başında oturarak günlerini geçirirler. Konya, ülkemizin iş sahası sağlama anlamında gelişmiş olmasından ve aynı zamanda sürekli kentsel gelişimle, modern kent olma durumunun doğurduğu, modernitenin ortaya çıkardığı sorunsalları yaşamakta ve içerisindeki bireylere daha çok kapalı mekanlarda yaşama alanı vermektedir.

Genelde yazları açık alanda geçer. Burada bizim köyümüz var. Oraya gider, mahsul zamanları ürünleri toplar geliriz. Genellikle zamanımızın çoğu oralarda geçer.

- Konya dışında tatil veya gezi amaçlı çok çıkar mısınız mesela tatil köylerine gider misiniz?

- *Şehir dışına neredeyse hiç çıkmayız, genelde Konya'da değerlendiririz. Gezilecek güzel alanlara gideriz Antalya buraya yakın olmasına rağmen maddi anlamda o tür yerleri tercih etmeyiz. (H.B.63)*

Genelde kapalı mekanlarda geçer oraları tercih ederim. Ancak hafta sonlarında veya özel tatil günlerinde havada güzel olursa açık havada gezinti, mangal, piknik gibi şeyler yaparız. Başka şehirlerden gelen yakınlarımız buraya gelince Konya'yı gezdirmek için Konya'nın güzel mekanlarına götürürüz.(A.Ü.31)

Gündelik rutinlerim için ya da fiziksel aktivite yapacaksam genelde açık alanları tercih ederim. Ama zamanım çoğu tabi ki kapalı alanlarda geçiyor. (N.K.38).

3.5. Yeşil Alan ve Parkları Kullanma Durumu:

Önceki başlıklarda da vurgulanmış olan Kentin bireye sağladığı imkanın önemi bu başlıkta öze indirgenerek kentin, sağlanması gerekli olan imkanlardan biri olma özelliği taşıyan kamusal rekreatif alanların yeterliliği boş zaman değerlendirme adına Konya kentinin sağladığı imkanların bireyleri tatmin etme, ihtiyaçlarını karşılama yönünde bulgular elde edilmiştir. Burada ortaya çıkan tabloda genel anlamda Konya şehri, içerisinde yaşayan halkına açık alanlar ve parklar gibi fiziksel koşulları sunarak onların boş zamanlarını değerlendirme ihtiyaçlarına imkan sağladığı yönündedir.

Belediyecilik açısından Konya şehri çok iyi ama bence Alâeddin Tepesi, Kültür Park dışında da arttırılmalı. Konya'da yeşillendirme çalışmaları fazla devamlı yeni parklar ve yeşil alanları düzenlemeler fazla ama Konya iklim açısından ve su sıkıntısı yüzünden yeşillendirmeye pekte elverişli değil.(F.D.28).

Belediyecilik anlamında çok güzel çalışmalar var, bunun yanında halkın istek ve talepleri de var. Bu ihtiyacın karşılanması güzel bir şey ama bunlar bilinçsizce yapılıyor ihtiyaç yerlerinden ziyade hep mahalle aralarında semt parkları olarak kalkıyor yeşil alanlar insanların en yoğun olarak bulunduğu yerde şehir merkezinde sağlıklı huzurlu olabilmeleri kafa dinlemeleri için merkezde yapılmalı ihtiyaçlarına göre

banklar, kamelyalarla donanımı sağlanmalı. Konyayı gene de bu yönden beğeniyorum çalışmalarını güzel. (S.A.34)

Konya'daki park ve yeşillendirme çalışmaları nicelik açısından tatmin edici bir tablo ortaya koymasına rağmen niteliksel anlamda Konyalıları tatmin etme yönünden eksiklikleri bulunuyor. Görüşme içerisinde "parklarda olması arzu ettiğiniz veya olmuş olsaydı sizi tatmin eden şeyler ne olurdu" diye yöneltilen sorularda genellikle parkların geniş ve temiz bir alan olması, çay bahçesi ve büfeler, WC, mescit, gibi yapıların yaygın olması, bisiklet, futbol, basketbol gibi sporlara ait sahaları olması, sergiler, fuarlar, eğlence olanakları (lunapark veya aktivite yapılacak alanlar) çeşitli bitki ve hayvanların olduğu özel bahçelerin olması parklar içerisinde arzu edilen şeylerdir.

Evet bence verilen önem yeterli, yeterince park var Konya'da ve yapılmaya da devam ediyor. Özellikle kentsel dönüşüm alanların da Karatay bölgesinde bir hayli daha fazla çünkü orası Meram Selçuklu gibi yerlere göre daha kuru ve yeni binalar için yeşil alan şart o anlamda belediye elinden geleni yapıyor. Ama insanları buraları kullanımında sıkıntı var. Türk Yıldızları Parkına gittik içinde elektrik kablolarının olduğu yeri açmışla, çocukta çukura düştü. Bu çocuk oyun sırasında dikkat etmez eğer kablolar açık olsaydı Allah korusun çarpabilirdi. Yeşil alanlar yapılıyor ama bu gibi tedbirler ihmal ediliyor. Evet, çok güzel yatırımlar var ama içindekiler kullanılmıyor. Maalesef ve hep standartlara oturtulmuş hep aynı tek tip ancak yeni yeni farklılık gösteren parklar yapılmaya başlandı. (D.Y.37)

Parklar genelde daha çok yeşile ihtiyaç duyulan bölgelerde imar edilmiştir. Özellikle kentsel dönüşüm aşamasında yeniden yapılanan ve düzenleme içerisinde olan Karatay ilçesinde yeni binalar ve yaşam merkezlerinin yapılmasından dolayı yeşile ihtiyaç daha fazladır.

Belediye yönünden yeteri kadar önem veriliyor. Halkın ihtiyacını da yeteri kadar karşılıyor. Daha büyük şehirlerde bu tip parkalar hep ücretli iken Konya bu yönden avantajlı bence. Yeşillendirme çalışmaları Konya'da son zamanlarda önemli oldu çünkü kent artık bina yığınlarına dönüştü. Biraz estetik olması açısından park gibi yeşil alanlar dikkat çekiyor insanları cezbediyor. Ama ben gene de bir konuda şikayetçiyim Büyükşehir Belediyesi Kelebekler Vadisi gibi bir yer yaptı tama iyi de çok alakasız ve gereksiz gördüm ben o kadar yatırımı parayı öyle bir şey

yerine daha güzel bir projeye verebilirlerdi İzmir'deki Doğal Yaşam Parkı gibi bir yer bence daha mantıklı olurdu. (A.A.30)

Konya'da açık alanlar ve eğlence kültürüne yönelik yerler adına gidilen mekanlar sıklıkla aynı yerlerdir Konya halkının geneline hitap edecek mekânsal özellikleri olan yerler herkes tarafında bilinmektedir. Elbette ki bu mekanları çok beğenip yeterli bulanlar olduğu gibi eksik ve olumsuz fikre sahip kişilerde mevcut.

Piknik alanı olarak mesela bu Ankara Yolu üzerinde Yıldız Parkı var, ondan sonra 500 Evler mevkiinde park var. Hadimi Park, Adalet parkı bunları gezdim ben. Gitme amacım ise genelde çocuklar için, biraz da yoğunluktan rutinden kurtulmak farklı huzurlu bir zaman geçirmek
- Peki buralarda ilginizi çeken hoşunuza giden yönler var mı?
-Var Mesela Yıldız Parkına Uçak koymuşlar restoran olarak kullanılıyor hoş değişik bir şey olmuş, insanın ilgisini merakını çekiyor. Birde Adalet Parkına da değişik ülkelerde bulunan mesela Bosna Hersek'teki köprü varya onu getirmişler minyatür gibi bunlar hoş çekici şeyler. (A.T.53)

Kent Ormanları, Meram Bağları, Akyokuş, Karaaslan Parkı, Kozağaç Birlik Parkı genelde hoşuma giden ve sıkla tercih ettiğim yerlerdir. Konya'nın sıkıcı ve sıradanlığından uzak en huzurlu alanları bence. (M.T.19)

3.5.1.Parklar, şehrin aynasıdır

Konya'daki parkların tatmini hususunda genel olarak ortak kanaat niceliksel olarak yeterli olduğu lakin niteliksel olarak birtakım eksikliklerin olduğudur. Bunlar genellikle parkları kullanım adına, bilinçsizce yapılan durumlardır. Bu durum parkların eksik olduğu, bireyin isteklerine yönelik sağlayamadığı her imkan ve durum Konya' nın şehir imajına yönelik bir olumsuzluk doğurmakta.

Yeterince park var, sayıca tatmin ediyor ama biraz alan olarak küçük kalıyor. Büyük çapta yapılmış olsa daha geniş rahat olurdu. Parklar bence daha geniş alana yayılmalı kamelyalar yetersi ailecek

gidildiği zaman yer arama sıkıntısı oluyor bazı zamanlar hal böyle iken aileler hep iç içe geçmiş şekilde oturuyor. Birde Konya'nın parklarının yeşilliği ve sulaması yetersiz, bunları eksik görüyorum. (Ö.F.B.50).

Parklar beni tatmin ediyor. Konya'da yeteri kadar iyi dizayn edilmiş parklar mevcut. Yeşil alan düzenlemelerine yeterince önem veriliyor bunu her gün belediye çalışanları Park ve Bahçeler müdürlüğüne bağlı görevlilerin yaptığı düzenlemelerde görebiliriz. Eksikliğini gördüğüm, olmasını istediğim şeyle var; mesela her köşede sadece kitap okuyanların oturup kitap okuyabileceği bir alanın olmasını isterim. Ağaçların altında minderlerin olduğu özel bir kitap okuma alanı olmalı bence. (S.K.21).

Parkların kentsel yaşam içinde tercih edilmesinin temelinde yatan nedenler, şehir hayatının koşuşturmasından bir nebze de olsa uzakta kendine ait bir zaman geçirme, tembellik yapma, hayatı akışında hissetmeyi sağlayacak mekanlar olmalarından dolayıdır. Parklar, inşa edildikleri şehirlerin kimliğini yansıtır, parkın içerisinde yapılan etkinliklerde o kentte yaşam süren bireyler hakkında bize bir fikir edinmemizde katkı sağlar.

Etmiyor. Yeni alanlar açılmasını ve mevcut alanların genişletilmesini, işlevselliğinin artırılmasını temenni ediyorum. Oturma alanlarının artırılmasını sohbet veya çoğunlukla “kendini dinlemek” adına gittiğimiz bu gibi yerlerde gürültüye mahal verilmemesini istiyoruz. Yeşil alanlara sadece çiçekler ya da süs bitkileri değil, meyve ağaçlarının da ekilmesini istiyorum farklı türde bitkilerin yetiştirildiği sebze meyvelerin dikilebildiği Avrupa'daki gibi çocuklara canlı bir şekilde hangi bitkinin nasıl yetiştirildiğinin gösterildiği çocukların doğayı tanıma adına alanların yapılmasını isterim. Böylece kentte yaşamaya mahkum olmuş bir çocuğun doğayı bir nebze tanımasını dalından meyve koparmak olgusunu hazzını gerçekleştirmesini değerli buluyorum. (N.K.38).

Parklar kent içerisinde kaçış noktaları olarak görülmektedir. Bu nedenle insanlar gündelik hayatlarında kent yaşamında yapamadıkları doğayla bütünleşme durumunu parklarda çeşitli aktiviteler yaparak karşılamaktadır. Bir parkın gelişmiş ve talep gören

bir yer olmasının temelinde ise işlevsel olma özelliği ile doğru orantılıdır. Çocukların rahatlıkla top oynayıp, ip atlayabileceği, kadınların kap kacaklarını yıkayabileceği tuvalet ve mescit gibi donanımlara sahip parklar her kesime hitap etmesinden dolayı dah çok ziyaretçiyi çeker.

Yeterli ama daha gelişmiş olabilir. Bundan kastım parkın fonksiyon açısından gelişmesi ziyaret eden kişilere farklı bir ufuk kazandıracak aktivitelere yöneltecek işlevsel parkların olmasını isterim. Bizim parklarımızın tek işlevi kadınların oturup kek börek yemesi, erkeklerin mangal yapması... Hâlbuki kent yaşamı bireyi doğadan o kadar kopardı ki bu gibi yeşil alanlar, parklar kişiyi doğaya yöneltecek donanımlara sahip olmalı. (S.Ç.43).

Yapısal özellikler açısından çeşitlilik gösteren parkalar olmasına rağmen, genel olarak çoğu parkın içerisinde yapılmış olan herkes tarafından yapılan belli aktiviteler vardır. Örnek vermek gerekirse; yürüyüş yolları, açık, yeşil geniş alanlar, piknik alanları, spor yapma alanları, insanların ruhsal ve bedensel anlamda özgür hissetmesi, sessiz, sakin kafa dinleyici mekanlar olması yönüyle kent içerisinde parkları çekici kılan bu gibi oluşumlar önem taşımaktadır. Bireye kent yaşamında eksikliğini hissettiği doğanın huzur vericiliğini bir nebze de olsa yaşatma özelliği gösterebilmelidir

3.5.2.Modernliğin Göreceliği

Kentin modernliğini imkanlarla paralel bir ilişki içerisinde değerlendirmiştik lakin bu imkanlarında kentin modernliğini belirleyici kıstaslar olup olmama hususunda farklı görüşler hakimdir. Kentin özel anlamda bireylere sunduğu boş zamanlarını değerlendirme adına park bahçe rekreatif alanların kentin modern çizgide olduğuna yönelik ne gibi katkı sağladığı bu konuyu görüşmeciler arasında göreceli bir konumun içine sokmuştur. Boş zamanları değerlendirme imkanı, kentin sağladığı diğer imkanlardan farklı olarak daha bireysel zevk ve tercihlere yönelik bir imkan olmasından dolayı parkları modernliğin kıstası görenleri olduğu gibi modern şehrin sadece parklar yapmak olmadığını belirten görüşler mevcut.

Evet benim gözümde kılar. Çünkü köylük yerde parka ihtiyaca gerek duyulmaz ki zaten doğanın kendisiyle birebir yaşar. Şehirli yeşilden, ağaçtan mahrum kalmıştır onun için parklara ihtiyaç oldu. Benim için modern park aynı zaman da doğa sporlarına da uygun ortam

sağlamalı. Bazı parklarda özgür alanları güvenlikçiler kısıtlıyor. Türkiye’de parka bile gitsem istediğin rahatı yakalamıyorsun her şey yasak o yasak bu yasak sürekli gezen bir güvenlikçi var kendini diken üstünde hissediyorsun. Avrupa’da insanlar gidip, kitap okuyor koşuyor günün stresini atıyor. Geçen kızımınla Çiçek Parkı açıldı oraya gittik hoşuma gitti güzel yapılmış. Bence Konya bu anlamda kendini çok geliştiriyor. Yurtdışındaki örnekleri uygulamaya gayret ediyor. (C.A50).

Park kültürü; modernleşme sürecini tamamlamış kentlerde ve halen modernleşme süreci içerisinde bulunan kentlerde farklılık gösterir. Batı, şehirleşme ve imar planlamacılığı sürecini tamamlamış, yeni mekanların üretimiyle, bu mekanlar kendilerine uygun kültür üretimini yapmıştır. Ülkemizde İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük kentler dışında kalan kentlerimizde modernleşme süreci çok hızlı bir şekilde ilerleme gösterirken bu ani değişim ve hız kültür şoku etkisi yaratmakta. Bu durum beraberinde belli başlı eksiklikler ve sorunlar doğurmaktadır.

Görüşmeciler, parklar için sorun ve eksikliklerin olduğunu dile getirmişlerdir. Bu sorunların belli başlıca olanları ise parkların genel anlamda bakımsız olması, yeterince oturma yerlerinin olmaması ya da oturma yerlerinin birbirine çok yakın olması. Mesela Görüşmecilerden biri Olimpiyat Parkının mangal için çok uygun bir yer olduğunu ama kamelyaların birbirine çok sık şekilde konumlanmış olmasından dolayı havanın sık ve yoğun bir duman içerisinde kaldığını ifade etmiştir. Yani parkların kalabalık ve gürültülü olması, kirliliğin fazla olması, parklardaki bir sorun ve eksikliği şikayet edecek mercilere ulaşamamak, parkı kullanan insanların tutum ve davranışları gibi nedenler halen park kültürünün tam anlamıyla yerleşmemiş olduğunu gösterir.

Parkların yerli yerince yapılması, insanların ihtiyaçlarına cevap vermesi, kentin modernliği olgusuna katkı sağlar ama asla tek başına yeterli değildir. Sağlık-egitim-kültür kurumları ile işbirliği içinde modern kentler oluşturulabilir. Başta dediğim gibi yüksek binaların modern kent demek olmadığı gibi sadece parklar ve yeşil alanların varlığı da modern kent olgusu için yeterli değildir ama zincirin bir halkasıdır. (D.Y.37).

Hayır, kalmıyor. İlla parkları olunca o kent için modern diyemem. Bahsettiğim gibi içinde yaşayan insanların beyni ile alakalı bir durum

yoksa önemli olan sadece şekilsel bir şeylerin olması değil. Parkların sayısından çok niteliği ve orayı kullanabilme kültürüne sahip olmak şehri daha modern kılar benim gözümde. (R.T.52).

Görüşmeci, kentin konforlu ve modern olma durumunun salt parklara bağlı olmayacağına vurgu yapmıştır. Çok sayıda parkın olmasından ziyade kente değişiklik katan bu gibi yerlerin kullanımının önemini vurgulayıp bu mekanları kullanabilme kültürünü modernlik olarak ifade etmiştir.

Bence parklar, modern şehirlerin olmazsa olmazlarıdır. Parklar ne kadar modern bir görünüme sahip olursa o şehrin o kadar geliştiğini gösterir. İstanbul'daki donanımına sahip bir park neden Konya'da yok çünkü orası gelişmişliğin getirdiği bir durumdan dolayı halkın talebi fazla ve bu taleplere yönelik kent parkları o kadar farklılıklar sunuyor. Yani benim için parklar şehrin aynasıdır. (M.T.19)

Parklar, modern kentsel yaşamın vazgeçilmez mekanları olmuş durumda. Görüşmeci, şehrin yoğunluğundan kaçış ve hoşça vakit geçirme adına parkları modern kentin önemli unsuru olarak görüp, kentin imajını ve çekiciliğini arttırdığına vurgu yapmıştır. Bir kent ne kadar gelişmiş ise parkları da o doğrultuda gelişmiş ve donatılmıştır.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İki kısımdan oluşan “Yeni Kent Kurgusunda Rekreatif Yeşil Alanlar ve Parklar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma” adlı tez çalışmasında, kavramsal çerçeve ile teorik düzeyde bir kavramsal harita oluşturulurken, tezin esas temelinin, ana sorunsalın ortaya konulup irdelendiği önem taşıdığı yer olan kuramsal çerçeve kısmı, sahaya yönelik olarak nitel bir çalışma olup, Konya kenti özelinde “Konya Kentinin Analizi ”ni yapmıştır. Bu çalışmanın sınırlandırıldığı belli unsurlar vardır. Bunlar, kentin yeşil alanlarının kullanımı özelinde parklar bahçeler, doğaya yönelik eğlence ve boş zaman aktiviteleri geçirilen mekanların insanların gündelik hayatında nasıl ve ne derece yer ettiği? ne kadar önem taşıdığı? buralara bakış açıları? ve bu alanları nasıl değerlendirdikleri? üzerindedir.

Sahaya yönelik olarak hazırlanmış görüşme soruları, kendi ana başlıkları ve alt başlıkları içerisinde değerlendirilmiştir. Bunun yanında tezin bütünselliğini sağlamaya ve genel anlamda bir çıkarımda bulunma adına ayrı ayrı sorulmuş olan sorular bir bütünsellik örgüsü içerisinde değerlendirilip, yorumsallaştırıldığında elde edilen görüşme verileri ışığında yaş, cinsiyet, sosyal statü gibi ayırt edici unsurlar, bireylerin kent yaşamına, kentten beklentilerine kenti tanımlamalarında önemli ölçüde belirleyici etken olmuştur. Bunun üzerinden örneklendirmeler yapılacak olursa, gençlerin Konya kentini boş vakitleri değerlendirme adına kısıtlı imkanlara sahip, dar görüşlü bir kent olarak görüp, orta ve orta üstü yaş kesimindeki görüşmecilerin ise Konya kentini gelişmişlik olarak yeterli lakin trafik ve aşırı şekilde apartmanlaşmaya giden modern yapılardan sıkıntı duyduklarını söyleyebiliriz. Konya kenti için ortak kanaatlerde bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi ise şehrin genel anlamda sakin, düzenli ve güvenli olması yönündedir. Lakin orta kesim yaş ve gelir grubundaki görüşmeciler son zamanlardaki yoğun göçlerin kentin huzur ve asayişinde dengesizlikler çıkardığı kanaatindedir.

Konya halkı genel anlamda parkları değerlendiren, parkları ve talep eden bir profil çizmektedir. Parkları ziyaret etmelerindeki nedenler ise genel anlamda; piknik yapmak, aile fertleriyle farklı ve hoş zaman geçirmek, açık, temiz, huzurlu bir atmosferde günü değerlendirmek, doğa ile iç içe bir halde haftanın yorgunluğunu, stresini atma isteği, başka insanlarla sosyal etkileşimde bulunmaktır. Tercih etme nedenleri cinsiyetler açısından ele alındığında kadınlar daha çok çocuklarının doğada vakit geçirmek, ev içerisindeki rutinlikten kurtulmak iken, erkekler için haftanın yoğunluğunu atmak, aile fertleriyle keyifli bir zaman geçirmek ve mangal yapmak diyebiliriz. Parklardan

memnuniyet düzeyleri genel anlamda “iyi düzeyde” niteliksel ve niceliksel olarak parkların yeterli olduğu görüş hakimdir.

Görüşmelerde “zihniyet kavramı” ile çok sık karşı karşıya kalmakla birlikte bunun modernlik ve kentsel anlamda kalkınmışlık üzerindeki yorumlarla değerlendirildiğinde Konya’nın kentsel projeler adına oldukça verimli ve üretken bir kent olmasının yanında toplumsal ilişkiler ve sosyalleşme yönünde bir kapalılık durumu vurgulanmıştır. Bu durumun gelişmiş bir kent olsa bile toplumsal ilişkilerin kopuk ve sığ olması genel anlamda aslen Konyalı olmayan görüşmeciler açısından bir sıkıntı olarak dile getirilmiştir.

Park-Modern Kent ilişkisine yönelik veriler değerlendirildiğin ise orta yaş kesimindekilerin parklara bakış açısı çok farklı çünkü bu nesil doğayla haşır neşir olmuş, doğada yaşamı bilen ve doğayı anlayan bir nesil iken, şimdiki neslin bu gibi doğanın parçalarının “nadir esermiş gibi sergilenmesine anlam veremiyorlar çünkü onlar kelebekleri, böcek çeşitlerini, çeşitli bitki türlerini köylerinde, yaşadıkları evlerde öğrenmişken şimdiki modern kentler içerisinde bunları görüp bunlar üzerinde bilgi sahibi olmak ancak gene sınırlı, kapalı mekanlar içerisinde bizim bir parçamız olan doğayı bize tanıtıyor. Yeni nesil, doğadan kopuk olmasından, beton yığınları içerisinde yaşamasından dolayı parkları anlamsız görüyor. Gençler ise bu yeşil alanların batıdaki ülkeler gibi onlara spor, kültürel aktivite yapma dinlenme gibi imkanları sağlama üzerinde talepler içerisindedir.

Sonuç olarak; bu çalışmada, üzerinde durulan kavramlar olan “kentleşme, modernleşme, sanayi sonrası toplum” un ekolojik yaşam isteği üzerinden şekillenen ekolojik şehir kuramı gibi olguların birbiri ile olan ilişkileri arasında geçen sürecin üzerinden sosyolojik olarak anlamsal çıkarımlarda bulunmaya çalışılmıştır. Kentlerin büyüüp gelişmesi, sanayileşmesi, nüfusta meydana gelen artışların yaratmış olduğu sorunlar ve bu sorunların karşısında oluşan yeni “çözümlerin” toplumlar üzerindeki etkisinin göz ardı edilemeyecek sosyal toplumsal bir patolojik sorun olma durumu üzerinde yoğunlaşmıştır. Günümüz modern kültürünün yarattığı bu patolojik sorunların çözümünde kent planlamacıları, çevre bilimciler, mimarlar, sosyologlar, çözüm üretmeye çalışmışlardır; lakin üretilen bu çözümler beraberinde yeni kaos durumlarını ortaya çıkarmıştır. Sanayileşmenin ortaya koyduğu “boş zaman kültürü” planlamacıları, sosyal çalışmacıları, kent içerisinde, onların boş zamanlarını geçirecekleri mekanlar yaratmışlardır.

Çalışmada ele alınmış olan kentsel yeşil alanlar, (parklar, bahçeler), rekreatif alanların işlevleri üzerinde durulmuştur. 20.yy şehir toplumlarının sosyal, psikolojik, bedensel ve sosyalleşme gibi ihtiyaçlarını karşılama hususunda meydana çıkmış olan bu mekanlar belli ideolojik kentsel düzenleme ve planlama ile iktidarın meşrutiyetini, onun düzen çizgisini ve davranış kalıplarını eylemlerimizde gösterme üzerine dayalı oluşmuş mekanlardır. Kamusal alanları, iktidara olan hizmeti vurgulanmıştır.

Kısaca toplumların üretim, sosyalleşme, değer ve davranış kalıplarını üretme hususunda tarihsel süreç içerisinde evrimci bir paradigmayla hareket etmiş olduğu yadsınamaz. Lakin bu evrimci paradigmanın ileri sürmüş olduğu sav – bir sonrakinin, bir öncekinden (yeninin-eskiden, modernin-gelenekselden) her zaman daha iyi olduğu anlayışı – bireylerin yaşamında özümsemiş bir durum olduğunu söylemek pekte mümkün değil.

EK:1 KATILIMCI KÜNYESİ:

Abdullah S. (E), 29 yaşında, Konyalı, Konya'da yaşıyor. Yüksekokul mezunu. eğitimci, Evli. Gelir düzeyi orta.

Adem A. (E), 30 yaşında. Aslen Erzurumlu. 2 yıldır Konya'da yaşıyor Doktora öğrencisi Bekar, Gelir düzeyi orta.

Aydın T. (E), 53 yaşında. Aslen Erzincanlı. 22 yıldır Konya'da yaşıyor. Lise mezunu, Emekli Polis, Evli, Gelir durumu Orta üstü.

Ayşe Ü. (K), 31 yaşında. Konyalı. Öğretim Üyesi, Evli. Gelir durumu Ortanın üstü.

Cevdet A. (E), 50 yaşında. Konyalı, 50 yıldır Konya'da yaşıyor. Üniversite mezunu, Memur, Evli, Gelir düzeyi orta üstü.

Demet Y. (K), 37 yaşında. Aslen Karamanlı, 26 yıldır Konya'da yaşıyor. Satış temsilcisi. Üniversite mezunu. Evli. Gelir düzeyi iyi.

Esra T. (K), 25 yaşında. Konyalı, Konya'da yaşıyor. Üniversite mezunu. Bekar Gelir düzeyi ortanın altı.

Fatih D. (E), 28 yaşında. Konya doğumlu, Konya'da yaşıyor. Üniversite mezunu. Memur, Evli, orta gelir düzeyinde.

Fatma K. (K), 25 yaşında. Konyalı, Konya'da yaşıyor. Üniversite mezunu. Bekar, sosyal çalışmacı. Gelir düzeyi iyi.

Filiz S. (K), 29 yaşında. Konyalı. Üniversite mezunu. Evli, Ev hanımı, Gelir düzeyi ortaüstü.

Hacer K. (K), 26 yaşında. Konyalı Konya'da yaşıyor. Üniversite mezunu. Memur, Evli, Gelir düzeyi iyi

Hikmet B. (E), 21 yaşında. Trabzon doğumlu Edirne'de yaşıyor. Öğrenci. 2 yıldır Konya'da yaşıyor. Bekar Gelir düzeyi orta- alt seviye.

Hüseyin B. (E), 63 yaşında. Konyalı 63 yıldır Konya'da yaşıyor. Emekli. Lise mezunu. Evli. Gelir düzeyi orta.

Meral Sezen A. (K) 44 yaşında. Giresunlu. 23 yıldır Konya'da yaşıyor. Üniversite mezunu. Emekli. Evli. Gelir düzeyi iyi.

Merve T. (K), 19 yaşında. Ereğli/Konya doğumlu. SÜ'de öğrenci, Bekar, Gelir Düzeyi orta

Miyase Nur E. (K), 25 yaşında, Konya doğumlu, Konya'da yaşıyor. Bilgisayar Mühendisi. Bekar, gelir düzeyi iyi.

Muammer C. M. (E), 62 yaşında, Konyalı, Öğretim Üyesi. Evli. Gelir düzeyi çok iyi.

Nurcan K. (K), 38 yaşında. Aslen Karabüklü. 6 yıldır Konya'da yaşıyor. Memur, Evli Gelir düzeyi Orta.

Ömer Faruk B. (E), 50 yaşında. Konyalı. Teknik eleman. Yüksekokul mezunu. Evli, Gelir durumu orta.

Rabia Leyla Z. (K), 24 yaşında. Diyarbakır doğumlu, öğrenci, 6 yıldır Konya'da. Bekar. Gelir düzeyi düşük.

Rehcan T. (K), 52 yaşında. Aslen Erzincanlı. 22 yıldır Konya'da yaşıyor. Lise mezunu, Emekli Memur, Evli Gelir düzeyi orta üstü.

Selçuk A. (E), 34 yaşında. İstanbul'da doğdu. Aslen Konyalı 10 yıldır Konya'da yaşıyor. Yüksekokul mezunu. Berber. Evli. Gelir Düzeyi çok iyi.

Serdar K. (E), 21 yaşında. Aslen Karamanlı. Öğrenci. 2 yıldır Konya'da yaşıyor. Bekar. Gelir durumu orta altı.

Şule Ç. (K), 43 yaşında. Seydişehir/Konya doğumlu. 23 yıldır Konya'da yaşıyor. Lise mezunu, Ev hanımı, Evli, Gelir durumu orta.

Tarık U. (E), 23 yaşında. Ankaralı. 4 yıldır Konya'da. Öğrenci. Bekar. Gelir düzeyi iyi.

EK:2 GÖRÜŞME SORULARI:

KİŞİSEL BİLGİLER:

Ad-Soyad:.....

Doğum Yeri:..... Yaş:..... Cinsiyet:.....

Medeni Hali:..... Eğitim Durumu:.....

Meslek:..... Gelir Düzeyi:.....

SORULAR:

1. Kent ve Kentleşme Kentli Olma Bilinci Ölçümü:

1.1. Kentte Bir Arada Yaşama Tarzını Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

1.2. Kent Ahlakı ve Kentlilik Bilinci Sizce Nasıl Olmalı?

1.3. Konya'da kentli Olma Bilinci İyice yerleşmiş mi?

2. Rekreasyon ve Boş Zaman değerlendirme Adına Yapılan Etkinlikler Ölçümü:

2.1. Boş Zamanlarınızda Neler Yaparsınız? Bu Zamanları Kimlerle Değerlendirirsiniz?

2.2. Konya Şehri Size Boş Zaman Etkinliklerini Sağlama Adına İmkan Sunuyor Mu?

2.3. Konya'da Boş Zamanlarınızı Değerlendireceğiniz Ne Gibi Mekanlar Var. Oralarda Ne Gibi Aktiviteler Yaparsınız?

3. Konya'nın Modern Kent Olması Algısının Ölçümü:

3.1. Konya Sizce Modern Bir Kent mi? Eğer Modernse Bunu Hangi Özelliklerinden Dolayı Olduğunu Açıklar mısınız?

3.2. Sizce Modern Bir Kent Nasıl Olmalı? Zihninizdeki Modern Kent İmajını Açıklar Mısınız?

3.3. Kentin Modern Olması Sizi Tatmin Eden Bir Olgu mu?

4.Gündelik Hayat Alışkanlıkları Ölçümü:

4.1. Gündelik Hayatınızda En Sık Yaptığınız Faaliyetler Nelerdir?

4.2. Konya, Şehir Olarak Gündelik Hayat Etkinliklerinizi Değerlendirme Adına Yeteri Kadar Gelişmiş mi?

4.3. Genel Olarak Gündelik Hayat Etkinlikleriniz Kapalı Alanda mı Açık Alanda mı Geçer?

5. Yeşil Alan ve Parkları Kullanma Durumu:

5.1. Konya'da Park ve Yeşil Alanlara Olan Önem Yeterli midir?

5.2. Açık Alanlar Olarak Konya'da Gittiğiniz Park ve Yeşil Alanlar Nereledir?

5.3. Konya'daki Parklar, Bahçeler, Açık Alanlar Sizi Tatmin Ediyor mu? Eksikliğini Bulduğunuz, Olmasını İsteddiğiniz Şeyler Var mı?

5.4. Sizce Bir Kentte Parkların Var Olması O Kenti Gözünüzde Modern Kılıyor mu?

KAYNAKÇA:

- ALKAN, Ayten, (2013), “ Cins Cins Mekan” , Varlık Yayınları.
- ALTINTAŞ, O. (2012), “Birey Toplum İlişkisinde Kent Kültürü, Kamusal Alan ve Onda Şekillenen Sanat Olgusu”, İdil Dergisi, Cilt:1, Sayı 5
- ALTUNKASA, M. Faruk, (1998), “Rekreasyonel Planlama Organizasyon” Ç.Ü Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ç.Ü Ziraat Fakültesi Dergisi Genel Yayın, No: 54, Adana.
- ALVER, Köksal (2009), “ Kent ve Kültür Üzerine Notlar” Hece Dergisi Özel Sayı, 150 /151/ 152 Haziran-Temmuz-Ağustos, sayfa: 428-433.
- ALVER, Köksal, (2013), “Steril Hayatlar” Hece Yayınları, 1. Baskı
- ARI, Musa, (2014), “Temalı Hayatlar Sosyolojisi (Türkiye’de Tüketim Toplumunun Tezahürlerini Anlamak)”, Yüksek Lisans Tezi, S.Ü Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sosyoloji A.B.D. Konya.
- ASLANOĞLU, Rana, (2000), “Kent, Kimlik, Küreselleşme” Ezgi Kitabevi, 2. Baskı
- AYDEMİR, S, (2004), “Kentsel Açık Alan ve Yeşil Alan Rekreasyon”, Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarlanması, Akademi Kitabevi, Trabzon.
- AYDEMİR, S, ve Diğerleri, (2004), “Türkiye’de İmar Kurumu”, Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarlanması, Akademi Kitabevi, Trabzon.
- AYDIN, Mustafa, (2013), “Kurumlar Sosyolojisi” Açılım Yay.
- BAL, Hüseyin, (2015), “Kent Sosyolojisi”, Sentez Yayıncılık, 6. Basım.
- BİLGİN, İhsan, (2008), “Chicago ve Millenium Park”, Viyana- Chicago Metropol ve Mimarlık, Editör: İhsan Bilgin, İstanbul Bilgi Üni. Yayınları, 3. Baskı.
- BOYACI, Elif, (2010),”Ülkemizde Kent Parkı İşlevlerini Belirleyen Etmenler”, Yüksek Lisans Tezi, A.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı A.B.D. Ankara
- CANSEVER, Turgut, (1996), “ Şehir” , Cogito Dergisi, Kent ve Kültürü Özel Sayısı, Sayı: 8.
- CERTEAU, De, ve Diğerleri, (2009), “Gündelik Hayatın Keşfi II”, Haz. Emin Özcan, 1. Baskı, Dost Yay.
- CEVİZCİ, Ahmet, (2013), “Paradigma Felsefe Sözlüğü” Editör, Hüsamettin Aslan, Syf: 739, 8. Baskı, Paradigma Yay.
- CORBUSIER, Le, (2001), “ Bir Mimarlığa Doğru”, Çev. Serpil Merzi, 2. Baskı, YKY.

ÇAĞLAK, Uğur, (2009), “ Kentte Eğlence ve Muhabbet Mekanları”, Hece Dergisi Özel Sayı, 150 /151/ 152 Haziran-Temmuz-Ağustos, sayfa:467- 474.

ÇOKGEZEN, Jale, (2007), “ Avrupa Birliği Çevre Politikası ve Türkiye” Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, Cilt,13, Sayı: 2, Sayfa:91-115.

DENİZ, B. (2005), “Kentsel Kamusal Mekanlar Bağlamında Centennial Olimpiyat Parkı'nın (Atlanta, ABD.) İrdelenmesi, ADÜ Ziraat Fakültesi Dergisi; Cilt: 2 Sayı (1) : Syf: 5 - 10

ELDEM, H. Sedad, (?) “Türk Bahçeleri” , Kültür Bakanlığı Kültür Sanat Eserleri: 1, Syf: 367.

EMİRLİOĞLU, Kudret, (2012), “Gündelik Hayatımızın Tarihi”, İş Bankası Kültür Yay. 5. Basım

EVYAPAN, G. (1972), “Eski Türk Bahçeleri ve Özellikleri Eski İstanbul Bahçeleri”, ODTÜ Yay.

GÖĞEBAKAN, Y, (2012), “Estetik ve Kentsel Yapılanma Üzerindeki Etkisi” İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, Cilt:2, Sayı:4

GÜL, Ebru, (2012), “Ailelerin Çocuk Bahçelerine ve Çocuk Bahçelerindeki Materyallere Bakış Açılarının İncelenmesi”, Ç.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 21, Sayı:3, Sayfa 261-274.

HABERMAS, Jürgen, (2005), “ Kamusalın Yapısal Dönüşümü”, Çev. Tanıl Bora, Mithat Sancar, İletişim Yay. 6. Baskı.

HARVEY, David, (2003), “Sosyal Adalet ve Şehir”, Çev. Mehmet Moralı, Metis Yay.

KARAKÜÇÜK, Suat, (1999), “Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme”, Bağırğan Yayınevi, 3. Baskı, Ankara.

KELEŞ, R. HARMANCI, C. (2005), “ Çevre Politikası”, İmge Kitabevi, 5. Baskı

KELEŞ, Ruşen, (1997), “İnsan, Çevre, Toplum”, İmge Kitabevi, 2. Baskı

KELEŞ, Ruşen, (2004), “Kentleşme Politikası” ,8. Baskı, İmge Kitabevi.

KIŞLALIOĞLU, M. BERKES, F. (2005), “Çevre ve Ekoloji” , 9. Basım, Remzi Kitabevi.

KÖKTAŞ, Şükran, (2004), “Rekreasyon ve Boş Zamanı Değerlendirme”, Nobel Yayın, 3. Baskı, Ankara.

KÜÇÜKDAĞ, Yusuf, (2004) “Konya Şehrinin Fiziki ve Sosyo Ekonomik Yapısı” , – Makaleler-1 Selçuklu Belediyesi Yayınları No:13.

- LABORIT, Henri, (1990), “İnsan ve Kent”, Çev. Bertan Onaran, Payel Yay.
- LEFEBRE, Henri, (2014), “Mekanın Üretimi” Türkçesi, Işık Erdügen, 2. Baskı, Sel Yayıncılık.
- LEFEBVRE, H. (2010), “Gündelik Hayatın Eleştirisi III ” Türkçesi, Işık Ergüden, Sel Yay.
- LEFEBVRE, Henri, (1998), “ Modern Dünyada Gündelik Hayat” Çev. Işın Gürbüz. Metis Yay. 1. Baskı
- LYNCH, Kevin, (2014), “Kent İmgesi”, Çev. İrem Başaran, 6. Basım, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- MARTİNDALE, Don, (2000), “Şehir Kuramı”, Şehir ve Cemiyet içinden, Hazırlayan, Ahmet Aydoğan, İz Yayıncılık.
- McKENZIE, R.D, (2015), “İnsan Topluluklarının Çalışmasında Ekolojik Yaklaşım”, Şehir içinden, Çev. Pınar Karababa Kayalığıl, Heretik Yay. Ankara.
- McLEAN, D. HURD, Amy, (2012), “Kraus Recreation and Leisure in Modern Society”, 9. Edition, Jones& Bartlett Learning, U.S.A
- MUMFORD, Lewis, (2007), “ Tarih Boyunca Kent” Çev. Gürol Koca ve Tamer Tosun, Ayrıntı Yay.1. Baskı.
- NACAK, İbrahim, (2011) “Kentsel Mekânda Gündelik Hayat: Konya Alâeddin Tepesi Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, S.Ü Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sosyoloji A.B.D. Konya.
- ODABAŞI, A. Sefa, (1998) “20. yy Başlarında Konya’nın Görünümü”, T.C. Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yay. No: 16
- OĞUZ, D. (1998), “Kent Parkı Yönünden Ankara Kent Parklarının Kullanım Olgusu Üzerine Bir Araştırma” Doktora Tezi, A.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı A.B.D, Ankara.
- ÖNAL, Feride, (2014), “Kamusal Bir Alan Olarak Parkları Yeniden Düşünmek” , Mimarist Dört Aylık Mimarlık Kültürü Dergisi, Sayı:49 Syf: 27-33
- ÖZDEMİR, Aydın, (2009), “Katılımcı Kentli Kimliğinin Oluşumunda Kamusal Yeşil Alanların Rolü: Ankara Kent Parkları Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Sayı: 1, ISSN: 1302-7085, Sayfa: 144-153
- ÖZDEMİR, B. (2013), “Konya İlinde Bulunan Bazı Kent Parklarının Kullanıcı Tercihleri Açısından Değerlendirilmesi” Yüksek Lisans Tezi, S.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı A.B.D

ÖZDEMİR, B. POLAT, Ahmet, (2014), “The Evaluation of User Preferences: the Case of Urban Parks in Konya”, The Journal of MacroTrends in Energy and Sustainability, Macro Journals, Vol 2, Issue 1

ÖZDEMİR, Burhan, (2013), “Konya İlinde Bulunan Bazı Kent Parklarının Kullanıcı Tercihleri Açısından Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, S.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı A.B.D. Konya.

ÖZKIR, Ali, (2007), “Kent Parkları Yönetim Modelinin Geliştirilmesi” Doktora Tezi , A.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı A.B.D

PARK, R. ve BURGESS, E. (2015), “Şehir: Kent Ortamındaki İnsan Davranışlarının Araştırılması Üzerine Öneriler” Şehir içinden, Çev. Pınar Karababa Kayalığı, Heretik Yay. Ankara .

POLAT, Ahmet Tuğrul, (2001) “ Kent Parkı Kavramı ve Konya İçin Örnek Bir Çalışma” Yüksek Lisans Tezi, S.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı A.B.D. Konya.

SENNETT, R. (1999), “Gözün Vicdanı”, Çev. Süha Sertabiboğlu- Can Kurultay, 1. Baskı, Ayrıntı Yay.

SENNETT, R. (2010), “Kamusal İnsanın Çöküşü”, Çev. Serpil Durak, Abdullah Yılmaz, 3. Baskı, Ayrıntı Yay.

SENNETT, Richard, (2002) “Ten ve Taş” Çev. Tuncay Birkan, Metis Yay. 1. Basım.

SİMMELE, George, (2000), “Metropol ve Zihinsel Yaşam”, Şehir ve Cemiyet içinden, Hazırlayan, Ahmet Aydoğan, İz Yayıncılık.

Sosyal Doku Projesi, (2005) – Kent Araştırmaları- 1 “ Türkiye’de Konya İmajı” Konya Büyükşehir Belediyesi GENAR Araştırma Danışmanlık Eğitimi, İstanbul.

Sosyal Doku Projesi, (2006a) – Kent Araştırmaları- 2 “Konya’da Hayat Tarzı” Konya Büyükşehir Belediyesi GENAR Araştırma Danışmanlık Eğitimi, İstanbul.

Sosyal Doku Projesi, (2006b) – Kent Araştırmaları- 3 “Konya’da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci” Konya Büyükşehir Belediyesi GENAR Araştırma Danışmanlık Eğitimi, İstanbul.

Sosyal Doku Projesi, (2006c) – Kent Araştırmaları- 4 “Konya’da Komşuluk Araştırması” Konya Büyükşehir Belediyesi GENAR Araştırma Danışmanlık Eğitimi, İstanbul.

TAŞCI, Hasan, (2014), “ Bir Hayat Tarzı Olarak Şehir, Mekan, Meydan” Kaknüs Yay. 1. Basım.

- TEKELİ, İlhan, (1998), “Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Kentsel Gelişme ve Kent Planlaması”, 75. Yılda Değişen Kent ve Mimarlık, Türkiye Tarih Vakfı Yayınları
- TEZ, Zeki, (2009), “Gündelik Yaşam ve Eğlencenin Kültürel Tarihi”, Doruk Yay.
- TEZCAN, Mahmut, (1993), “Boş Zamanlar Sosyolojisi”, A.Ü Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:174, A.Ü Basımevi.
- TUŞ, Muhittin, (2007), “Sosyal ve Kültürel Açından Konya” , Tablet Yayınları.
- TOPÇU, Deniz. (2011), “Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma: Konya Örneği”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt: 8, Sayı:2
- ULUDAĞ, Zeynep, (1998), “ Cumhuriyet Döneminde Rekreasyon ve Gençlik Parkı Örneği”, 75. Yılda Değişen Kent ve Mimarlık, Türkiye Tarih Vakfı Yayınları.
- WEBER, Max, (2000), “Şehir: Modern Kentin Oluşumu”, Çev. Musa Ceylan, Bakış Yay. 1. Baskı.
- WIRTH, Louis, (2002),“Bir Yaşam biçimi Olarak Kentleşme” 20. Yüzyıl Kenti, Haz. Bülent Duru, Ayten Alkan, İmge Kitabevi.
- YAZICIOĞLU, Metehan, (2010),” Boş Zaman Yönetimi ve Rekreatif Faaliyetler: Memur Emeklilerinin Rekreatif Faaliyetlerinin Analizine İlişkin Bir Uygulama” Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi A.B.D. İstanbul
- YILMAZ, İbrahim, (2009), “Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Türk Kesme Çiçek Sektörünün Swot (GTZF) Analizi”, Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt,22, Sayı: (1), 103–112
- YORULMAZ, Aslı, (2006), “Harikalar Diyarı Parkının Kullanıcı Profili ve Beklentilerinin Belirlenmesi” Yüksek Lisans Tezi, A.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı A.B.D.
- YÖRÜKHAN, Ayla, (2006), “Şehir Sosyolojisinin ve İnsan Ekolojisinin Teorik Temelleri”, Derleyen, Turhan Yörükhan, Nobel Yayın Dağıtım.

WEB KAYNAKLARI:

<http://aa.com.tr/>

<http://temalipark.blogspot.com.tr/> (Erişim tarihi: 27.07.2016)

<http://www.ensonhaber.com> (Erişim tarihi: 12.09.2016)

<http://www.haberler.com> (Erişim tarihi: 12.09.2016)

<http://www.kentbilgisi.com> (Erişim tarihi:15.09.2016)

<http://www.konya.bel.tr> (Erişim tarihi: 22.09.2016)

<http://www.konyaturistik.com>(Erişim tarihi: 12.09.2016)

http://www.planlama.org/dokuman/pdf/Yesil_Surdurulebilir_Kentsel_Donusum.pdf

(Erişim Tarihi: 22.08.2016)

<http://www.tatilana.com>(Erişim tarihi: 22.09.2016)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Hale Nur UYANIK
Uyruğu : T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi : Çorlu- 1991
Telefon : 05414715479
Faks : -
e-mail : hale.27.nur@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	: 14 Eylül Anadolu Lisesi, Siirt	2009
Üniversite	: Selçuk Üniversitesi, Konya	2014
Yüksek Lisans:	Selçuk Üniversitesi, Konya	2016
Doktora	: -	-

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
-	-	-

UZMANLIK ALANI: Kent Sosyoloji, Kurumlar Sosyolojisi

YABANCI DİLLER: İngilizce (Orta Düzey), Almanca (Başlangıç Düzeyi)

BELİRTMEK İSTEĞİNİZ DİĞER ÖZELLİKLER: -

YAYINLAR: “Küresel Bir Yaşam Tarzı Örneği: Fast Food (McDonalddlaşma) Kültürü” (2014), Sosyologos Dergisi, ISSN 1308-6243, Sayı: 17 syf: 40, Konya

